

NHH

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Bergen, Vår 2021

Bærekraftsrapporteringen i Norge

*En empirisk undersøkelse av kvaliteten på
bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskap.*

Marie Amalie Eidem Brandtzæg | Kristina Yuan Chao Håland

Veileder: Kjell Ove Røsok

Selvstendig masterutredning innen Regnskap & Revisjon (MRR)

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at handelshøyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Forord

Denne masteroppgaven er utarbeidet i siste semester av vår masterutdanning i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole (NHH), og utgjør 30 studiepoeng. Prosessen har vært utfordrende, krevende og lærerik. Gjennom arbeidet har vi fått en dypere forståelse for bærekraftsrapportering, kvalitetsprinsipper og attestasjon. Bærekraftsrapportering blir stadig mer utbredt, og selskapers bruk av attestasjon på bærekraftsrapportering er også en økende trend. Vi anser dette arbeidet som god erfaring å ha med inn i arbeidslivet.

Vi vil takke vår veileder, Kjell Ove Røsok, for behjelpelige tilbakemeldinger gjennom prosessen med å skrive masteroppgaven. Vi vil også takke alle informantene fra revisjonsselskapene og fra Revisorforeningen, som har stilt på intervju og bidratt i undersøkelsen.

Bergen, 01.juni 2021

Marie A. E. Brandtzæg og Kristina Y. C. Håland

Sammendrag

Tradisjonelt er det rapportering av finansiell informasjon som har hatt størst fokus i næringslivet og på børs, men rapportering av ikke-finansiell informasjon, nærmere kalt bærekraftsrapportering, er i stadig økende fokus. Bedrifter, særlig store børsnoterte, har en god mulighet til å bruke sin posisjon i samfunnet til å sette bærekraft på dagsorden. Videre er også bruk av attestasjon på bærekraftsrapportering en økende trend. Med dette som bakgrunn er formålet vårt i denne studien å undersøke nærmere hvordan bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskap er i praksis, ved å undersøke kvaliteten i rapportene, samt å undersøke om det foreligger sammenheng mellom kvaliteten i rapportene og hvorvidt de er attestert. Bærekraftsrapportene undersøkes opp mot globalt aksepterte veiledningsprinsipper for kvalitet, noe det i dag finnes svært begrenset med forskningsbasert kunnskap på, og oppgavens praktiske betydning er følgelig å supplere med ny kunnskap på området.

Vi måler i form av et skala-score-system kvaliteten på bærekraftsrapportene i lys av prinsipper for kvalitet hos GRI og IIRC, om det er slik at attestasjon øker kvaliteten i bærekraftsrapportene, og hva attestasjon kan tilføre bærekraftsrapporteringen. Datagrunnlaget for analysen innhentes gjennom en dokumentanalyse av 50 selskapers bærekraftsrapporteringer fra år 2019, og dybdeintervjuer med tre informanter fra The Big 4 og en fra Revisorforeningen. I analysen blir funn fra dokumentanalysen sett i lys av funn fra intervjuene og tidligere forskning.

Av undersøkelsens funn fremgår det at det finnes store forbedringspotensialer i selskapers bærekraftsrapportering, der selskaper har en god vei å gå for å oppfylle kvalitetsprinsippene på en tilfredsstillende måte. Vi finner at selskapene i gjennomsnitt oppfyller 47 prosent av hva som forventes av kvalitetsprinsippene. Videre finner vi at attesterte rapporter i gjennomsnitt har en høyere kvalitet enn de uten attestasjon. Informantene i undersøkelsen påpeker at attestasjon kan bedre bærekraftsrapporteringen på flere måter; tilføye mer relevant informasjon, redusere risiko for feil, kvalitetssikre rapporten, bidra til at selskapene blir mer bevisste bærekraft, gi tilbakemelding til selskapene om hvordan rapportere bedre og dele tidligere erfaringer fra attestasjon.

Figurliste

Figur 1. Oversikt over GRI sine elleve rapporteringsprinsipp for innhold og for kvalitet. Figur 1. Oversikt over GRI sine elleve rapporteringsprinsipp for innhold og for kvalitet. Utdrag fra GRI 101 (2016, s.7).	9
Figur 2. Oversikt over IIRC sine syv veiledningsprinsipp. Utdrag fra IIRC (2021, s.25).....	10
Figur 3. Valg av rapporter til stikkprøver, i etterkant av dokumentanalysen. Kilde: Calcprofi.com.....	39
Figur 4. Kategorisering av selskapenes type rapportering - rød viser antall integrerte rapporter og blå viser antall separate rapporter.	44
Figur 5. Hver bærekraftsrapporters oppnådde kvalitetsscore i poeng - rød linje viser gjennomsnittlig score på 17 poeng, og grønn linje viser høyest mulig score per rapport på 36 poeng.	45
Figur 6. Kategorisering av selskapenes kvalitetsscore etter høy (mellom 25 og 36 poeng), middels (mellom 11 og 24 poeng) og lav kvalitet (opp til 10 poeng).....	46
Figur 7. Selskapenes samlede oppnådde kvalitetsscore i prosent av høyest mulig score, inndelt etter kvalitetsprinsipp. Hvert prinsipp har ulik maksimal score grunnet ulikt antall tester.	47
Figur 8. Selskapenes samlede oppnådde kvalitetsscore i poeng på de 18 testene. Maksimal poengscore per test er 100 (2 poeng*50 selskap).	48
Figur 9. Eksempel på forklaring av målinger / estimater under prinsippet nøyaktighet. Utdrag fra SAS sin 2019-årsrapport s. 145.	49
Figur 10. Eksempel på trend over 5 år på “test 2” under prinsippet balanse. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 37.....	50
Figur 11. Eksempel på prioriteringer innen bærekraft på “test 3” under prinsippet balanse. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 10-11.....	51
Figur 12. Eksempel på prioriteringer innen bærekraft på “test 3” under prinsippet balanse. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 79.	51
Figur 13. Eksempler på mangel på forside på “test 5” og innholdsfortegnelse på “test 1” under prinsippet klarhet. Utdrag fra Europris sin 2019-årsrapport s. 32, og Odfjell SE sin 2019-årsrapport s. 26.	53
Figur 14. Eksempel på ordliste på “test 2” under prinsippet klarhet. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 57.	53

Figur 15. Eksempel på benchmark på “test 2” under prinsippet sammenlignbarhet. Utdrag fra Yara sin 2019-bærekraftsrapporten s. 61.	54
Figur 16. Eksempel på bærekrafts-regnskap på “test 3” under prinsippet sammenlignbarhet. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 222.	55
Figur 17. Eksempel på opplysning av attestasjon på “test 1” under prinsippet pålitelighet. Utdrag fra Entra sin 2019-årsrapport s. 36.	55
Figur 18. Eksempel på noter på “test 2” under prinsippet pålitelighet. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 223.	56
Figur 19. Eksempel på rapporteringsprinsipp på “test 1” under prinsippet konsistens. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 5.	57
Figur 20. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de separate bærekraftsrapportene kontra de integrerte.	57
Figur 21. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de separate bærekraftsrapportene kontra de integrerte rapportene, ekskludert poengscore for forside og innholdsfortegnelse under prinsippet klarhet.	58
Figur 22. Hvert selskaps oppnådde kvalitetsscore i poeng, sortert etter selskapenes omsetning. Den røde linjen viser trenden.	60
Figur 23. Hvert selskaps oppnådde kvalitetsscore i poeng, sortert etter antall sider i bærekraftsrapporten. Den røde linjen viser trenden.	61
Figur 24. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de attesterte rapportene kontra de ikke-attesterte.	63
Figur 25. Korrelasjonsanalyse fra Excel, mellom hvorvidt selskapenes rapporter er attestert og selskapenes oppnådde kvalitetsscore.	64
Figur 26. Hver rapport oppnådde kvalitetsscore fordelt etter om de er attestert eller ikke. Den blå kurven viser de attesterte rapportenes poengscore, og den røde kurven viser de ikke-attesterte.	64
Figur 27. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de attesterte rapportene kontra de ikke-attesterte, ekskludert poengscore for attestasjon og attestasjonsuttalelse under prinsippet pålitelighet. .	65
Figur 28. Antall selskaper som har innhentet attestasjon på bærekraftsrapporteringen i 2020 vs. i 2019, basert på utvalget vårt på 50 selskaper.	67

Tabelliste

Tabell 1. Sammenligning av prinsipper fra sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering..	11
Tabell 2. Oversikt over informantene i undersøkelsen vår - bakgrunnsinformasjon.....	25
Tabell 3. Oversikt over de 18 testene, hvorvidt de er skjønsmessige eller tekniske, samt hvor inspirasjonen for testene er hentet fra: GRI, IIRC eller vår test.	28
Tabell 4. Oversikt over høyeste og laveste oppnådde kvalitetsscore, inndelt etter type rapport.	59
Tabell 5. Oppsummering av funn fra dokumentanalysen og fra intervjuene. Oversikt over kvalitetsscore på de ulike kvalitetsprinsippene, samt antall rapporter som mangler de ulike kvalitetene, samt andre funn.	71

Forkortelser

CDP	Carbon Disclosure Project
COVID-19	Koronaviruspandemien
CSR	Corporate Social Responsibility
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
ESG	Environmental, Social and Governance
EU	Den europeiske union
FN	Forente nasjoner
GRI	Global Reporting Initiative
GSSB	Global Sustainability Standards Board
IAASB	International Auditing and Assurance Standards Board
IIRC	International Integrated Reporting Council
IR	Integrated Reporting
ISAE 3000	International Standard on Assurance Engagements 3000
IFRS	International Financial Reporting Standards
KPMG	Klynveld, Peat, Marwick og Goerdeler
N/A	Ikke aktuelt
NFRD	Non-financial reporting directive
PGA	På grunn av
PWC	PricewaterhouseCoopers
REVL	Revisorloven av 2020
RSKL	Regnskapsloven av 1998
SASB	Sustainability Accounting Standards Board
SSB	Sustainability Standards Board
S&P	Standard & Poor`s 500
The BIG 4	De fire store revisjonsselskapene i verden
TCFD	Task Force on Climate-related Disclosures

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	II
Figurliste	III
Tabelliste	V
Forkortelser	VI
Innholdsfortegnelse	VII
1. Innledning	1
1.1 Motivasjon	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Oppgavens struktur	2
2. Litteraturgjennomgang	3
2.1 Bærekraft.....	3
2.2 Bærekraftsrapportering	3
2.2.1 Separat og integrert rapportering	4
2.3 Hvorfor rapportere om bærekraft.....	5
2.4 Sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering	6
2.4.1 GRI og IIRC.....	8
2.4.2 Prinsipper for kvalitet	9
2.5 Nåværende krav til bærekraftsrapportering	12
2.6 Framtidsutsiktene til bærekraftsrapportering	13
2.7 Kvaliteten på bærekraftsrapportering i praksis	15
2.8 utfordringer ved bærekraftsrapportering	17
2.9 Attestasjon av bærekraftsrapportering	18
2.10 Oppsummering	22
3. Metode	23
3.1 Kvalitativ metode	23
3.2 Forskningsdesign	24
3.3 Populasjon og utvalgsramme	24

3.3.1 Avgrensninger	25
3.4 Kriterier for vurdering av kvalitet.....	26
3.4.1 Skala-score-system	28
3.5 Dataanalyse av intervju.....	36
3.6 Forskningskvalitet.....	38
3.7 Personvern.....	41
4. Funn og analyse.....	43
4.1 Innledende funn	43
4.2 Kategorisering av utvalget i dokumentanalysen	43
4.3 Funn og analyse til hovedproblemstilling.....	44
4.3.1 Type rapportering og kvalitet.....	57
4.3.2 Størrelse på selskap og kvalitet.....	60
4.3.3 Lengde på rapport og kvalitet	61
4.4 Funn og analyse til underspørsmål	62
4.5 Anbefalinger til bærekraftsrapportering	68
4.6 Oppsummering av funn.....	70
5. Konklusjon.....	72
5.1 Svar på problemstilling	72
5.2 Refleksjoner	75
5.3 Videre forskning	76
6. Litteraturliste	77
Vedlegg 1 – Scoreskjema	83
Vedlegg 2 – Intervjuguide	84

1. Innledning

1.1 Motivasjon

Begrepet bærekraftig utvikling oppstod etter Brundtlandkommisjonen i 1987. Begreper som bærekraftig utvikling, lavutslippssamfunn og “det grønne skifte” er mye omtalt i mediene og i næringslivet om dagen. Stadig flere selskaper utgir seg for å være bevisste på bærekraftsutfordringene verden står overfor, og stadig flere utarbeider bærekraftsrapporter som viser selskapets håndtering av dette. I tillegg er det stadig flere aktører på børs som etterspør bærekraftsrapportering. Selskaper, særlig store og børsnoterte, har en god mulighet til å bruke sin posisjon i samfunnet til å sette bærekraft på dagsorden. Ifølge Revisorforeningen (2020a) har bærekraftsrapportering aldri vært viktigere for store selskaper. Hvorvidt disse bærekraftsrapporteringene er av god kvalitet derimot er en annen sak.

Et selskaps interessenter er ofte skeptiske til bærekraftsrapporter, og det selskaper gjør for å minimere dette er å innhente en uavhengig attestasjon på rapporten, for å øke brukernes tillit til rapporteringen (Chen, Ballou, Grenier & Heitger, 2019). En fellesnevner går igjen blant ulike forskere på ulike tidspunkt; Både Herzig og Schaltegger i 2006, Quick i 2008, Ionnou og Serafeim i 2011, Diouf i 2017, Tvedt i 2018, Chen et al. i 2019, Deloitte i 2019 og Finanstilsynet i 2020 påpeker at troverdigheten til bærekraftsrapportering styrkes ved at den attesteres. I Norge er det per dags dato frivillig for selskaper å innhente attestasjon på bærekraftsrapportering.

Med dette som bakgrunn ønsker vi i denne studien å belyse hvordan bærekraftsrapporteringen til norske selskaper er, i tillegg ønsker vi å se på attestasjon i forhold til bærekraftsrapportering. Dette er tema hvor det i dag finnes svært begrenset med forskningsbasert kunnskap, og en studie på området vil gi ny og nyttig innsikt i bærekraftsrapporteringen i Norge.

1.2 Problemstilling

Formålet med denne masteroppgaven er å undersøke hvordan bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskaper er, i håp om at en slik belysning kan være med på å sette

bærekraftsrapportering på dagsorden, samt bidra til at bærekraftsrapporteringen til selskaper blir forbedret. Mer spesifikt ønsker vi å se nærmere på hvordan kvaliteten i bærekraftsrapporteringen er i forhold til globalt aksepterte prinsipper for kvalitet, og undersøke om kvaliteten har en sammenheng med attestasjon. I Norge er det rammeverket GRI som er det mest brukte for bærekraftsrapportering, og dermed blir GRI utgangspunktet for kvalitet i vår studie. I tillegg supplerer vi med rammeverket IIRC, fordi mange selskaper har tilsynelatende integrert rapportering. Vi finner en del tidligere internasjonal forskning på selskapers bærekraftsrapportering, men lite om ingen, på bærekraftsrapporteringen til norske selskap. Vi finner begrenset med tidligere forskning på attestasjonens påvirkning på bærekraftsrapportering. Dette, sammen med at vi hadde om dette temaet i et kurs ved NHH høsten 2020, samt at det finnes dagsaktuelle artikler om viktigheten rundt- og den økende trenden i bærekraftsrapportering og attestasjon, og samt at vi i samtale med Revisorforeningen fant ut at dette var et dagsaktuelt tema, danner grunnlaget for følgende problemstilling med underspørsmål:

Hvordan er kvaliteten på norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering, sett i lys av prinsipper for kvalitet hos GRI og IIRC?

- Har kvaliteten på bærekraftsrapporteringen en sammenheng med attestasjon?

1.3 Oppgavens struktur

Denne rapporten er delt inn i seks kapitler. I kapittel 1 fremstilles først motivasjonen for valg av tema. Deretter presenteres forskningsprosjektets problemstilling og strukturen til oppgaven. Videre i kapittel 2 gjennomgås det relevant litteratur på området, med både teori og tidligere forskning, hvor bærekraft, rammeverk for bærekraftsrapportering, kvalitet på bærekraftsrapportering samt attestasjon ses nærmere på. Deretter presenterer kapittel 3 en gjennomgang av forskningens metode, der vi beskriver fremgangsmåten inkludert vårt selvlagde skala-score-system, og dataanalyse. Videre i kapittel 4 forekommer prosjektets funn og analyse. Konklusjon med svar på problemstilling, refleksjoner og forslag til videre forskning kommer i kapittel 5, før rapporten avsluttes med en litteraturliste i kapittel 6.

2. Litteraturgjennomgang

I dette kapitlet redegjøres det for begrepene bærekraft og bærekraftsrapportering, før det presenteres sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering og prinsipper for kvalitet. Videre presenteres tidligere forskning på området, etterfulgt av utfordringer ved- og fremtidsutsiktene til bærekraftsrapportering, for så å redegjøre for attestasjon.

2.1 Bærekraft

Når det er snakk om bærekraft er det først og fremst relevant å trekke frem den allmenkjente definisjonen på bærekraftig utvikling, utgitt av Brundtlandkommisjonen i 1987; “Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov”. Med bærekraftig utvikling er det tre områder verdenssamfunnet må forholde seg til; 1) Klima og miljø, 2) Økonomi og 3) Sosiale forhold. (FN-sambandet, 2019). Det at det er et behov for en mer bærekraftig fremtid setter søkelys på flere problemstillinger; for eksempel redusere klimautslipp, sikre likestilling, redusere fattigdom, sikre utdanning, stabilisere global oppvarming mv.

For å sikre en bærekraftig fremtid har FN innhentet innspill fra land over hele verden om hva som burde være de viktigste prioriteringene. Resultatet ble FNs 17 bærekraftsmål, som er “verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030”. (FN-Sambandet, 2021). Når det gjelder bærekraftsmålene til FN, finner Deloitte (2019, s.5) at 66 prosent av Norges 50 største selskaper har fokus på et eller flere av disse målene i sine bærekraftsrapporteringer, og PWC (2020, s.4) finner tilsvarende 73 prosent av Norges 100 største selskaper.

2.2 Bærekraftsrapportering

Rapportering av bærekraft kategoriseres som ‘ikke-finansiell’ informasjon, og en årsrapport består tradisjonelt hovedsakelig av finansiell informasjon. Revisorforeningen (u.å. a) hevder at “bærekraft har tradisjonelt vært definert som «ikke-finansiell» rapportering og bedriftene som har rapportert bærekraftsinformasjon har gjort dette i egne rapporter eller vedlegg som ikke nødvendigvis har hatt noen forbindelse til den tradisjonelle finansielle rapporteringen”. Begrepet ikke-finansiell informasjon er vidt og kan omfatte flere forhold enn bærekraft, blant

annet immaterielle eiendeler som ikke innregnes i regnskapet etter IFRS, synergier, tall relatert til kundetilfredshet og innovasjonsevne.

Bærekraft har fått større fokus de siste årene, og har utviklet seg til å bli en viktig del av selskapenes rapportering. Stadig flere selskaper ser hvilken betydning bærekraft har for den finansielle situasjon (Revisorforeningen, u.å. a). Deloitte (2019, s.15) hevder at fokuset på bærekraft er større hos børsnoterte selskap enn hos unoterte. Det kan antas at dette er fordi investorene blir stadig mer opptatt av bærekraft i sine ressursallokeringer.

Det økende fokuset på bærekraft kan belyses ved å se på omfanget av bærekraftsrapportering. En nyere forskning gjort av Chen et al. i 2019 undersøker 2339 bærekraftsrapporter fra 42 land, hvor det viser seg at 93 prosent av verdens 250 største selskaper utarbeider bærekraftsrapportering. KPMGs (2020, s.10) undersøkelse viser at blant verdens 250 største selskaper rapporterer 96 prosent om bærekraft. Videre finner KPMG (2020, s.10) at blant de 100 største selskapene i 52 land er det 80 prosent som rapporterer om bærekraft (80% av 5200 selskaper). Dette kan ses opp mot samme undersøkelse gjennomført i 1999, der andelen var forholdsvis 35 prosent av verdens 250 største selskaper og 24 prosent av 5200 selskaper (KPMG, 2020, s.10). Altså ser vi at antall selskaper som rapporterer på bærekraft har økt kraftig fra 35 til 96 prosent på ca 20 år. Forskning påpeker at mange selskaper opp gjennom årene frivillig har rapportert om bærekraft uten at det forelå noe obligatoriske krav (Grewal & Serafeim, 2020, s.19). Finanstilsynet (2020) finner i sin undersøkelse at 157 av 209 norske børsnoterte selskaper rapporterer om bærekraft. Dette kan tyde på at ikke alle norske børsnoterte selskaper nødvendigvis ser verdien av å rapportere om bærekraft.

Den økende trenden hevder Norges Bank (2020, s.3) har skjedd som følge av to forhold: (1) myndigheter, ansatte, investorer og samfunnet for øvrig har både et ønske om og et behov for at selskapene tar ansvar for sine miljømessige og sosiale påvirkninger, og (2) investorer har et økende behov for informasjon utover den finansielle informasjonen, som kan være med å påvirke selskapets verdi.

2.2.1 Separat og integrert rapportering

Rapportering av bærekraft kan gjøres som en separat rapport eller integrert i årsrapporten. Ved separat rapportering har selskapet valgt å rapportere om bærekraftsrelaterte tema i en egen rapport som er adskilt fra årsrapporten. Det kan for eksempel være en “ren” GRI-

rapport, eller det kan være at rapporten er basert på deler av forskjellige rammeverk. Ved integrert rapportering har selskapet valgt å rapportere om bærekraft sammen med den finansielle informasjonen i årsrapporten (The Governance Group, 2020). Organisasjonen IIRC (2021, s.53) definerer integrert rapportering slik; “En prosess basert på integrert tenkning som resulterer i en periodisk integrert rapport laget av en organisasjon om verdiskapning, bevaring eller erosjon over tid og relatert kommunikasjon angående aspekter ved verdiskapning, bevaring eller erosjon”. Selskaper i Norge har ingen krav til å følge en standard for bærekraftsrapportering, uavhengig om en velger å rapportere integrert eller separat. I og med at det finnes mange standarder og veiledninger for bærekraftsrapportering, blir valgmulighetene store når det gjelder utforming av rapportene med tanke på både innhold og struktur.

2.3 Hvorfor rapportere om bærekraft

Revisorforeningen (u.å. a) hevder at bærekraftsrapportering er viktig for å øke åpenhet, troverdighet og tillit i næringslivet. Mange selskaper i Norge rapporterer om bærekraft frivillig på tross av det ikke foreligger noen krav i norsk lov til bærekraftsrapportering utenom kravene i Rskl §3-3c (Ellefsen, 2019a). Grunnen til at selskaper rapporterer om bærekraft kan være flere. En grunn kan være at bærekraftsrapportering kan ha en verdi for brukerne; Eierne, kapital-tilbydere (investorer, banker, andre långivere), myndigheter, ansatte, kunder, leverandører og samfunnet for øvrig. Forskning gjort av Khan, Serafeim og Yoon (2015) viser at antall investorer som integrerer data om bærekraft i sine beslutninger om ressursallokering er en økende trend. Dette støttes med undersøkelser gjort av KPMG (2020) og The Governance Group (2020, s.4).

En andre grunn kan være at investors integrering av bærekraft i ressursallokering legger potensielt et prispress på aksjene til selskaper som håndterer bærekraftsutfordringer (Khan et al., 2015, s.19). Khan et al. (2015, s.1) hevder at selskaper som har en god håndtering av bærekraftsutfordringer har en signifikant positiv påvirkning på aksjonærverdien. Dette kan belyses opp med Finanstilsynet (2020, s.4) som hevder at det er viktig at kapital-tilbyderne får tilgang til informasjon om selskaper, for at kapitalmarkedene skal fungere effektivt. En bærekraftsrapport som gir relevant, konsistent og vesentlig informasjon bidrar til at brukerne får beslutningsnyttig informasjon; En god bærekraftsrapport vil kunne påvirke prisingen av

foretaket (Finanstilsynet, 2020).

En tredje grunn til at selskaper rapporterer om bærekraft kan være at det muligens øker konkurransefordelen til selskapet i form av en økt investorbase (Arco, 2020; J. Anderson, 2015). Bærekraftsrapportering skal blant annet bidra til bedre risikostyring, kostnadskutt og besparelser, bedre beslutningsprosesser og tillit blant interessentene (Revisorforeningen, u.å. a). Det er derfor viktig ifølge Arco (2020) at foretakene tar ikke-finansiell rapportering på alvor, nettopp for å holde på eksisterende kunder og investorer, men også for å tiltrekke seg nye kunder og investorer.

En fjerde grunn til at selskaper integrerer bærekraft i sine forretningsmodeller, kan være at store foretak ofte er sårbare for omdømmerisiko og regulatorisk risiko (Khan et al., 2015, s.14). Dersom selskaper ikke integrerer bærekraft i sine forretningsmodeller, kan de risikere å oppnå et dårligere omdømme. Ellefsen (2019a) hevder at frivillig rapportering kan styrke omdømmet til selskaper. Mange selskaper bruker bærekraftsrapporteringen til å markedsføre seg selv istedenfor å gi investorene nyttig informasjon som kan brukes til beslutningsformål; investorer har behov for informasjon om selskapets bærekraftsrelaterte aspekter, og ikke bare informasjon om selskapets finansielle aspekter (Ellefsen, 2019a).

Selskaper har ofte en annen markedsverdi enn hva verdien i årsrapporten tilsier. Dette innebærer at tallene i regnskapet ikke forklarer alt av verdien til selskapet. En fersk studie av Jadoon, Ali, Ayub, Tahir og Mumtaz (2020) tar for seg hvilken effekt bærekraftsrapportering har på verdien av selskapet. Jadoon et al. (2020, s.157) påpeker, med grunnlag i tidligere forskning, at tradisjonelt oppfatter man at det er finansiell informasjon som påvirker verdien av et selskap, men i de senere år har ikke-finansiell informasjon blitt en like viktig forklaringsfaktor på markedsverdien av et selskap. Bærekraftsrapporteringens effekt på verdien av et selskap varierer fra land til land, og fra marked til marked (Jadoon et al., 2020, s.157).

2.4 Sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering

I dette underkapitlet vil det først presenteres noen sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering, etterfulgt av en mer detaljert gjennomgang av GRI og IIRC, før kapitlet avsluttes med en gjennomgang av prinsipper for kvalitet.

Selskaper følger gjerne et rammeverk, en standard eller veiledningsprinsipper når de utarbeider bærekraftsrapportering. Det finnes utallig mange rammeverk for bærekraftsrapportering. Vi vil videre redegjøre for de mest sentrale rammeverkene for bærekraftsrapportering brukt av norske selskap, som ifølge Finanstilsynet (2020, s.12) er GRI, CDP, TCFD, NFRD og SASB. Først og fremst har vi GRI, som er verdens første globalt aksepterte rammeverk for bærekraftsrapportering. GRI ble utviklet i år 1997 av organisasjonen Global Sustainability Standards Board (GSSB), og publisert i år 2000 (GRI, u.å. a; GRI, u.å. b). En nærmere presentasjon av GRI kommer i kapittel 2.4.1.

Videre har vi Carbon Disclosure Project (CDP), som er en veldedig organisasjon som driver et globalt informasjonssystem. CDP blir regnet som en “gullstandard” for miljørapportering, og fokuserer på å iverksette tiltak for å bygge en bærekraftig økonomi ved å måle og forstå selskapenes miljøpåvirkning (CDP, u.å. a). 35 prosent av 2508 selskaper globalt i 2019 har fulgt CDP for å imøtekomme TCFDs anbefalinger om bærekraftsrapportering (CDP, u.å. b)

Et tredje rammeverk for bærekraftsrapportering er Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), som er et initiativ for å bedre måling og rapportering av klimarelatert risiko. Standardene i TCFD har som mål å identifisere relevant og vesentlig informasjon. Dette gjør at interessentene har mulighet til å vurdere selskapets klimarelaterte risikoer og muligheter. Formålet til TCFD er å sikre konsistent og kvalitetssikret informasjon til interessentene (Ellefsen, 2020).

Videre har vi EU som i 2014 opprettet en endringsdirektiv angående rapportering av ikke-finansiell informasjon, kalt Non-financial reporting directive (NFRD). Her kreves det at store foretak, inkludert børsnoterte, banker og forsikringsselskaper rapporterer sikker informasjon om hvordan de håndterer sosiale og miljømessige utfordringer fra og med år 2018. (European Commission, u.å.).

En femte organisasjon som utvikler standarder for bærekraftsrapportering er Sustainability Accounting Standards Board (SASB), som ble opprettet i år 2011. SASB utgir standarder med hensikt på at selskaper skal rapportere til sine investorer om hvordan bærekraftsrelaterte forhold påvirker verdiskapningen. (SASB, u.å).

2.4.1 GRI og IIRC

GRI er et felles språk for de som rapporterer om bærekraft, et språk som refererer til interessentenes behov (KPMG, 2020, s. 26). Regjeringen (u.å., s.14) hevder følgende om GRI: “Rammeverket er egnet for bedrifter og organisasjoner fra ulike sektorer. Det beskriver hvorfor, hvordan og hva en organisasjon bør rapportere om. Elleve prinsipper veileder om rapportens innhold og kvalitet, og omfatter prinsipper som bærekraft, sammenlignbarhet, tydelighet og pålitelighet”. Videre hevder Regjeringen (u.å., s.14) at formålet med GRI er “rapportering på den tredelte bunnlinjen, det vil si økonomiske, miljømessige og sosiale resultater, skal bli like utbredt som «vanlig» finansiell rapportering er i dag”. Det overordnede formålet til GRI er å hjelpe organisasjoner med å oppnå en bærekraftig fremtid (GRI, u.å. b). GRI (2020b) hevder det er viktig at bærekraft blir likestilt med finansiell informasjon, og at selskaper tar bærekrafts-rapportering på alvor, og støtter at bærekraftsrapportering bør bli obligatorisk. Videre finnes det to tilnærminger til GRI-rammeverket; “core option” og “comprehensive option” (GRI 101, 2016, s.17). Disse to tilnærmingene innebærer at selskaper ikke er nødt for å utarbeide en “ren” GRI-rapport, men kan velge å kun følge deler av GRI rammeverket (Regjeringen, u.å., s.15). Uansett hvilken tilnærming som velges, er kvalitetsprinsippene hos GRI felles for alle som velger å rapportere etter GRI (GRI 101, 2016, s. 17). Vi vil ikke kommentere disse to tilnærmingene noe mer, i og med at vi fokuserer på kvalitetsprinsippene.

Det er 61 av 157 norske børsnoterte selskap som per år 2019 følger rammeverket GRI, som er det mest brukte rammeverket i Norge og i verden (Finanstilsynet, 2020, s.12; KPMG, 2020, s.25; Young & Wergeland, 2020, s.44). Tilsvarende er det 56 av Norges 100 største selskap som følger GRI per år 2019, mot 44 i år 2018 og 26 i år 2017 (Young & Wergeland, 2020, s.45). Det at flere og flere norske foretak velger å bruke GRI som en rapporteringsstandard for bærekraft, vil ifølge Young og Wergeland (2020, s.45) bidra til å øke sammenlignbarheten og konsistensen, samt gi en bedre rapporteringsstruktur.

Organisasjonen International Integrated Reporting Council (IIRC) er en global organisasjon som utarbeider rammeverk og standarder for integrert rapportering, kalt Integrated Reporting (IR). Det overordnede målet til IIRC er å “fremme velstand for alle og beskytte kloden vår” (IR, u.å). Rammeverket IR er prinsippbasert, og har som formål å etablere veiledende prinsipper og innholdselementer, og å forklare de fundamentale konseptene. Integrert

rapportering sikter på å forbedre kvaliteten på informasjonen overfor brukerne. (IIRC, 2021, s.2, 5, 12). Per år 2020 er det 22 prosent av verdens 250 største selskap som driver med integrert rapportering etter IIRC, mot 14 prosent per år 2017. Norge er på topp-10 listen i KPMGs undersøkelse av 52 land når det gjelder integrert rapportering, hvor 22 av Norges 100 største selskap per år 2020 rapporterer integrert, mot ni norske selskap per år 2017. (KPMG, 2020, s.21). Thornam og Mamelund (2015) hevder at integrert rapportering er “fremtiden”, fordi integrert rapportering gir en større verdi for brukeren i form av et bedre bilde av selskapet.

Forskning viser at selskaper med integrert rapportering tiltrekker seg langsiktige investorer kontra de som ikke driver integrert rapportering, og dermed danner seg en mer langsiktig investorbasis (Grewal & Serafeim, 2020, s.28). Dette støttes av Serafeim (2015, s.50) som finner at foretak med integrert rapportering har en mer dedikert investorbasis, og ikke så mye forbigående investorer.

2.4.2 Prinsipper for kvalitet

Siden undersøkelsen tar utgangspunkt i selskaper som hevder at de rapporterer om bærekraft etter GRI, tar vi utgangspunkt i GRI sine kvalitetsprinsipper, som er nærmere forklart i kapittel 3.4.1. Kvalitetsrik bærekraftsrapportering er viktig for at interessenter skal kunne foreta beslutninger basert på informasjonen. En oppnår ifølge GRI ‘høy kvalitet’ på bærekraftsrapporten dersom en følger rapporteringsprinsippene til GRI. Videre krever GRI at selskaper må følge rapporteringsprinsippene dersom de skal oppgi i sine rapporter at de har rapportert om bærekraft i henhold til GRI standardene. GRI har elleve rapporteringsprinsipper som vist i figur 1, hvor seks av dem er for kvalitet og fem av dem er for innhold. (GRI 101, 2016, s.7).

Reporting Principles for defining report content	Reporting Principles for defining report quality
<ul style="list-style-type: none"> • Stakeholder Inclusiveness • Sustainability Context • Materiality • Completeness 	<ul style="list-style-type: none"> • Accuracy • Balance • Clarity • Comparability • Reliability • Timeliness

Figur 1. Oversikt over GRI sine elleve rapporteringsprinsipper for innhold og for kvalitet. Figur 1. Oversikt over GRI sine elleve rapporteringsprinsipper for innhold og for kvalitet. Utdrag fra GRI 101 (2016, s.7).

Som det fremgår av figur 1 er kvalitetsprinsippene hos GRI følgende; Nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet, pålitelighet og aktualitet.

Videre supplerer vi som nevnt med IIRC sine veiledningsprinsipper, som vises i figur 2.

3. Guiding Principles

3.1 The seven Guiding Principles underpin the preparation and presentation of an integrated report, informing the content of the report and how information is presented.	A	Strategic focus and future orientation
	B	Connectivity of information
	C	Stakeholder relationships
	D	Materiality
	E	Conciseness
	F	Reliability and completeness
	G	Consistency and comparability

Figur 2. Oversikt over IIRC sine syv veiledningsprinsipper. Utdrag fra IIRC (2021, s.25).

Som det fremgår av figur 2 har IIRC følgende syv veiledningsprinsipper; Strategisk fokus og fremtidsrettet, Tilkobling av informasjon, Interessent-forhold, Vesentlighet, Kortfattethet, Pålitelighet og fullstendighet, og Konsistens og sammenlignbarhet. IIRC har ikke delt prinsippene inn etter kategoriene 'innhold' og 'kvalitet', slik GRI har, og dermed foretar vi selv en tolkning av prinsippene; IIRC har etter vår tolkning tre veiledningsprinsipper for kvalitet: 1) Kortfattethet, 2) Pålitelighet og fullstendighet og 3) Konsistens og sammenlignbarhet. Vi tolker disse tre prinsippene som prinsipper for kvalitet, fordi disse begrepene ligner på GRI sine kvalitetsprinsipper, og de øvrige fire prinsippene hos IIRC ligner på GRI sine prinsipper for innhold. Måten vi tolker prinsippene hos IIRC på, er at vi ser på begrepene i prinsippene, og kobler de opp mot GRI sine prinsipper. For eksempel har IIRC prinsippet 'vesentlighet', og vi ser at GRI har prinsippet 'vesentlighet' som et prinsipp under 'innhold', altså tolker vi IIRC sitt prinsipp om 'vesentlighet' som et prinsipp for innhold. Vi kan se av figur 1 og 2 at IIRC har tre prinsipper for kvalitet som GRI ikke har; 'Kortfattethet', 'konsistens' og 'fullstendighet'.

Under i tabell 1 vises en sammenligning av kvalitetsprinsippene hos de ulike rammeverkene. Dette for å sette GRI sine kvalitetsprinsipper i lys av andre populære rammeverk. CDP er ikke med i tabell 1 fordi vi ikke finner noen rapporteringsprinsipper på hjemmesiden deres. Videre finner vi ikke et skille mellom prinsipper for innhold og prinsipper for kvalitet hos EU-NFRD (EUR Lex, 2017) og TCFD (2017). SASB (2017, s.18-19) har et skille i sine veiledningsprinsipper, hvor de har én overskrift med "principles for topic selection" og én

med “criteria for accounting metrics”. Vi tolker sistnevnte som prinsipper for kvalitet, og disse er med i tabell 1.

GRI	IIRC	SASB	EU-NFRD	TCFD
-Nøyaktighet -Balansert -Klarhet -Sammenlignbarhet -Pålitelighet -Aktualitet	-Kortfattethet -Pålitelighet og fullstendighet -Konsistent og sammenlignbarhet	-Rettferdig informasjon -Brukbar -Aktuell -Sammenlignbar -Fullstendig -Verifiserbar -Justert -Nøytral -Distribuerende	-Vesentlig -Rettferdig, balansert og forståelig -Omfattende, men kortfattet -Strategisk og fremtidsrettet -Interessent-orientert -Konsistent og sammenhengende	-Relevant informasjon -Spesifikk og fullstendig -Klar, balansert og forståelig -Konsistent -Sammenlignbar -Verifiserbar, objektiv og pålitelig -Aktuell

Tabell 1. Sammenligning av prinsipper fra sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering.

Når det gjelder GRI sitt prinsipp `nøyaktighet` ser vi av tabell 1 at vi ikke finner dette prinsippet hos de andre rammeverkene. Likevel har TCFD prinsippet `spesifikk og fullstendig`, og det kan tolkes at dette er det samme som `nøyaktighet`, fordi TCFDs (2017, s. 52) forklaring på dette prinsippet er blant annet at det skal oppgis en forklaring på kvantitativ informasjon. Dette tolker vi likt som GRI 101 (2016, s.13) sin forklaring av `nøyaktighet`, som er at rapporten skal forklare målingene og estimatene brukt i kvantitativ informasjon. Videre tolker vi SASB (2017, s.19) sin forklaring “rapporten skal gi en nøyaktig beskrivelse” på prinsippet `rettferdig informasjon`, likt som GRI sitt prinsipp `nøyaktighet`. Prinsippet `nøyaktighet` samsvarer med Revisorforeningen (u.å. a) som hevder at nøyaktighet er viktig for å oppnå god bærekraftsrapportering.

GRI sitt prinsipp `balansert` ser vi av tabell 1 at vi finner igjen hos både NFRD og TCFD. GRI 101 (2016, s.13) sin forklaring av en `balansert` rapport er at den skal både oppgi positive og negative aspekter, og dette kan kjennes igjen i IIRC (2021, s.34) sin forklaring av prinsippet `pålitelig og fullstendig`, hvor IIRC hevder at rapporten både skal inkludere

positive og negative sider. Prinsippet 'balansert' samsvarer med Revisorforeningen (u.å. a) som hevder at balanse er et viktig prinsipp for å oppnå god bærekraftsrapportering. Dette støttes opp av Norges Bank (2020, s.8) som mener at bærekraftsrapporteringen bør være balansert for at investorene skal kunne bruke rapporten som beslutningsgrunnlag.

GRI sitt prinsipp 'klarhet' ser vi av tabell 1 at vi kan finne igjen hos TCFD.

GRI 101 (2016, s.14) utdyper prinsippet 'klarhet' som at det må være en forståelig rapport. SASB (2017, s.19) sin forklaring på prinsippet 'fullstendighet' er at rapporten må være forståelig, noe vi tolker ligger på GRI sitt prinsipp 'klarhet'. Vi tolker også NFRD sitt prinsipp 'rettferdig, balansert og forståelig' som en likhet til GRI sitt 'klarhet', fordi vi ser ordet forståelig i NFRD sitt prinsipp. Prinsippet 'klarhet' samsvarer med N. Anderson (2019) som hevder at bærekraftsrapporter bør være presentert på en måte som er forståelig, slik at investorene kan bruke rapporten som beslutningsgrunnlag.

GRI sitt prinsipp 'sammenlignbarhet' ser vi av tabell 1 at vi kan finne igjen hos IIRC, SASB og TCFD. Prinsippet 'sammenlignbarhet' samsvarer med Revisorforeningen (u.å. a) som hevder at sammenlignbarhet er et viktig prinsipp for å oppnå god bærekraftsrapportering. GRI sitt prinsipp 'pålitelighet' ser vi av tabell 1 at vi kan finne igjen hos IIRC. Vi tolker SASB og TCFD sine prinsipp 'verifiserbar' som det samme som GRI sitt prinsipp 'pålitelighet', i og med at begrepene pålitelig og verifiserbar innebærer det samme. Revisorforeningen (u.å. a) hevder at pålitelighet er et viktig prinsipp for å oppnå god bærekraftsrapportering. GRI sitt prinsipp 'aktualitet' finner vi igjen hos SASB og TCFD. Også Norges Bank (2020, s.8) mener at bærekraftsrapporteringen bør være tidsriktig for at investorene skal kunne bruke rapporten som beslutningsgrunnlag.

2.5 Nåværende krav til bærekraftsrapportering

I Norge foreligger det ingen nåværende lovpålagte krav om at selskaper må rapportere om bærekraft utover de få punktene i Regnskapslovens §3-3c, som lyder som følger:

Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidsrettigheter, likestilling og ikke-diskriminering, sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. (Rskl §3-3c).

Videre kan det nevnes at det foreligger krav til bærekraftsrapportering i EU, hvor endringsdirektivet NFRD (Non-Financial Reporting Directive) ble innført i 2014 (European Commission, u.å.). Finanstilsynet (2020, s.7) forventer at NFRD blir innført i norsk rett snarest. Ifølge European Commission (u.å.) pålegger NFRD alle store foretak å informere interessentene om hvordan de håndterer sosiale og miljømessige utfordringer. Direktivet krever rapportering av flere forhold: miljøvern, samfunnsansvar, behandling av ansatte, respekt for menneskerettighetene, anti-korrupsjon og bestikkelser og mangfold i styret (alder, kjønn, utdanning og profesjonell bakgrunn). Selskaper har stor frihet til å velge hvordan de vil rapportere denne type informasjon. (European Commission, u.å.).

2.6 Framtidsutsiktene til bærekraftsrapportering

Når det gjelder fremtidsutsiktene til bærekraftsrapportering, kan det nevnes at IFRS Foundation (2020, s.8) er i en prosess med å få tilbakemeldinger på sitt arbeid med et høringsutkast angående standardisering av rammeverk for bærekraftsrapportering. I høringsutkastet blir det kartlagt om det er et behov for standardisering av bærekraftsrapportering. IFRS Foundation ønsker å sette i gang en organisasjon kalt SSB (Sustainability Standards Board), som skal arbeide med å opprette en global standard for bærekraftsrapportering, altså å standardisere dagens mange rammeverk.

Revisorforeningens (2020b, s.2) kommentarer på dette høringsutkastet er at standardene for bærekraftsrapportering og standardene for finansiell rapportering ikke er godt nok koordinert, noe de mener medfører et stort behov for en standardisering. Videre mener Revisorforeningen (2020b, s.2) at standarder for finansiell rapportering og standarder for ikke-finansiell rapportering burde vært satt under ett og samme “tak”, og på den måten oppnå bedre rapportering overfor brukerne.

GRI (2020a) har også svart på IFRS Foundation sitt høringsutkast, og poengterer at andelen selskaper som rapporterer om bærekraft på “S&P 500” børsen i New York har økt kraftig fra år 2011 hvor andelen var på 20 prosent, til år 2018 hvor andelen var på hele 86 prosent. GRI ønsker å arbeide sammen med IFRS for å få til en bedre standardisering av finansiell og ikke-finansiell rapportering; Det ønskes en “sømløs” forbindelse mellom finansiell og ikke-finansiell rapportering. For at selskapers bærekraftsrapportering skal kunne bidra til bedre beslutninger for investorene, trengs det en overgang fra frivillig bærekraftsrapportering til

obligatorisk bærekraftsrapportering for å muliggjøre sammenlignbare og tydelige rapporter. (GRI, 2020a).

Undersøkelser viser at majoriteten av investorer mener at bærekraftsrapportering burde vært obligatorisk, og det foreligger et ønske om et globalt rammeverk for bærekraftsrapportering (Norges Bank, 2020, s.9). Norges Bank (2020, s.9) støtter at det bør tilrettelegges for en global rapporteringsstandard som møter behovet til både investorer og andre interessenter, som da må erstatte alle nåværende eksisterende rammeverk. I desember 2020 ble det i Norge fremmet en lovproposisjon om gjennomføring av EU direktivets reglement (Revisorforeningen, u.å. a). The Governance Group (2020) hevder at selskaper ikke er forberedt på de strengere kravene som kan komme.

Videre har vi EU Taxonomy, som er et klassifiseringssystem som sier at bedrifter må definere hvilke aktiviteter som er bærekraftige i næringslivet. Ifølge Revisorforeningen (u.å. b) blir EU Taxonomy gjort gjeldende i EU fra år 2021. I Norge er EU Taxonomy på høringsforslag, og må bli godkjent før det blir gjeldende i norsk rett. Dersom EU Taxonomy blir gjort gjeldende i norsk rett, vil det gjelde for de selskapene som etter Regnskapsloven §1-5 blir definert som store foretak. (Revisorforeningen, u.å. b).

Tidsskriften Revisjon og Regnskap (Kristiansen, 2021) har publisert en fersk artikkel om EUs arbeid med standardisering av bærekraftsrapportering. Her kommer det frem at EFRAG i mars 2021 la frem sine anbefalinger og forslag til rapporteringsstandard for bærekraftsinformasjon. Ifølge EFRAG er bærekraftsrapportering “en viktig del av å sikre et bærekraftig næringsliv” (Kristiansen, 2021, s.58). Det er ønskelig at standardiseringen også skal gjelde små og mellomstore selskaper, ikke bare for store selskaper. Et av kvalitetsprinsippene i forslaget til den nye standardiseringen er at rapporteringen må kunne bekreftes, og da vil revisorene ifølge Kristiansen (2021, s.59) spille en viktig rolle. Videre anbefaler EFRAG selskaper å drive med integrert rapportering, for å ikke skille mellom finansiell og ikke-finansiell informasjon. Kravene EU kommer med for bærekraftsrapportering vil få konsekvenser for norske selskap. (Kristiansen, 2021, s.59-60).

2.7 Kvaliteten på bærekraftsrapportering i praksis

Selv om stadig flere selskaper rapporterer om bærekraft, er kvaliteten på rapporteringen veldig varierende ifølge Norges Bank (2020, s.3). Ellefsen (2019a) hevder at norske selskaper har en god vei å gå når det gjelder bærekraftsrapportering, selv om det er en positiv utvikling i rapporteringen. Ifølge Diouf (2017, s.12) har ikke brukerne like høy troverdighet til bærekraftsrapportering som til rapportering av finansiell informasjon. Det at det foreligger mangel på standardisering av bærekraftsrapportering kan ifølge Revisorforeningen (2020a, s.2) redusere kvaliteten i bærekraftsrapporteringen. Videre hevdes det at GRI har en tendens til å øke brukernes tillitt til bærekraftsrapportene, men hvorvidt dette øker kvaliteten i rapportene er det ofte stilt spørsmålsteget ved i forskningens verden (Diouf, 2017, s.2). The Governance Group (2020) hevder at det å følge GRI ikke automatisk gir en rapport av god kvalitet, men at det kan sikre et minimum av kvalitet. Videre hevder Diouf (2017, s.2) at rapportering i henhold til GRI kan øke kvaliteten i form av at det kan muliggjøre en sammenligning av rapporteringer på tvers av selskaper. Norges Bank (2020, s.8) hevder at dersom investor skal kunne bruke selskapers bærekraftsrapportering i sin beslutningstaking, må den være tilgjengelig og ha vært gjennom en form for kvalitetskontroll. I tillegg må informasjonen være balansert, rettidig og dekke alle relevante operasjoner og verdikjeder (Norges Bank, 2020, s.8).

Kvaliteten på bærekraftsrapporteringen til banker i Bangladesh er blitt forsket på av Khan, Bose, Mollik og Harun (2020), hvor det tas utgangspunkt i GRIs påvirkning på kvaliteten. Khan et al. (2020, s.346) påpeker at forskning argumenterer for at standardiserte rapporteringsprinsipper for bærekraft er nøkkelen for å sikre kvalitet i rapporteringen. Videre hevder Khan et al. (2020, s.347) at selskaper som rapportere om bærekraft etter GRI fremfor andre rammeverk, oppnår mer relevant, pålitelig og klar informasjon.

Diouf (2017) tar i sin forskning i Canada ved bruk av 33 semi-strukturerte intervjuer, for seg de seks kvalitetsprinsippene til GRI, og hevder at ved å følge GRI sine prinsipper kan det sikres en kvalitetsrik rapport. Når det gjelder prinsippet om en balansert rapport, finner Diouf (2017, s.12) at informantene i undersøkelsen er enige om at mange bærekraftsrapporter ikke er balanserte, at selskaper ofte bare presenterer de positive aspektene og ikke de negative. 90 prosent av informantene hos Diouf (2017, s.12) tror at majoriteten av selskapene ikke publiserer informasjon som kan være med å ødelegge selskapets rykte.

Når det gjelder prinsippet om en sammenlignbar rapport, finner Diouf (2017, s.13) at 70 prosent av informantene mener at GRI sine indikatorer både er for generelle og for vage til å kunne brukes som sammenligningsgrunnlag; Ikke alle selskaper kan gi data om alle GRI indikatorene, noe som svekker sammenlignbarheten av bærekraftsrapporter. Videre finner Diouf (2017, s.13) at 65 prosent av informantene mener at det er vanskelig å sammenligne selskapenes resultater over tid i bærekraftsrapporten.

Når det gjelder prinsippet om en nøyaktig rapport, finner Diouf (2017, s.14) at det ofte foreligger en mangel i bærekraftsrapportene på forklaringer til hvordan målinger brukt i bærekraftsrapporten er kalkulert, noe som gjør informasjonen mindre nyttig for interessentene.

Når det gjelder prinsippet om en klar rapport, finner Diouf (2017, s.15-16) at det ofte foreligger mangel på klarhet i rapportene; Mangel på klarhet både i den kvalitative og den kvantitative informasjonen, noe som medfører en svekkelse av forståeligheten, tilgjengeligheten og nytten av bærekraftsrapporten. Videre er funnene at det ofte er for mye unødvendige detaljer i rapportene (Diouf, 2017, s.15-16).

Når det gjelder prinsippet om en pålitelig rapport, finner Diouf (2017, s.16) at det foreligger mangel på pålitelighet i sammenheng med andre prinsipper og i sammenheng med et behov for ekstern attestasjon. Mangelen på en balansert, sammenlignbar, nøyaktig og klar rapport medfører at rapporten blir mindre pålitelig, som forsterker behovet for attestasjon. Nesten 90 prosent av informantene understreker viktigheten og fordelene ved ekstern attestasjon av bærekraftsrapporter. (Diouf 2017, s.16).

Med utgangspunkt i GRIs prinsipper per 2002, utarbeider Quick (2008) et score-system for å vurdere bærekraftsrapporteringen til tyske selskap. Quick (2008, s.20) finner forskjell mellom hva selskapene mener er verdt å rapportere om, og det litteraturen sier er god rapportering. Quick (2008, s.20) støtter seg på andre studier som kommer frem til det samme resultatet, at majoriteten av bærekraftsrapportene ikke er gode nok. Videre hevder forskning at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen er bedre hos større selskap, siden de ikke er begrenset av kostnaden ved å utarbeide bærekraftsrapportering (Quick, 2008, s.22; Khan et al., 2015; Deloitte, 2019, s.6). Lengden på bærekraftsrapporten har også påvirkning på kvaliteten på rapporteringen ifølge Quick (2008, s. 23), hvor de lengste rapportene er de med best kvalitet.

Romero, Ruiz og Feijoo (2018) finner at måten selskaper rapporterer om bærekraft på kan ha en effekt på kvaliteten. Romero et al. (2018) finner at selskaper som utarbeider separate bærekraftsrapporter eller integrerte årsrapporter, oppnår en høyere kvalitet på bærekraftsrapporteringen enn de som kun inkluderer informasjon om bærekraft i årsrapporten. De finner også at separate bærekraftsrapport er av høyere kvalitet enn integrerte rapporter.

2.8 utfordringer ved bærekraftsrapportering

Selv om stadig flere selskaper følger trenden og rapporterer om bærekraft, som har sine fordeler, finnes det også utfordringer med bærekraftsrapportering. En av utfordringene er at det finnes mange forskjellige rammeverk og standarder for bærekraftsrapportering. Dette skaper store valgmuligheter av rammeverk å rapportere etter, og det kan skape utfordring for de selskapene (eksempelvis i Norge) som ikke har obligatoriske rammeverk de er pålagt å rapportere etter. Dette medfører ifølge Ellefsen (2019a) vanskeligheter for investorer og andre interessenter å sammenligne bærekraftsrapporteringen på tvers av selskaper, i og med at rapportene kan være veldig forskjellige både i omfang, innhold og utforming.

En annen utfordring er at hos noen av rammeverkene for bærekraftsrapportering kan selskapene nærmest velge hva de vil rapportere om, som kan innebære at rapporten ikke nødvendigvis viser all viktig og relevant informasjon (Ellefsen, 2019a; Finanstilsynet, 2020, s.14). Dette mener Finanstilsynet (2020, s.14) kan gi villedende informasjon i rapportene, i og med at selskaper ofte legger mer vekt på positive enn negative forhold, og påpeker at rapporteringen bør tilstrebe en balansert og fullstendig fremstilling av selskapet.

Videre påpeker Ellefsen (2019a) at markedet og børsen ønsker en ensartet og god rapportering fra selskapene, og da trengs det en standardisering av dagens rammeverk. Dette støtter Grewal og Serafeim (2020, s. 45), som påstår at grunnet manglende lovpålagte reguleringer av bærekraftsinformasjon er det åpnet opp for at mange organisasjoner kommer på banen med ulike rammeverk for bærekraftsrapportering. Norges Bank (2020, s.1-2) hevder at for å sikre relevansen og sammenlignbarheten til bærekraftsinformasjonen blant selskaper, og for at investorene skal kunne bruke bærekraftsrapportene i sine beslutninger, trengs det nettopp en slik standardisering.

Utfordringen med å sammenligne bærekraftsrapporteringen til et selskap over tid, eller på tvers av selskaper, mener The Governance Group (2020, s.3) er på grunn av manglende konsistens over tid mellom selskaper, bransjer og land. Problemet blir at mange av rammeverkene for rapportering er overlappende, rapporteringsbyrden blir for stor og informasjonsverdien blir tvilsom. Ofte er det slik at selskaper bruker mye tid og ressurser på bærekraftsrapportering som ofte ender opp å være “nærmest ubrukelig” som beslutningsgrunnlag for investorene. (The Governance Group, 2020, s.3).

2.9 Attestasjon av bærekraftsrapportering

Brukerne er ofte skeptiske til bærekraftsrapporter, og det selskaper gjør for å hindre dette er å innhente en uavhengig attestasjon, for å øke brukernes tillit til rapporteringen (Chen et al., 2019). Det at selskaper velger å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapporteringen kan sende et signal til investorene om at de tar bærekraft på alvor (The Governance Group, 2020, s.21). En fellesnevner går igjen blant ulike forskere på ulike tidspunkt; Både Herzig og Schaltegger i 2006, Quick i 2008, Ionnou og Serafeim i 2011, Diouf i 2017, Tvedt i 2018, Chen et al. i 2019, Deloitte i 2019 og Finanstilsynet i 2020 påpeker at attestasjon styrker troverdigheten til bærekraftsrapporter. Dette samsvarer med formålet til et attestasjonsoppdrag ifølge definisjonen hos ISAE 3000, som er å styrke brukernes troverdighet til rapporteringen, som tar beslutninger basert på rapporten (Tvedt, 2018). Attestasjon av bærekraftsrapportering foreligger det ikke krav om i norsk rett.

Attestasjon av bærekraftsrapportering skjer ofte i henhold til standarden ISAE 3000. ISAE 3000 (punkt 12.a.) definerer et attestasjonsoppdrag som følger:

Et oppdrag der en praktiserende revisor har som mål å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig bevis for å kunne gi uttrykk for en konklusjon som er ment å øke graden av tillit hos de tiltenkte brukerne som ikke er den ansvarlige parten, vedrørende informasjonen om saksforholdet (det vil si resultatet av målingen eller evalueringen av et underliggende saksforhold mot kriterier). Alle attestasjonsoppdrag klassifiseres i henhold til to dimensjoner: (Jf. punkt A3) (i) Enten et attestasjonsoppdrag som skal gi betryggende sikkerhet eller et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet (...) (IAASB, 2013, s.7).

I praksis gir ikke et attestasjonsoppdrag hos ISAE 3000 like stor grad av sikkerhet for at informasjonen er uten feil og mangler, slik som et lovpålagt revisjonsoppdrag gjør. En revisor bruker både mindre timer og mindre kostnader på et attestasjonsoppdrag etter ISAE enn på et revisjonsoppdrag etter ISA (Tvedt, 2018). Ifølge Tvedt (2018, s.59) skal en attestasjon være tilknyttet et saksforhold, og det skal være en påstand om at informasjonen i saksforholdet er i samhold med gitte kriterier. Et slik "saksforhold" kan være en bærekraftsrapport. Videre angir IAASB at såkalte "kriterier" må ha følgende egenskaper for at de skal være egnede; relevans, pålitelighet, forståelighet, nøyaktighet og fullstendighet. Det er også et krav fra IAASB at kriteriene må være offentlig tilgjengelig for brukerne av attestasjonsuttalelsen (Tvedt, 2018). Ellefsen (2019b) eksemplifiserer at slike "kriterier" kan være rammeverket GRI, som er retningslinjer for rapportering av bærekraft, som er offentlig tilgjengelig for alle brukere.

Selskapers innhenting av attestasjon på bærekraftsrapport er ifølge Deloitte (2019, s.6) og KPMG (2020, s.23) en økende trend globalt. Ifølge KPMGs forskningsrapport fra år 2020, har andelen selskaper som velger å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapportering blant de 100 største selskapene i 52 land (5200 selskaper) økt med 50 prosentpoeng siden år 1993. For å belyse selskapers bruk av attestasjon globalt kan det nevnes at blant verdens 250 største selskap (Global 250) er andelen som benytter seg av attestasjon per år 2020 lik 71 prosent, sett mot en andel på 30 prosent i år 2005 (KPMG, 2020, s.23). Chen et al. (2019) finner i sitt utvalg at 36 prosent av 2300 bærekraftsrapporter ble attestert.

Når det gjelder norske selskapers bruk av attestasjon på bærekraftsrapportering, er det ifølge Revisorforeningen (2019, s.9) seks av de ti største selskapene i Norge som får revisors attestasjon på bærekraftsrapportering. Ifølge PwC (2020) har 25 av Norges 100 største selskap per år 2019 benyttet seg av attestasjon på bærekraftsrapportering, mot 20 av 100 per år 2017. Ifølge The Governance Group (2020) er det 44 av Norges 100 største børsnoterte selskaper som rapporterer om bærekraft etter GRI eller SASB, og av disse er det 19 selskaper som benytter seg av attestering på bærekraftsrapportering. I undersøkelsen til The Governance Group (2020) får selskapene topp score dersom de har benyttet seg av attestering på bærekraftsrapporteringen. I Finanstilsynets (2020, s.26) undersøkelse er det 157 av 193 norske børsnoterte selskaper som hevder at de rapporterer om bærekraft, og av disse er det 42 som benytter seg av attestasjon. Kanskje tallet ikke er så høyt nettopp fordi selskaper kun ser

kostnader ved det og ikke nytteverdien? Finanstilsynet (2020) mener at disse funnene ikke er uventet, nettopp fordi bruk av attestasjon er frivillig og ikke lovpålagt.

Flere hevder at det i fremtiden blir en økt innhenting av attestasjon på bærekraftsrapporteringen blant selskaper (Norges Bank, 2020, s.8; Finanstilsynet, 2020; Revisorforeningen, 2019). En økning i attestasjon begrunnes i at et nytt regelverk (EU direktivet) muligens blir gjeldende i norsk rett, samtidig som det er økende etterspørsel fra investorer etter god bærekraftsrapportering (Finanstilsynet, 2020; Revisorforeningen, 2019).

Chen et al. (2019) påpeker at selskaper som bruker rammeverk som for eksempel GRI i sin bærekraftsrapportering, har nesten dobbelt så stor sjanse for å oppdage mangler og feil i rapporten og dermed omstille rapportene i form av oppdaterte definisjoner, innhold og metoder, sammenlignet med de som ikke følger et rammeverk. Likevel hevder Chen et al. (2019) at bruk av rammeverk som for eksempel GRI, ikke erstatter behovet for attestasjon på bærekraftsrapporteringen, nettopp fordi attestasjon (spesielt når det er gjort av revisor) er viktig for å etablere pålitelighet til rapporteringen.

Når det gjelder hva attestasjon kan tilføre, hevder forskning at egenerklærte bærekraftsrapporter i seg selv ikke påvirker verdien på selskapet, men at dersom bærekraftsrapporten er attestert av en av de fire store revisjonsselskapene vil det kunne øke verdien av selskapet (Jadoon et al., 2020, s.163). Forskning hevder at attestasjon på bærekraftsrapportering har sine fordeler på kapitalmarkedet, og slike fordeler forsterkes når attestasjonen er gjort av revisor (Chen et al., 2019, s.167). Når det gjelder hvilken effekt attestasjon har på bærekraftsrapporteringen, hevder Quick (2008, s.25) at attestasjon øker kvaliteten på bærekraftsrapporteringen. Chen et al. (2019) påpeker at stadig flere selskaper ser at det er fordeler med å få sine bærekraftsrapporter attestert; brukerne får økt tillit til rapporten og kapitalkostnaden reduseres.

Videre finner Chen et al. (2019) en positiv korrelasjon mellom attestasjon og sannsynligheten for å oppdage feil i bærekraftsrapportene. Funnene til Chen et al. (2019) er at selskaper som har valgt å benytte seg av attestasjon, har mer enn dobbelt så stor sjanse for å oppdage feil og mangler i bærekraftsrapporten enn de selskapene som ikke har benyttet seg av attestasjon. Dette støttes opp av Finanstilsynet (2020, s.12) som hevder at attestasjon kan styrke bærekraftsrapporteringen i form av å redusere risikoen for feil og unøyaktigheter i

rapportene, og av Young og Wergeland (2020, s.45) som hevder at attestasjon kan bidra til å kvalitetssikre informasjonen og redusere risikoen for feil i bærekraftsrapporteringen. Også Revisorforeningen (2019, s.9) påpeker at attestasjon utført av revisor bidrar til økt kvalitet i bærekraftsrapporteringen. Chen et al. (2019) finner også at attestasjon gjort av revisor hjelper med å forebygge feil i fremtidige bærekraftsrapporter, i form av mer oppdaterte definisjoner, metoder og omfang. Det hevdes at disse funnene kan gi en indikasjon på at bruk av attestasjon hjelper med å øke kvaliteten på bærekraftsrapportering i form av oppdatert informasjon (Chen et al., 2019). Chen et al. (2019) hevder også at de ikke finner en slik sammenheng med attestasjon gjort av en annen tredjepart enn revisor.

Faktorer som påvirker hvorvidt selskaper velger å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapportering er flere. Ifølge Ioannou og Serafeim (2011, s.16) varierer det fra land til land. Ioannou og Serafeim (2011, s.16) og Simnett, Vanstraelen og Chua (2009) hevder at det også avhenger av etterspørselen og tilbudet av attestasjonstjenester. Forskningen til Simnett et al. (2009, s.960) finner at det er større sannsynlighet at selskaper som holder til i land som er mer "stakeholder-orientert" velger å benytte seg av attestasjon fra revisor på bærekraftsrapporten, sammenlignet med selskaper i land hvor de ikke er like "stakeholder-orientert". Videre hevdes det at grunnen til at selskaper velger å benytte seg av attestasjon kan være for å ha en troverdig måte å skille seg ut fra de selskapene som kun rapporterer om bærekraft for trendens skyld, altså "grønnvasking", og dermed redusere asymmetrisk informasjon (Ioannou & Serafeim, 2011, s.17; Simnett et al., 2009).

Det at bruk av attestasjon på bærekraft medfører økte kostnader for selskaper, kan være en påvirkende faktor for selskaper om de velger å benytte seg av attestasjon. Likevel kan bruk av attestasjon gi brukerne innsikt i hvordan selskapets systemer, praksis og datainnhenting er. (Ioannou & Serafeim, 2011, s.17). Ioannou og Serafeim (2011, s.19) påstår at bruk av attestasjon signaliserer at selskapet er sofistikert fordi de som attesterer vil mest sannsynlig forbedre måten selskapet håndterer bærekraftsrelaterte forhold på. Videre finner Ioannou og Serafeim (2011, s.1) at dersom selskaper benytter seg av attestasjon på bærekraft, bidrar det til flere fordeler; ledelsens samfunnsansvar øker, eierstyringen i bedrifter øker, en økt prioritering om å trene opp de ansatte i bærekraftig utvikling, implementering av etisk praksis øker, samt troverdigheten til ledelsen øker.

Til slutt kan det nevnes at revisor har en rolle som allmennhetens tillitsperson (Revl., 2020, §9-1). I og med at god bærekraftsrapportering er etterspurt, kan revisor ha en viktig rolle med å sikre at informasjonen i bærekraftsrapporteringen er av god kvalitet gjennom attestasjon. Revisor kan vise vei for kundene sine, og sette bærekraft på dagsorden (Kristiansen, 2019, s.15).

2.10 Oppsummering

Kapittel 2 har tatt for seg relevant teori og tidligere forskning på området, både globalt og i Norge. Selskaper bruker ofte et rammeverk når de skal utarbeide bærekraftsrapporter; GRI er det mest brukte rammeverket. Når det gjelder kvalitetssikring av bærekraftsrapporteringen har både GRI og IIRC veiledningsprinsipper for kvalitet. Forskning hevder at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen varierer blant selskaper, hvor det hevdes at det å følge GRI ikke nødvendigvis sikrer kvalitet i rapporten, men at det i hvert fall kan sikre en viss kvalitet. GRI sine prinsipper for kvalitet er at rapporten skal være nøyaktig, balansert, klar, sammenlignbar pålitelig og tidsaktuell. IIRC har syv veiledningsprinsipper hvor vi tolker at prinsippene kortfattet, pålitelig og fullstendig, og konsistens og sammenlignbar, er prinsipper for kvalitet.

Forskning hevder at GRI kan medføre økt kvalitet i rapportene i form av mer relevant, pålitelig og klar informasjon. Revisorforeningen mener mangelen på standardisering av rammeverk for bærekraftsrapportering svekker kvaliteten i bærekraftsrapporter. Forskning viser at separate bærekraftsrapporter er av bedre kvalitet enn integrerte rapporter. Videre finner forskning at størrelse på selskap og lengde på rapport kan ha effekt på kvaliteten.

Forskning hevder at attestasjon styrker påliteligheten til bærekraftsrapporteringen. Langt fra alle selskaper velger å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapport, som kan ha grunnlag i at selskaper synes kostnadene ved en attestasjon er større enn verdien. Finanstilsynet med flere hevder at i fremtiden vil antall selskaper som benytter seg av attestasjon øke. Forskning finner at attestasjon kan gi bedre kvalitet i bærekraftsrapporteringen i form av oppdaterte definisjoner, metoder og omfang. Forskning finner videre at dersom en benytter seg av attestasjon, har en mer enn dobbelt så stor sjanse for å oppdage feil og mangler i rapporten.

3. Metode

I dette kapitlet belyses valg av metode, forskningens design, populasjon og utvalgsramme, og avgrensninger, etterfulgt av et forklarende delkapittel om fremgangsmåten i dokumentanalysen, inkludert vårt selvlagde skala-score-system. Deretter presenteres metoden ved dataanalysen av intervju, før det avslutningsvis belyses forskningens kvalitet, samt informasjon om personvern.

3.1 Kvalitativ metode

Metode handler om hvordan en går frem for å innhente informasjon om fenomenet en forsker på, og hvordan en analyserer denne informasjonen (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2011, s.455). Når det kommer til metodevalg, skilles det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Skillet er at ved kvantitative metoder er datainnsamlingen i tallformat, hvor en ofte bruker spørreskjema og teller opp fenomener, mens ved kvalitative metoder samler en data i tekst-, lyd- eller bildeformat. Kvalitativ data kan være data forskeren samler inn gjennom intervjuer eller observasjoner, eller tekster en finner i for eksempel dokumenter. Hvilken fremgangsmåte en velger å benytte bestemmes av forskningsprosjektets problemstilling (Johannessen et al., 2011, s.103-104, 449).

Hensikten med kvalitativ metode er å undersøke fenomener vi ikke kjenner særlig godt som vi ønsker å forstå mer grundig, og som det er forsket lite på fra før (Johannessen et al., 2011, s.36). Problemstillingen og under-spørsmålet i dette forskningsprosjektet handler om å undersøke kvaliteten ved bærekraftsrapportering, og kvalitetens sammenheng med attestasjon. Det finnes lite forskningsbasert kunnskap om kvaliteten på norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering, heller ikke så mye om attestasjon av bærekraftsrapportering. Derfor velges det kvalitativ metode i form av observasjoner (dokumentanalyse) og intervju.

Grunnen til at vi velger kvalitativ metode, og ikke kvantitativ, er at vi observerer egenskaper ved bærekraftsrapporter, noe som innebærer analysing av tekst. Vi tolker meningsinnholdet i dataene ved at vi tolker kvaliteten i bærekraftsrapportering (Johannessen et al., 2011, s.186). Dette mener vi ikke er like hensiktsmessig å gjøre ved kvantitativ metode, for eksempel ved

bruk av spørreskjema eller å telle opp hvor ofte begreper dukker opp i rapportene. Vi bruker dybdeintervju for å samle inn synspunkter fra fagfolk om sammenhengen mellom bærekraftsrapportering og attestasjon. Intervju brukes fremfor spørreskjema, for å få mer verdifull informasjon, i og med at informanter ved et spørreskjema ofte ikke forteller like godt hvordan de oppfatter fenomenet.

Et intervju kan være ustrukturert, semistrukturert eller strukturert. Vi velger å ha et semistrukturert intervju, som innebærer at vi har en intervjuguide (vedlegg 2) som et utgangspunkt, men det er mulig å bevege seg frem og tilbake fra spørsmål og endre rekkefølgen av spørsmål (Johannessen et al., 2011, s.145). Intervjuguiden blir ikke sendt ut til informantene på forhånd.

3.2 Forskningsdesign

Videre må undersøkelsen organiseres for å kunne besvare problemstillingen som presentert i kapittel 1.2 (Johannessen et.al., 2011, s.450). Det foretas i denne masterutredningen en såkalt tverrsnittsundersøkelse, som innebærer at vi gjør en undersøkelse av datamateriale som stammer fra et bestemt tidspunkt eller en avgrenset periode, nærmere bestemt bærekraftsrapporteringer for året 2019 (Johannessen et al., 2011, s.78). Dette forskningsprosjektet består som nevnt av en hovedproblemstilling og et underspørsmål. For å besvare hovedproblemstillingen foretar vi dokumentanalyse av rapportene, med supplerings fra intervju. For å besvare underspørsmålet tar vi utgangspunkt i funn fra både dokumentanalysen og fra intervjuene.

3.3 Populasjon og utvalgsramme

Populasjonen i undersøkelsen er alle de enhetene problemstillingen gjelder for, og utvalget er de enhetene som deltar i undersøkelsen (Johannessen et.al., 2011, s.457, 462). Populasjonen i denne masterutredningen er bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskaper som rapporterer etter GRI. Utvalget er 50 selskaper fra år 2019 (se Vedlegg 1). Ved selektering av utvalget, velger vi selskaper som 1) skriver i bærekraftsrapporten / årsrapporten at de rapporterer etter GRI, 2) er notert på Oslo Børs og 3) er blant de største norske selskapene.

Antallet på 50 velges av tidsmessige årsaker, men vi antar likevel at det er et *representativt* utvalg for populasjonen. Dette fordi vi ved selektering av utvalget finner fra listen til The

Governance Group (2020) at det er 43 av de 100 største norske børsnoterte selskapene i Norge som rapporterer etter GRI. Vi mangler da syv selskaper for å få et utvalg på 50, og disse velges fra Kapitals liste (Næss, 2020) over de 500 største selskapene i Norge, hvor vi finner syv selskaper som både er børsnoterte og som rapporterer etter GRI.

Videre velger vi å supplere dokumentanalysen med noen dybdeintervjuer. Ved selektering av intervjuobjekter, kontaktes alle de fire store revisjonsselskapene, samt Revisorforeningen, hvor vi får respons fra tre av fire selskap samt fra Revisorforeningen. Under i tabell 2 vises en oversikt over informantene i undersøkelsen vår, og kolonnen med overskrift “informant” viser hvordan informantene blir omtalt videre i oppgaven.

Informant	Selskap	Stillingstittel	Antall års erfaring med bærekraft	Erfaring med attestering av bærekrafts-rapporter?
Harald Brandsås	Revisorforeningen	Senior rådgiver	Fra før 2015. Jobbet med Rskl §3-3c før 1998	Nei
Informant A	Selskap A	Senior associate	5 år	Ja
Informant B	Selskap B	Senior manager	26 år	Ja, over 100 attestasjonsoppdrag
Informant C	Selskap C	Senior manager	11 år	Ja

Tabell 2. Oversikt over informantene i undersøkelsen vår - bakgrunnsinformasjon.

3.3.1 Avgrensninger

Vi gjør noen avgrensninger. GRI har som nevnt fem prinsipper for innhold og seks prinsipper for kvalitet, og vi ser kun på prinsippene for kvalitet. Vi ekskluderer et av de seks kvalitetsprinsippene, nærmere forklart i kapittel 3.4.1. Videre analyserer vi ikke alle sidene i bærekraftsrapportene / kapitlene om bærekraft i årsrapportene, men vi analyserer det som trengs for å kunne si noe om hvor godt selskapene oppfyller veiledningsprinsippene. Videre

avgrenser vi til kun rapporter for regnskapsåret 2019, som ble offentlig publisert i 2020. Dette fordi rapportene for år 2020 ikke er publisert på tidspunktet vi starter med dokumentanalysen.

3.4 Kriterier for vurdering av kvalitet

I forkant av dokumentanalysen selekterer vi kriterier for kvalitet. Vi selekterer hvilke prinsipper som skal være utgangspunkt for vurderingen av kvalitet, og så setter vi opp tester som vi vurderer rapportene opp mot (se tabell 3). Som presentert i kapittel 2.4.2 har GRI seks prinsipper for kvalitet, og IIRC har tre. Vi tar utgangspunkt i fem av GRI sine seks kvalitetskrav, og supplerer med to av IIRC sine. Grunnen til at vi har valgt å supplere med IIRC sine veiledningsprinsipper, er at mange selskaper rapporterer bærekraft integrert i årsrapporten, og dermed mener vi det er relevant å ha med hva rammeverket for integrert rapportering hevder er en kvalitetsrik rapport

Det ene prinsippet hos GRI, `aktualitet`, utelukker vi fra vår undersøkelse. GRI 101 (2016, s.16) forklarer at `aktualitet` handler om at “selskapene skal rapportere regelmessig slik at informasjonen er tilgjengelig i tide for interessenter å ta informerte beslutninger”. Når det gjelder prinsippet aktualitet antar vi at det handler om at selskapene offentliggjør bærekraftsrapporteringen senest innen årsrapporten er offentliggjort, slik at interessentene kan ta beslutninger basert på rapportene. Vi antar at alle selskapene har gjort dette, slik at alle har oppfylt denne kvaliteten. Likevel kan det nevnes at det kan være at interessentene ønsket bærekrafts informasjonen tidligere enn årsrapporten, og at rapportene dermed ikke ble publisert tidsnok i 2020. I så fall kan vi ikke anta noe om denne kvaliteten er oppfylt eller ei, og av den grunn ser vi vekk fra aktualitetsprinsippet i vår analyse.

Grunnen til at vi ikke tar utgangspunkt i flere av IIRC sine “kvalitets”-prinsipper, er at de enten er like GRI sine, eller at vi ikke har mulighet til å undersøke rapportene opp mot prinsippet i praksis. Sistnevnte gjelder IIRC sitt prinsipp `fullstendighet`, som vi mener det ikke er hensiktsmessig for oss å sjekke om rapportene har oppfylt, i tillegg til at vi synes dette prinsippet ligner på GRI sitt prinsipp `balanse`, fordi vi oppfatter IIRC (2021, s.35) sin forklaring av prinsippet fullstendighet, som er at “rapporten skal inkludere all vesentlig informasjon, både positiv og negativ”, som lik GRI 101 (2016, s.13) sin forklaring av prinsippet `balanse`, som er at “rapporten skal reflektere både positive og negative aspekter (...)”.

Utgangspunktet for vurdereringen av kvaliteten i bærekraftsrapporteringene blir da følgende syv prinsipper: Nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet, pålitelighet, kortfattetet og konsistens.

Videre setter vi opp 18 `tester` som vi vurderer hver rapport opp mot (se tabell 3). Testene setter vi opp med inspirasjon fra GRI og IIRC, hvor noen av testene er tilnærmet direkte hentet fra rammeverkene, mens noen av testene er utarbeidet av vår forståelse av hva en rapport bør inneholde for å være av kvalitet. GRI 101(2016) har i sitt rammeverk oppgitt flere `tester` for hvert av prinsippene. IIRC har ikke slike `tester` i sitt rammeverk, men har utdypende forklaringer til prinsippene. Grunnen til at vi foretar 18 tester, er at vi ut fra testene og forklaringene til rammeverkene, har plukket ut det vi mener er hensiktsmessig for oss å vurdere rapportene opp mot i praksis.

I undersøkelsen benytter vi et selvlagd skala-score-system, som er nærmere beskrevet i kapittel 3.4.1, hvor vi gir hver rapport en score på hver av de 18 testene. Vi vurderer hvor godt rapportene oppfyller kvalitetsprinsippene. Derfor har vi laget et score-system av tre nivåer;

Score 0 - lav score / ikke oppfylt

Score 1 - middels score / oppfylt i noe grad

Score 2 - høy score / oppfylt

Det er imidlertid ikke alle testene som egner seg for en skala med tre nivå; noen av testene er tekniske “enten eller”-spørsmål, mens noen av testene er mer skjønnsmessige spørsmål. På de tekniske testene er det som oftest enten `Score 0` eller `Score 2`, mens på de skjønnsmessige er det som oftest tre nivå.

Tabell 3 under gir en oversikt over antall tester under hvert av de syv prinsippene, hvor inspirasjonen for testene er hentet fra, samt hvorvidt testene innebærer skjønnsmessige vurderinger eller tekniske vurderinger. Testene i tabell 3 er merket i parentes med “GRI”, “IIRC” eller “vår test”. Det vi mener med for eksempel “GRI” er at i rammeverket til GRI finnes en lignende test, men testen trenger ikke å være ordrett fra GRI. Testene er nærmere beskrevet og tolket av oss i kapittel 3.4.1.

Nøyaktighet	Balanse	Klarhet	Sammenlignbarhet	Pålitelighet	Kortfattethet	Konsistens
Test 1 (GRI): Skjønns- messig	Test 1 (GRI): Skjønns- messig	Test 1 (GRI): Skjønns- messig	Test 1 (GRI): Teknisk	Test 1 (GRI): Skjønns- messig	Test 1 (IIRC): Skjønns- messig	Test 1 (IIRC): Skjønns- messig
Test 2 (GRI): Skjønns- messig	Test 2 (GRI): Skjønns- messig	Test 2 (GRI): Teknisk	Test 2 (GRI): Skjønns- messig	Test 2 (GRI): Skjønns- messig		
Test 3 (GRI): Skjønns- messig	Test 3 (GRI): Skjønns- messig	Test 3 (GRI): Teknisk	Test 3 (GRI): Teknisk	Test 3 (vår test): Teknisk		
		Test 4 (GRI): Skjønns- messig				
		Test 5 (vår test): Teknisk				

Tabell 3. Oversikt over de 18 testene, hvorvidt de er skjønsmessige eller tekniske, samt hvor inspirasjonen for testene er hentet fra: GRI, IIRC eller vår test.

3.4.1 Skala-score-system

Videre følger en beskrivelse av vårt skala-score-system, som forklarer hvordan vi vurderer kvaliteten i rapportene. Skala score systemet viser hvordan vi gir rapportene score på hver av de 18 testene, i tillegg viser det hvordan vi tolker veiledningsprinsippene med tester. Vi foretar imidlertid ikke egne tolkninger på de prinsippene vi finner tilstrekkelig forklart i rammeverkene (GRI / IIRC). Under hver av testene i det følgende nevner vi “rapporten”, og med dette mener vi separate bærekraftsrapporter, kapitler om bærekraft i årsrapporter, bærekraftsrapporter i årsrapporter eller bærekrafts-informasjon i årsrapporter. Vi ser altså hen til bærekraftsrapportering når vi omtaler “rapporten” under testene. Hver av de 18 testene har en maksimal score på 2 poeng, altså er maksimal kvalitetsscore per rapport lik 36 poeng (Score 2*18 tester).

Nøyaktighet

Informasjonen i rapporten skal være tilstrekkelig nøyaktig og detaljert slik at interessentene skal kunne vurdere selskapets ytelse (GRI 101, 2016, s.13).

Test 1: Rapporten beskriver hvordan målingene brukt for tall i rapporten er foretatt. Her søker vi etter ordet «measure» i rapporten, og undersøker hvorvidt det finnes forklaring på målingene på alle sidene dette ordet dukker opp. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score system:

Score 0: Dersom rapporten ikke inneholder forklaringer på målingene.

Score 1: Dersom rapporten forklarer noen av målingene, men ikke alle, på de sidene ordet «measure» dukker opp.

Score 2: Dersom rapporten forklarer alle målingene på de sidene ordet «measure» dukker opp.

Test 2: Rapporten beskriver hvilke forutsetninger som lå til grunn for estimater brukt i rapporten.

Her søker vi etter ordet «estimate» i rapporten, og undersøker hvorvidt det finnes forklaring på estimatene på alle sidene dette ordet dukker opp. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score system:

Score 0: Dersom rapporten ikke har med forklaringer på de sidene ordet «estimate» dukker opp.

Score 1: Dersom rapporten forklarer noen av estimatene, men ikke alle, på de sidene ordet «estimate» dukker opp.

Score 2: Dersom rapporten forklarer alle estimatene på de sidene ordet «estimate» dukker opp.

Balanse

Informasjonen i rapporten skal vise både de positive og de negative sidene ved selskapets prestasjoner, for å muliggjøre en begrunnet vurdering av selskapets totale ytelse (GRI 101, 2016, s.13).

Vi tolker at prinsippet *balanse* handler om at rapporten ikke kun viser positive aspekter, men også negative. Det vi ser etter er at rapporten ikke bare er en markedsføring fra selskapets

side ved at de kun har med alt det gode arbeidet de gjør, men at de gjennom informasjonen også innrømmer hvordan de påvirker omgivelsene negativt, eksempelvis klimautslipp.

Test 1: *Rapporten dekker både gunstige og ugunstige resultater og temaer.*

Her søker vi etter ordet «impact» i rapporten, og undersøker hvorvidt rapporten inkluderer negative aspekter. For å få toppscore ser vi etter om rapporten har overskrift «environmental impact» eller lignende, hvor selskapet forteller om sine negative påvirkninger på omgivelsene. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score system:

Score 0: Dersom rapporten ikke inneholder negative aspekter, kun positive.

Score 1: Dersom rapporten ikke har med en overskrift «environmental impact» eller lignende, men inkluderer negative aspekter ved å for eksempel skrive at de arbeider for å minimere sine klimautslipp, uten å eksplisitt nevne hvordan selskapet påvirker omgivelsene negativt (for eksempel «skader» liv i havet). Et annet eksempel på en Score 1 er hvis rapporten har med et klimaregnskap, men ikke noe mer «negativt».

Score 2: Dersom rapporten har med overskrift «environmental impact» eller lignende, og under denne overskriften forklarer sine negative påvirkninger på omgivelsene. Vi krever ikke at rapporten lister opp alle negative aspekter, men at den eksplisitt oppgir noen negative aspekter under denne overskriften. Et eksempel er Hydro sin 2019-årsrapport s.84, som under overskriften «environmental impact management» nevner at de negativt påvirker livet på havbunnen via sin virksomhet.

Test 2: *Informasjonen i rapporten viser selskapets positive og negative trender.*

Vi setter et krav på fem år for at det skal anses som en «trend». Vi krever at trender vises i form av tall i figur / tabell / regnskap. Et eksempel er selskapets klimautslipp over de siste fem årene. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score system:

Score 0: Dersom rapporten ikke har figur/ tabell / regnskap som viser trend.

Score 1: Dersom rapporten har figur/ tabell / regnskap som viser trend over to, tre eller fire år.

Score 2: Dersom rapporten har figur/ tabell / regnskap som viser trend over fem år.

Test 3: *Rapporten påpeker selskapets prioriteringer innen bærekraft.*

Her søker vi etter ordet «priorities» i rapporten, og undersøker hvorvidt rapporten påpeker

hva selskapet prioriterer innen bærekraft, og ser om disse prioriteringene opptar overskriftene ellers i rapporten. Et eksempel er Hydros 2019-årsrapport s. 79 eller Equinors 2019-bærekraftsrapport s. 10 og 33. Hvis vi ikke finner ordet «priorities» i rapporten, ser vi om vi finner noen prioriteringer på de første sidene i rapporten. For eksempel har Hydro «our main elements». Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke oppgir selskapets prioriteringer innen bærekraft.

Score 1: Dersom rapporten oppgir selskapets prioriteringer innen bærekraft, men at disse prioriteringene ikke opptar egne overskrifter ellers i rapporten.

Score 2: Dersom rapporten oppgir selskapets prioriteringer innen bærekraft, og i tillegg at disse prioriteringene opptar egne overskrifter ellers i rapporten.

Klarhet

Informasjonen er forståelig og tilgjengelig for brukerne (GRI 101, 2016, s.14).

Test 1: *Interessentene kan finne den informasjonen de har behov for uten «urimelig innsats», gjennom innholdsfortegnelser og linker.*

Med «urimelig innsats» tolker vi at en ikke skal trenge å bla opp og ned i rapporten for å finne informasjon. Vi ser først etter om rapporten har med innholdsfortegnelse for bærekrafts-informasjonen. Videre ser vi etter om rapporten har med linker til ytterligere informasjon, hvor vi da søker etter ordet «www» i rapporten. Rapporten kan inneholde tekstbokser med henvisning til URL link, eller ha linker i selve teksten. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser innholdsfortegnelse for bærekraft.

Score 1: Dersom rapporten viser innholdsfortegnelse for bærekraft, men ikke det som står i Score 2.

Score 2: Dersom rapporten viser innholdsfortegnelse for bærekraft, samt linker til ytterligere informasjon. Eksempel er Equinors 2019-bærekraftsrapport s. 6.

Test 2: *Rapporten unngår tekniske begreper som en ikke kan forvente at interessentene kan, og inkluderer nødvendige beskrivelser for eksempel ved en ordliste.*

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser ordliste.

Score 2: Dersom rapporten viser ordliste.

Test 3: *Informasjonen i rapporten er tilgjengelig for alle interessenter, inkludert de med spesielle tilgjengelighets-behov, for eksempel språk.*

For børsnoterte foretak mener vi rapporten bør være tilgjengelig på engelsk, slik at interessenter som er ikke-norsktalende har mulighet til å bruke rapporten for beslutningsformål.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke er tilgjengelig på engelsk, kun norsk.

Score 2: Dersom rapporten er tilgjengelig på engelsk.

Test 4: *Rapporten har med nok figurer/ grafer/ kakediagram/ søylediagram.*

GRI 101 (2016, s. 14) hevder at dersom rapporten har med grafiske figurer, styrker det forståeligheten i rapporten. Vi ser her etter figurer/ grafer/ diagrammer i rapporten, noe vi mener styrker leservennligheten og klarheten i rapporten. Vi regner her ikke med regnskap, men andre figurer. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke inneholder figurer, kun tekst.

Score 1: Dersom rapporten inneholder kun et par figurer, mest tekst. Dette avhenger av hvor mange sider rapporten har, hvis det er en figur på en fem-siders rapport, kan det være Score 2. Men hvis det er kun en figur på en 30-siders rapport, er det Score 1.

Score 2: Dersom rapporten inneholder jevnt over figurer.

Test 5: *Rapporten har med forside for bærekraft.*

Separate bærekraftsrapporter har egen forside, men vi ser etter om de integrerte rapportene har egen forside for bærekraft, som vil øke klarheten / leservennligheten.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser forside for bærekraft.

Score 2: Dersom rapporten viser forside for bærekraft.

Sammenlignbarhet

Informasjonen i rapporten er slik at interessentene kan analysere endringer over tid, og sammenligne mot andre selskap (GRI 101, 2016, s.14).

Vi tolker at det er viktig at interessentene kan sammenligne selskapets prestasjoner fra år til år, men også kunne sammenligne prestasjoner på tvers av selskaper i aktuell bransje.

Test 1: *Rapporten har med tall for både inneværende år og fjoråret.*

En skal kunne sammenligne selskapets prestasjoner i inneværende år mot fjoråret. Her gjelder år 2019 - 2018. Vi ser her etter sammenligningstall vist i regnskap/ tabeller/ kakediagrammer/ søylediagrammer eller andre figurer, ikke tekstanalyse.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser sammenligningstall.

Score 2: Dersom rapporten viser sammenligningstall.

Test 2: *Rapporten viser benchmark, for sammenligningsgrunnlag.*

Her søker vi etter ordet benchmark / «industry average». Benchmark er til for å sammenligne selskapets prestasjoner opp mot bransjens prestasjoner, eksempelvis klimautslipp. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke oppgir benchmark.

Score 1: Dersom rapporten oppgir benchmark kun i form av tekst, ikke tall.

Score 2: Dersom rapporten oppgir benchmark både i form av tekst og tall.

Test 3: *Rapporten har med regnskap for bærekrafts-relaterte tema.*

Vi mener regnskap i bærekraftsrapporten øker sammenlignbarheten, for da kan brukerne sammenligne ulike selskapers bærekrafts-relaterte prestasjoner i form av tall. Vi ser etter om rapporten har regnskap / «statements» / «performance data».

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser bærekrafts-regnskap.

Score 2: Dersom rapporten viser bærekrafts-regnskap.

Pålitelighet

Informasjonen og framgangsmåten rundt det å samle informasjonen skal gjøres på en slik måte at en kan undersøke hva som er gjort, noe som etablerer kvaliteten og vesentligheten av informasjonen (GRI 101, 2016, s.15).

Vi tolker det som viktig med *pålitelig* rapport, i og med at informasjonen i rapporten kan være beslutningsgrunnlag for interessenter. For mange investorer er det viktig at selskapene de investerer i er opptatt av en bærekraftig fremtid, desto viktigere er det at de kan stole på at det selskapene rapporterer er pålitelig. Ekstern attestasjon styrker rapportens pålitelighet.

Test 1: *Bærekraftsrapporteringen er attestert.*

Vi undersøker om bærekraftsrapporteringen er attestert. Vi mener her at dersom den har blitt attestert, skal dette oppgis i innledningen. Søkeordet her er “assurance”. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom bærekraftsrapporteringen ikke er attestert.

Score 1: Dersom bærekraftsrapporteringen er attestert, men dette ikke eksplisitt oppgis innledningsvis i rapporten. Dette ved at vi finner attestasjonsuttalelsen bakerst i rapporten, men ikke noe om attestasjon i starten av rapporten.

Score 2: Dersom bærekraftsrapporteringen er attestert, og dette eksplisitt oppgis innledningsvis i rapporten.

Test 2: *Rapporten inneholder pålitelige bevis for å støtte forutsetninger / beregninger.*

Vi ser etter om rapporten har fotnoter eller noter, som forklarer tallene i figurer / regnskap i rapporten. Vi ser ikke på tabeller om for eksempel antall ansatte, fordi vi ikke forventer «bevis» for slik type informasjon. Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke inneholder fotnoter eller noter.

Score 1: Dersom rapporten inneholder fotnoter eller noter til noen av figurene / regnskapene, men ikke alle.

Score 2: Dersom rapporten har fotnoter eller noter til alle figurene / regnskapene.

Test 3: Rapporten inneholder attestasjonsuttalelsen.

Siden attestasjon er viktig for å sikre pålitelighet, mener vi attestasjonsuttalelsen for bærekraftsrapporteringen burde vises bak i rapporten slik at en kan se at rapporten er attestert.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke viser attestasjonsuttalelsen.

Score 2: Dersom rapporten viser attestasjonsuttalelsen.

Kortfattethet

En integrert rapport skal inneholde tilstrekkelig kontekst for å forstå organisasjonens strategi, styring, ytelse og potensielle kunder uten å bli belastet med mindre relevant informasjon (IIRC, 2021, s. 33).

Vi tolker det som viktig med en *kortfattet* rapport, i og med at dersom rapporten er veldig lang og omfattende kan en risikere at viktig informasjon «drukner» i all den unødvendige informasjonen. Det er viktig med en kort og presis rapport for å motivere til å lese bærekraftsrapporteringen.

Test 1: Rapporten unngår for mye generell informasjon.

For eksempel at rapporten unngår masse tekst om FNs bærekraftsmål, som ikke er spesifikt for selskapet. Vi begrenser oss til de første sidene av rapporten, og undersøker hvorvidt det foreligger mye generell informasjon. Selv om dette er en «enten-eller-score», blir dette en skjønnsmessig vurdering fordi vi selv må vurdere hvorvidt det foreligger mye generell informasjon. Det hadde her vært vanskelig å skille mellom en Score 1 og Score 2, derfor har vi kun Score 0 og Score 2.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten inneholder mye generell informasjon.

Score 2: Dersom rapporten unngår mye generell informasjon.

Tilleggstest: Dette er en test uten score. Vi kommenterer hvor mange sider selskapenes bærekraftsrapporteringer er på. Rapportene bør ikke være for korte eller for lange.

Konsistens

Informasjonen i en integrert rapport skal presenteres på et grunnlag som er konsistent over tid (IIRC, 2021, s.36).

IIRC plasserer prinsippene konsistens og sammenlignbarhet under ett og samme veiledningsprinsipp. Det er vanskelig å skille disse fra hverandre, og vi ser at de kan overlape. Vi tolker at det er viktig med konsistent bruk av rammeverk i bærekraftsrapporteringen, for ellers kan det bli utfordringer når det gjelder sammenligning.

Test 1: *Rapporten oppgir hvilke rapporteringsprinsipp selskapet følger, og dersom selskapet har endret rapporteringsprinsipp, skal dette opplyses om.*

Rapporteringsprinsipp er ofte oppgitt innledningsvis i rapporten. Dersom selskapet har endret rapporteringsprinsipp det siste året, mener vi dette bør oppgis innledningsvis. Her søker vi etter ordet «GRI» eller «reporting principles». Dette blir en skjønnsmessig vurdering.

Score-system:

Score 0: Dersom rapporten ikke oppgir hvilke prinsipper selskapet rapporterer etter.

Score 1: Dersom rapporten oppgir hvilke prinsipper selskapet rapporterer etter, men ikke noe om eventuelle endringer av prinsipp.

Score 2: Dersom rapporten oppgir hvilke prinsipper selskapet rapporterer etter, og i tillegg oppgir konsekvensene ved endring av prinsipp. Eksempel er Equinors 2019-bærekraftsrapport s. 5 «Restatements».

3.5 Dataanalyse av intervju

Etter dokumentanalysen foretas intervjuene. Etter fire intervju på mellom 30 og 60 minutt hver sitter vi igjen med en god del datamateriale. Når det gjelder kvalitative data taler de ikke for seg selv, de må fortolkes. Formålet med kvalitativ dataanalyse er å organisere data etter tema, hvor forskeren reduserer og systematiserer datamaterialet. Hensikten her er å ikke miste viktig informasjon, og å analysere og tolke informasjonen. (Johannessen et al., 2011, s.185, 187).

Videre redegjøres det for metoden vi velger å anvende ved utførelse av den kvalitative analysen av data fra intervjuene. Det finnes en rekke ulike måter å analysere og tolke kvalitativ data på, hvor en av disse måtene er fenomenologisk analyse (Johannessen et al.,

2011, s. 105), som er metoden vi velger. Ved fenomenologisk analyse er det vanlig å analysere meningsinnholdet; Forskeren er opptatt av innholdet i datamaterialet, og leser datamaterialet fortolkende hvor en ønsker å forstå den dypere mening. (Johannessen et al., 2011, s.195). Fremgangsmåten for å analysere meningsinnhold består ifølge Johannessen et al. (2011, s.195) av fire hovedsteg; 1) Helhetsinntrykk og sammenfatning av meningsinnhold, 2) Koder, kategorier og begreper, 3) Kondensering og 4) Sammenfatning.

Helhetsinntrykk av datamaterialet

Den første fasen handler om å bli kjent med datamaterialet, uten å gå altfor detaljert ned i informasjonen (Johannessen et al., 2011, s.195). For å kunne analysere meningsinnholdet i datamaterialet, starter vi med å transkribere lydopptakene. Vi hører gjennom lydfilene i etterkant av intervjuene, og skriver manuelt ned det informantene sier. Under transkriberingen blir informantene anonymisert, slik vi har planlagt med informantene på forhånd, hvor vi unngår å notere navn og selskap. Ett unntak her er at den ene informanten ikke hadde noe innvending om å være anonym, og derfor avtalte vi med informanten at vedkommende presenteres i oppgaven under navn og selskap. Videre unngår vi å transkribere unødvendige ord som “jo” og “liksom” mv. For å oppnå best mulig resultat foretas transkriberingen rett etter intervjuene er holdt. Videre leser vi gjennom alle transkripsjonene, og starter med å forkorte informantenes uttalelser, og fjerner irrelevant informasjon (Johannessen et al., 2011, s.196). Ved å gjøre dette blir vi mer kjent med datamaterialet og danner grunnlag for å kategorisere, som er neste fase.

Kategorisering

Den andre fasen går ut på å finne “meningsbærende elementer i materialet” (Johannessen et al., 2011, s.196). Det vi gjør her er å lese sammenhengende gjennom transkripsjonene, med formål å identifisere kategorier ut fra datamaterialet. Vi har på forhånd inndelt i kategorier ut fra tema i intervjuguiden, men vi er også på utkikk etter flere kategorier. Det vi gjør her er å plassere datamaterialet under de ulike kategoriene. Johannessen et al. (2011) skriver i sin metodebok at det en egentlig skal gjøre er å kode datamaterialet, men siden vårt forskningsprosjekt hovedvektlegges på dokumentanalyse, velger vi på grunn av tidsmessige årsaker å ikke kode.

Kondensering

Neste fase tar utgangspunkt i kategoriseringen fra forrige fase. Etter kategoriseringen og reduseringen av datamaterialet, sitter vi igjen med en kortere tekst enn i utgangspunktet (Johannessen et al., 2011, s.198). Det vi gjør i denne fasen er å se på alle temaene / kategoriene vi har notert oss, for så å se om vi kan plassere noen av temaene / kategoriene under noen av de andre temaene / kategoriene. Dette for å “rydde opp” i kategoriene, slik at ikke noen kategorier overlapper hverandre.

Sammenfatning

Når vi til slutt gjør en sammenfattet mening av datamaterialet, er det viktig at vi vurderer om dette samsvarer med de opprinnelige svarene fra informantene som vi sto overfor før kategoriseringen startet. Hensikten er å identifisere sammenhenger i dataene som ikke umiddelbart er synlige. (Johannessen et al., 2011, s.198-199). Vi forsøker her å plassere de ulike kategoriene sammen med temaene fra dokumentanalysen.

3.6 Forskningskvalitet

Når det gjelder kvaliteten ved kvantitativ forskning, stilles det krav til reliabilitet og validitet. Kvaliteten ved kvalitativ forskning derimot har krav om andre egenskaper; pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet. (Johannessen et al., 2011, s.243).

Pålitelighet

Ved kvalitative undersøkelser som observasjoner og intervju, bruker man seg selv som instrument, noe som innebærer at andre ikke kan tolke dataene på samme måte. For å styrke påliteligheten til dokumentanalysen har vi i kapittel 3.4.1 gitt en åpen og detaljert fremstilling av fremgangsmåten, og til intervjuene har vi i kapittel 3.5 presentert framgangsmåten i dataanalysen, samt at vi har med intervjuguiden i vedlegg 2. (Johannessen et al., 2011, s.243-244).

Troverdighet

Ifølge Johannessen et al. (2011, s.244) er kvalitative undersøkelser ikke valide slik som kvantitative er, fordi ved kvantitative undersøkelser kan man sjekke om det er en sammenheng mellom det fenomenet som undersøkes og de dataene som er innsamlet. Ved kvalitative undersøkelser kan man spørre seg om man undersøker det man har til hensikt å

undersøke, og i hvilken grad det man observerer avspeiler de fenomener man er på utkikk etter (Johannessen et al., 2011, s.244). Vi må vurdere om framgangsmåten og funnene våre reflekterer formålet med studien. Vi må stille spørsmålstegn ved hvor godt vi evner å måle kvaliteten i rapportene ved hjelp av vår tolkning av kvalitetsprinsippene, altså om resultatene av vår forskning kan sies å være valide. Når det gjelder troverdigheten ved undersøkelsen kan det nevnes at vi har skrevet en bacheloroppgave sammen tidligere, der vi vurderte kvaliteten på norske børsnoterte selskapers noteopplysninger av immaterielle eiendeler. Denne erfaringen kan være en styrke i validiteten til masteroppgaven vår.

For å redusere risikoen for at vi har ulik tolkning av kvalitet, gjennomgår vi i fellesskap to av de 50 rapporter for å sikre at vi har mest mulig samme oppfatning av kvalitetsprinsippene. Videre kan validiteten styrkes ved at en lar andre analysere samme datamateriale for å se om de kommer frem til samme fortolkning (Johannessen et al., 2011, s.247). Vi har ikke latt andre gjøre samme dokumentanalyse, men vi har dobbeltsjekket noen av hverandres dokumentanalyser for å sjekke om vi har samme oppfatning og fortolkning av kvaliteten i rapportene. Vi deler opp de 50 rapportene i to, hvor vi først tilfeldig nummererer alle rapportene fra 1 til 50. En av oss analyserer oddetall og en av oss partall. I etterkant av dokumentanalysen foretar vi stikkprøver, som et tiltak for å øke troverdigheten til undersøkelsen. Ved stikkprøven plukkes det vilkårlig fire numre fra utvalget på 50; to partall og to oddetall. For å tilfeldig trekke ut rapporter bruker vi en nettside som trekker fire vilkårlige tall mellom 1 og 50. Disse tallene ble følgende; 5, 26, 49 og 16.

5 26 49 16

Generere andre tilfeldige tall

Antall spenner fra: til

Telle med tall:

Unike tall:

Generere tilfeldige tall

Figur 3. Valg av rapporter til stikkprøver, i etterkant av dokumentanalysen. Kilde: Calcprofi.com.

Stikkprøvene tar vi i fellesskap. Dette for å utelukke at vi ikke har oppfattet kvaliteten i rapportene forskjellig, og eventuelt korrigerer dersom vi får en annen oppfatning av kvaliteten enn ved førstegangs undersøkelse. Under stikkprøvene oppdager vi at vi hadde forskjellige oppfatninger på noen av testene. Dette ble korrigert. En slik korrigering var under prinsippet *sammenlignbarhet*, hvor den ene av oss hadde gitt `Score 0` fordi regnskapene kun

sto i vedlegget til rapporten, mens den andre oppfattet dette som en `Score 2`. Vi korrigerer da fra `Score 0` til `Score 2` på denne testen for denne rapporten. En annen korrigerings under prinsippet *klarhet*, hvor den ene av oss hadde gitt `Score 0` fordi ikke fant ordliste i selve bærekraftsrapporten, mens den andre oppfattet det som en `Score 2` fordi årsrapporten hadde en ordliste hvor bærekrafts-definisjoner var inkludert (dette gjaldt en integrert rapport). Vi korrigerer da fra `Score 0` til `Score 2` for denne rapporten. Etter fire stikkprøver har vi totalt fire korrigeringer. Ser vi disse fire korrigeringene i lys av alle de 18 scorene på hver rapport, anser vi det som et lite antall korrigeringer, og at vi dermed kan konkludere med at vi har en mest mulig lik oppfatning av kvalitet.

Når det gjelder troverdigheten ved intervjuene, styrker vi troverdigheten ved at vi formidler transkripsjonene til informantene slik at de kan bekrefte og / eller endre informasjon (Johannessen et al., 2011, s.247). Det er også en styrke at vi intervjuer mennesker med flere års kompetanse på bærekraft, bærekraftsrapportering og attestasjon. For å sikre at vi har fått all relevant informasjon fra informanten, avslutter vi intervjuene med å spørre om det er noe informantene vil tilføye. Informantene fikk mulighet til å komme med ytterligere eller utdypende forklaringer. Videre kan det nevnes at på grunn av Covid-19 kunne vi ikke møte informantene fysisk, så intervjuene gjennomføres digitalt over kommunikasjonsverktøyet Teams. Bruk av digitale løsninger istedenfor å møte fysisk kan svekke samtalskvalitet, men det er den beste løsningen på situasjonen.

Overførbarhet

Videre handler det om hvorvidt resultatene fra studien er overførbare (Johannessen et al., 2011, s.248). Det kan nevnes at vi kun ser på norske selskap, og har dermed ikke grunnlag for å generalisere for bærekraftsrapporteringen i andre land. Vi mener at utvalget vårt på 50 selskaper er stort nok for å kunne generalisere for alle norske børsnoterte selskaper som rapporterer etter GRI, i og med at vi har funnet de fleste selskapene som rapporterer etter GRI i Norge, som presentert i kapittel 3.3, og grunnet det som presentert i kapittel 2.4.1 at 61 av 157 norske børsnoterte selskaper rapporterer etter GRI. Videre kan vi stille spørsmålsteget ved hvorvidt funnene fra forskningen vår kan overføres til hvordan bærekraftsrapporteringen til selskaper som rapporterer etter andre rammeverk enn GRI er, og hvorvidt de kan overføres til ikke-børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering. Vi mener vår studie til en viss grad er overførbare, og kan bidra til innsikt i hvordan kvaliteten på bærekraftsrapporteringen er for

norske (børsnoterte) selskap.

Når det gjelder overførbarheten til resultatene fra intervjuene i undersøkelsen vår, kan det sies at utvalget vårt på fire informanter trolig ikke er stort nok for å kunne være overførbart, men det kan nevnes at vi har en spredning i utvalget som styrker overførbarheten til en viss grad; De fire informanter som er med i undersøkelsen er alle fra forskjellige selskap.

Bekreftbarhet (objektivitet)

Når det gjelder objektiviteten ved forskningen er det ifølge Johannessen et al. (2011, s.249) viktig at resultatene fra forskningen ikke er preget av forskernes subjektive holdninger. Måling av kvalitet innebærer bruk av skjønsmessige vurderinger, hvor vi både tolker meningsinnholdet i veiledningsprinsippene og vurderer hvorvidt innholdet i- og utformingen av rapportene oppfyller disse prinsippene. Det kan derfor være at konklusjonen hadde blitt annerledes dersom undersøkelsen hadde blitt gjort av noen andre. Bruk av skjønsmessige vurderinger forsøkes å gjøres så objektivt som mulig, men det er logisk at det innebærer bruk av subjektive meninger også. Likevel kan det nevnes at vi observerer rapportene opp mot offentlig publiserte prinsipper for kvalitet, noe som kan tale for at det reduserer risikoen for at andre ville kommet frem til en annen konklusjon. Det at vi forholder oss til gitte prinsipper, samt at vi foretar stikkprøver for å prøve å utelukke eventuelle feilvurderinger, antar vi reduserer risikoen for at vi bruker våre subjektive holdninger i vurderingen av rapportene.

Når det gjelder analysering av datamaterialet fra intervjuene, reduserer vi bruk av våre subjektive tolkninger ved at vi tar lydopptak, som gir oss mulighet til å høre svarene om igjen. Dette reduserer risikoen for at vi bruker subjektive tolkninger når vi skal transkribere svarene, noe som sikrer objektivitet.

3.7 Personvern

For å sikre personvern av datamaterialet fra intervjuene, innhenter vi en godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD). Informantene som uttrykte interesse for deltagelse blir tilsendt et informasjonsskriv i forkant av intervjuet. Informasjonsskrivet er en formell forespørsel om å delta i intervjuet, og forteller om informantens rettigheter, hvordan personopplysninger blir behandlet, om informantens rett til innsyn i opplysningene som lagres, og at lydopptak slettes senest når oppgaven er ferdig. Informantene blir også opplyst

om at det er mulig å trekke seg fra oppgaven uten å oppgi grunn, og at de blir anonymisert i oppgaven med mindre de selv vil navngis.

4. Funn og analyse

I dette kapitlet vil vi presentere funn og analyse av materiale fra dokumentanalysen og intervjuene. Kapittel 4 starter med en kategorisering av utvalget til dokumentanalysen. En kartlegging av utvalget til intervjuene er gjort i kapittel 3.3. Videre struktureres kapittel 4 etter hovedproblemstillingen som omhandler kvaliteten i bærekraftsrapportering, og deretter underspørsmålet som omhandler attestasjon.

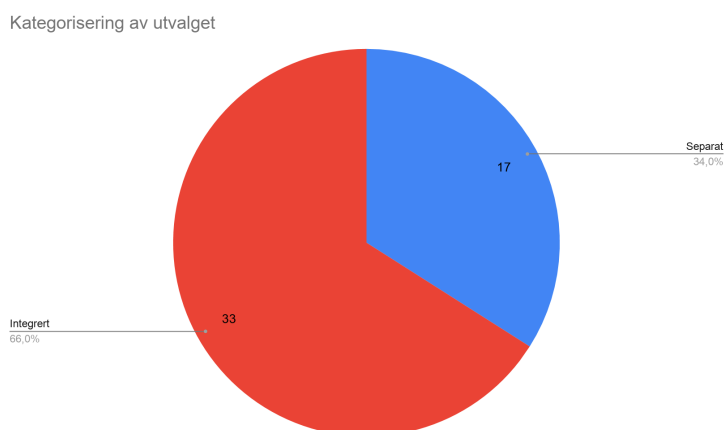
4.1 Innledende funn

Før vi ser nærmere på kvaliteten i bærekraftsrapporteringen, er det interessant å redegjøre for hva informantene mener om begrepene bærekraft og bærekraftsrapportering. Brandsås hevder at begrepet “ESG” (Environmental, social and governance) er et greit utgangspunkt for hva bærekraft omfatter. Informant C påpeker at FNs bærekraftsmål er et greit utgangspunkt for begrepet bærekraft. Både informant A, B og C hevder at bærekraftsrapportering er ganske bredt, og kan dekke fenomener som miljø, sosiale forhold, forretningsetikk, korrupsjon og økonomisk vekst. En bærekraftsrapport skal ifølge informant A vise hvor selskapet står, hvor det vil, og hvordan det jobber for å nå målene. Videre hevder informant C at bærekraftsrapportering er det selskaper måler og kommuniserer rundt tema innenfor bærekraft. Informant B påpeker at bærekraftsrapportering har utviklet seg de siste tiårene, hvor det på midten av 90-tallet ikke var begrepet bærekraft i den forstand det er i dag. Brandsås påpeker at bærekraftsrapportering har fått økt fokus de siste tre årene, hvor Revisorforeningen har satt av mer tid og ressurser på området.

4.2 Kategorisering av utvalget i dokumentanalysen

Dokumentanalysen baserer seg på et utvalg av 50 bærekraftsrapporteringer. Selskaper kan rapportere om bærekraft integrert i årsrapporten eller som en separat rapport. Vi har delt inn selskapene etter disse to kategoriene; integrert og separat. Vi plasserer selskapene i kategorien *integrert* dersom vi finner et kapittel eller en rapport om bærekraft i årsrapporten. De plasseres også i kategorien *integrert* dersom de tilsynelatende har en separat bærekraftsrapport (en egen fil for bærekraftsrapport på selskapets nettside), men at denne “separate” bærekraftsrapporten er en ren kopi fra bærekraftsrapporten som finnes i

årsrapporten. Dette betyr at de ikke har utarbeidet en separat bærekraftsrapport, men har klippet ut bærekraftsrapporten fra årsrapporten og plassert i en egen separat fil. Selskapene plasseres i kategorien *separat* dersom de har utarbeidet en separat bærekraftsrapport. Dette finner vi ved at vi ikke finner samme bærekraftsrapport / eventuelt kapittel om bærekraft i årsrapporten. Under i figur 4 presenteres et kakediagram som beskriver utvalget vårt delt inn etter de to forskjellige kategoriene.

Figur 4. Kategorisering av selskapenes type rapportering - rød viser antall integrerte rapporter og blå viser antall separate rapporter.

Figur 4 viser at 33 av selskapene rapporterer integrert og 17 av selskapene rapporterer separate bærekraftsrapporter.

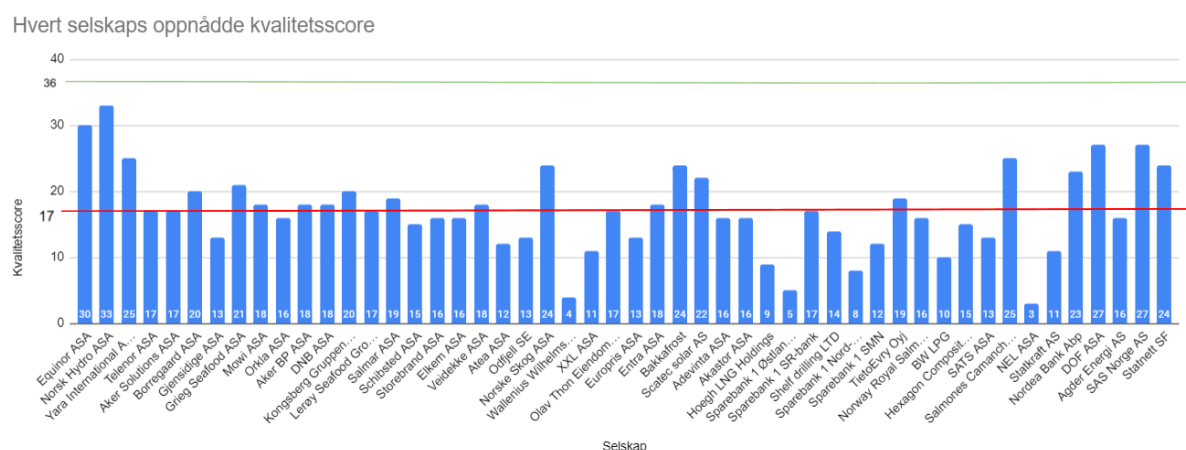
4.3 Funn og analyse til hovedproblemstilling

Hvordan er kvaliteten på norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering, sett i lys av prinsipper for kvalitet hos GRI og IIRC?

For å besvare hovedproblemstillingen forsøker vi å *måle* kvaliteten i bærekraftsrapporteringene. Målingen skjer i form av en kvalitetsscore score ut fra 18 tester, som presentert i kapittel 3.4.1. I det følgende presenterer vi rapportenes oppnådde kvalitetsscore på et overordnet nivå, før vi går mer i dybden på hvert av kvalitetsprinsippene. Deretter presenterer vi side-funn, hvor vi har funnet indikasjoner på faktorer som kan ha effekt på kvaliteten i rapportene.

Under i figur 5 presenteres oppnådd kvalitetsscore for hver av de 50 selskapenes bærekrafts-

rapportering. Se Vedlegg 1 for selskapenes oppnådde kvalitetsscore.

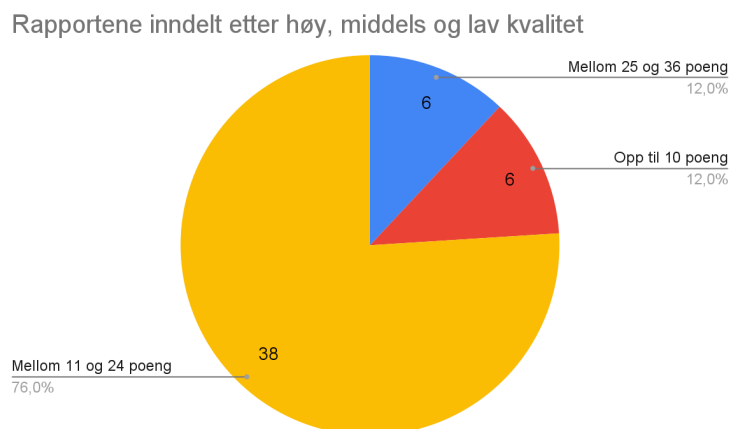
Figur 5. Hver bærekraftsrapporteringens oppnådde kvalitetsscore i poeng - rød linje viser gjennomsnittlig score på 17 poeng, og grønn linje viser høyest mulig score per rapport på 36 poeng.

Som det fremgår av funnene våre i figur 5, oppnår selskapene i gjennomsnitt en kvalitetsscore på 47 prosent (17 av 36 poeng), som vises ved den røde linjen i figuren. Dette gjennomsnittet er beregnet ved å ta total kvalitetsscore for alle rapportene på 851 poeng, og dividere på høyest mulig score på 1800 poeng (36 poeng x 50 selskap). Vi kan også se av figur 5 at de fleste selskaper ligger langt fra den grønne linjen som viser høyest mulig kvalitetsscore på 36 poeng.

Vi finner som vist i figur 5 en stor variasjon i norske børsnoterte selskapers kvalitet på bærekraftsrapportering, hvor høyest score er på 92 prosent av maksimal score (33 av 36 poeng) og lavest på åtte prosent (3 av 36 poeng). Vi finner at 26 selskaper scorer likt eller høyere enn gjennomsnittet, mens 24 scorer lavere enn gjennomsnittet. Funnene samsvarer med Norges Bank (2020, s.3) som hevder at kvaliteten på rapporteringen er veldig varierende, og med informant C som hevder at børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering i snitt er langt fra gode nok. Informant B støtter også opp om at kvaliteten i bærekraftsrapporteringen til selskaper varierer. Videre hevder informant B og C at hvor god bærekraftsrapporteringen er handler om hvor “modent” selskapet er i sin rapporteringsprosess og internkontroll for bærekraftsrapportering.

En kommentar til funnene våre er at det er paradoksalt at de som har best bærekraftsrapportering (Hydro, Equinor, SAS og DOF) er de som driver med aluminium-utvinning, oljeutvinning og luftforurensninger. Med bakgrunn i GRI 101 (2016, s.7) som hevder at for å oppnå “høy kvalitet” på bærekraftsrapportering er det fundamentalt at en

følger rapporteringsprinsippene hos GRI, har vi inndelt funnene våre i tre kategorier; høy, middels og lav kvalitet. For å oppnå “høy” kvalitet mener vi selskapene minst må oppnå 70 prosent av høyest mulig score (25,2 av 36 poeng - avrundet ned til 25 poeng). For å oppnå “middels” kvalitet må selskapene minst oppnå 30 prosent (mellom 11 og 24 poeng) av høyest mulig score, og tilsvarende under 30 prosent (10 poeng eller under) for å oppnå “lav” kvalitet. Figur 6 under viser funnene våre inndelt etter disse tre kategoriene.

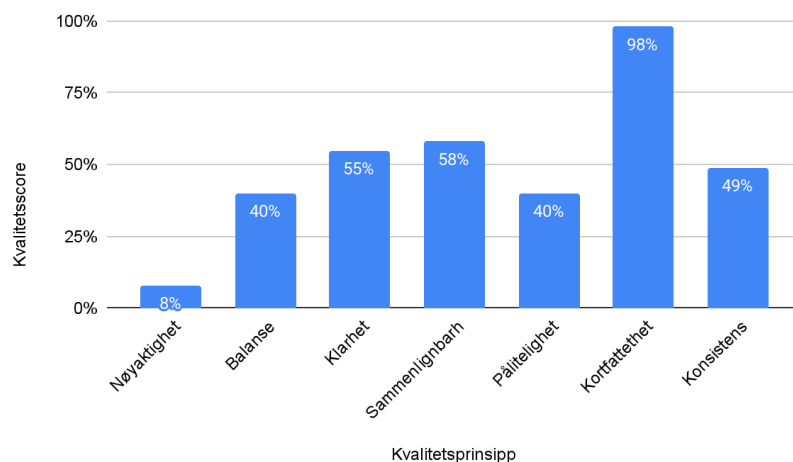

Figur 6. Kategorisering av selskapenes kvalitetsscore etter høy (mellom 25 og 36 poeng), middels (mellom 11 og 24 poeng) og lav kvalitet (opp til 10 poeng).

Som det fremgår av figur 6 har 38 av 50 selskaper en “middels” kvalitet på bærekraftsrapporteringen, 6 av 50 oppnår en “lav” kvalitet, og 6 av 50 oppnår en “høy” kvalitet. Funnene våre er i tråd med Brandsås som illustrerer nivået på bærekraftsrapporteringen i Norge med at det trolig finnes maksimalt ti norske selskaper som har *god* bærekraftsrapportering. Vi finner videre at de seks selskapene som oppnår “høy” kvalitet på bærekraftsrapporteringen, har alle benyttet seg av attestasjon. Fire av selskapene med “høy” kvalitet har separate bærekraftsrapporter, mens to av dem har integrerte rapporter.

Videre presenteres det i figur 7 selskapenes oppnådde kvalitetsscore fordelt etter hvert av de syv kvalitetsprinsippene.

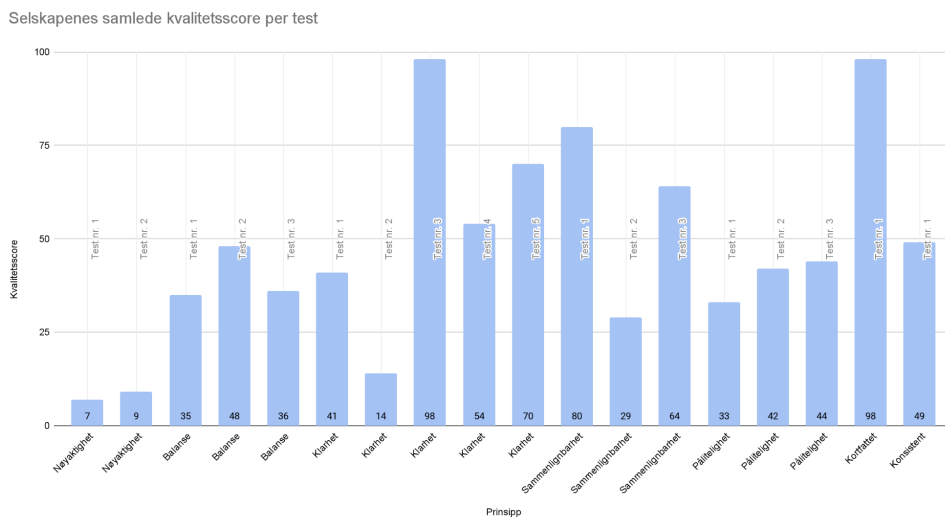
Selskapenes samlede oppnådde kvalitetsscore i prosent av høyest mulig score, inndelt etter kvalitetsprinsipp

Figur 7. Selskapenes samlede oppnådde kvalitetsscore i prosent av høyest mulig score, inndelt etter kvalitetsprinsipp. Hvert prinsipp har ulik maksimal score grunnet ulikt antall tester.

Som det fremgår av figur 7 finner vi en veldig varierende kvalitetsscore på prinsippene blant de 50 selskapenes bærekraftsrapportering, som strekker seg fra åtte til 98 prosent. Maksimal mulig score per prinsipp varierer ut fra hvor mange tester prinsippet har. Prosentene i figur 7 beregnes på følgende måte: for eksempel på prinsippet *nøyaktighet* oppnår selskapene en samlet kvalitetsscore på 16 poeng, og høyest mulig score på dette prinsippet er 200 poeng (50 selskap*2 tester*2 poeng), noe som utgjør en oppnådd kvalitetsscore på åtte prosent av maksimal score. Funnene våre i figur 7 viser at selskapene scorer best på prinsippet *kortfattet*, og dårligst på *nøyaktighet*. Likevel må vi være påpasselige på å sammenligne score på de ulike prinsippene, i og med at noen prinsipp har tester av teknisk stand mens noen har tester av skjønnsmessig stand.

Under i figur 8 vises selskapenes kvalitetsscore på hver av de 18 testene.

Figur 8. Selskapenes samlede oppnådde kvalitetsscore i poeng på de 18 testene. Maksimal poengscore per test er 100 (2 poeng*50 selskap).

I figur 8 presenteres de 50 selskapenes totale score i poeng, på hver av de 18 testene. Først og fremst er det viktig å nevne at testene alene ikke sier så mye om kvaliteten på rapportene, men testene samlet sett kan gi et godt bilde av kvaliteten. Vi ser av søylene i figur 8 at scorene varierer veldig fra test til test, hvor noen er nesten nede i 0 poeng mens noen er nesten oppe i 100 poeng. Maksimal mulig score per test er 100 poeng (50 selskap*2 poeng). Vi ser av figur 8 at de tre testene selskapene scorer best på er under *klarhet* (engelsk rapport), *sammenlignbarhet* (tall for 2019 og 2018) og *kortfattethet* (ikke for mye generell info). De tre testene selskapene scorer dårligst på er under *nøyaktighet* (forklare målinger og estimater) og *klarhet* (ordliste). Figur 8 viser at selskapene oppnår en kvalitetsscore over midten (>50 poeng) på seks av testene, og under midten (<50 poeng) på tolv av testene.

Prinsippet nøyaktighet

Under dette prinsippet vurderer vi rapportene opp mot to tester; forklaring av 1) målingene og 2) estimatene brukt i rapporten. Som det fremgår av figur 7 oppfylder selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på kun åtte prosent (16 av 200 poeng) på prinsippet *nøyaktighet*, og er det kvalitetsprinsippet selskapenes bærekraftsrapportering scorer dårligst på. Funnene våre er at de fleste selskaper mangler å forklare målingene og estimatene brukt i bærekraftsrapporteringen. Dette til tross for at de fleste rapportene viser noe form for klimautslipp, enten i form av tekst eller figurer eller begge deler. Det kan være nyttig for brukerne å vite hvordan selskapene måler eller estimerer eksempelvis utslippene sine, som kan muliggjøre sammenligning på tvers av bærekraftsrapporter. Vi finner kun 14 av 50

selskaper som forklarer noen av målingene og/eller estimatene brukt i rapporten sin. Dette samsvarer med Diouf (2017, s.14) som finner at det ofte foreligger mangler på å forklare målinger brukt i bærekraftsrapporten, som gjør informasjonen mindre nyttig for brukerne.

Under i figur 9 vises et utdrag fra en bærekraftsrapport som forklarer sine kalkuleringer brukt i bærekraftsrapporten, og som attpåtil har en egen overskrift for dette, som gjør det oversiktlig og leservennlig. Denne rapporten får riktignok score 1 på begge testene under prinsippet *nøyaktighet* (ikke score 2 fordi selskapet ikke forklarer alle stedene hvor ordene måling eller estimat dukker opp i rapporten).

SAS	OPERATIONS	MARKET AND STRATEGY	FINANCIAL INSTRUMENTS	REPORT BY THE BOARD OF DIRECTORS	FINANCIAL STATEMENTS	SUSTAINABILITY NOTES	OTHER												
<p>Sustainability notes</p> <p>Sustainability governance</p> <p>Environment</p> <p>Employees</p> <p>Responsible business</p> <p>About this report</p> <p>GRI Content Index</p> <p>Assurance Report</p>		<p>Principles for reporting and calculating environmental data</p> <p>Reported environmental information is based on the following calculations and/or factors:</p> <ul style="list-style-type: none"> Distance, based on WGS84 Great Circle Distance (GCD) calculations between airport reference points as defined in national Aeronautical Information Publication (AIPs). Passenger weight for PK calculations uses 100 kg for any person with hand luggage and checked luggage transported. This does not include active crew. Cargo and mail, actual weight is used. Fuel density (kg per liter): <ul style="list-style-type: none"> – Jet A/A-1: Actual density or 0.8 – Diesel: 0.84 – Petrol: 0.73 – Heating oil: 0.84 CO₂ factor (per weight unit of fuel): <ul style="list-style-type: none"> – Jet A/A-1: 3.15 – Diesel: 3.17 – Petrol: 3.12 – Heating oil: 3.17 Electricity: 125.5 (grams/kWh based on Nordic energy mix) Energy conversion of fuels (GWh per 1,000 tonnes): <ul style="list-style-type: none"> – Jet A/A-1: 12.0 – Diesel: 12.0 – Petrol: 12.2 – Heating oil: 12.0 Nitrogen oxides (NO_x) factors (per weight unit of fuel): <ul style="list-style-type: none"> – Jet A/A-1: Between 0.00694 and 0.0193* <p><small>(*) Fuel density and CO₂ factor for Jet A/A-1 is calculated according to approved IATA data. (**) www.sas.com/engines/engines/engines</small></p>		<p>CO₂ emissions per passenger kilometer and cargo tonne kilometer – scope 1</p> <p>SAS has chosen to apply a calculation method to divide the amount of fuel used for passenger and cargo transport before dividing the amount by passenger or cargo tonne kilometer. The method is based on the IATA Carbon Calculator Tool. The assumption is that fuel usage is proportional to weight. Passenger fuel usage is the ratio of total passenger weight to total weight multiplied by the total fuel used. The remainder is allocated to cargo transport.</p> <table border="1"> <tr> <td>Total Passenger Fuel Usage</td> <td>=</td> <td>(Total Passenger Weight / Total Weight) x Total Fuel Used</td> </tr> <tr> <td>Where, Total Weight</td> <td>=</td> <td>Total Passenger Weight + Total Freight/Cargo Weight</td> </tr> <tr> <td>Total Passenger Weight (kg)</td> <td>=</td> <td>(Number of Seats x 50 kg) x (Number of Passengers x 100 kg)</td> </tr> </table> <p>The calculation method allocates 50 kg per seat as a prerequisite for passenger transport and the same weight per passenger as used in all other calculations applied within the industry.</p> <p>For cases when flights were conducted without passengers or freight/cargo transport, all CO₂ emissions were allocated as passenger transport. This may include training flights, positioning flights between scheduled flights, and flights to/from maintenance, etc. The reason for this changed calculation method is to achieve more precise CO₂ emissions per production unit calculations. The previous calculation method essentially involved double accounting, with emissions per passenger kilometer including the fuel used for freight/cargo transport and vice versa.</p>		Total Passenger Fuel Usage	=	(Total Passenger Weight / Total Weight) x Total Fuel Used	Where, Total Weight	=	Total Passenger Weight + Total Freight/Cargo Weight	Total Passenger Weight (kg)	=	(Number of Seats x 50 kg) x (Number of Passengers x 100 kg)	<p>CO₂ emissions per available seat kilometer – scope 1</p> <p>In order to calculate the CO₂ emissions for each available seat the assumption is that each seat is occupied by one passenger which corresponds to 100 kg. The metric is calculated by dividing the total CO₂ emissions with the total available tonne kilometer and then multiplied with 0.1 (ie. 100 kg or 0.1 tonne).</p> <p>Principles for reporting and calculating employee data</p> <p>The following principles for calculating and reporting societal data have been used.</p> <p>Occupational accidents (H value)</p> <p>Frequency of occupational accidents (H value) is calculated using the following formula:</p> <table border="1"> <tr> <td>No. of occupational accidents with a minimum of one day absence x 1,000,000</td> </tr> <tr> <td>-----</td> </tr> <tr> <td>Total number of performed working hours per year</td> </tr> </table> <p>Number of employees</p> <p>In this report, the number of employees is based on the number of persons during the month of October and sick leave statistics calculated for the fiscal year. The statistics include employees with a budgeted or actual schedule and/or who were sick during the period.</p> <p>Sick leave</p> <p>Sick leave is reported as the number of days sick in relation to the number of employees multiplied by the number of calendar days. For sick leave, absence due to sick children is excluded. Long-term sick leave (more than 14 days) is reported as a percentage of the total sick leave.</p>		No. of occupational accidents with a minimum of one day absence x 1,000,000	-----	Total number of performed working hours per year
Total Passenger Fuel Usage	=	(Total Passenger Weight / Total Weight) x Total Fuel Used																	
Where, Total Weight	=	Total Passenger Weight + Total Freight/Cargo Weight																	
Total Passenger Weight (kg)	=	(Number of Seats x 50 kg) x (Number of Passengers x 100 kg)																	
No. of occupational accidents with a minimum of one day absence x 1,000,000																			

Total number of performed working hours per year																			

Figur 9. Eksempel på forklaring av målinger / estimater under prinsippet *nøyaktighet*. Utdrag fra SAS sin 2019-årsrapport s. 145.

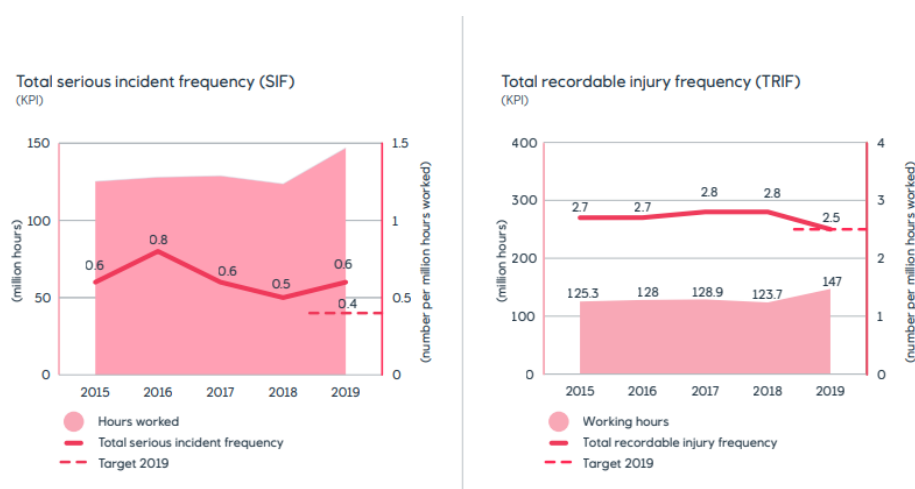
Prinsippet balanse

Under dette prinsippet vurderer vi rapportene opp mot tre tester; 1) positive og negative aspekter, 2) trend over fem år og 3) prioriteringer innen bærekraft. Som det fremgår av figur 7 oppfylder selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på 40 prosent (119 av 300 poeng) på prinsippet *balanse*, og scorer ifølge figur 7 bedre på *balanse* enn på *nøyaktighet*, og scorer likt på *balanse* som på *pålitelighet*.

Når det gjelder “test 1” finner vi at hele 20 av 50 selskaper mangler å rapportere om negative aspekter i bærekraftsrapporten. Funnene våre samsvarer med Finanstilsynet (2020, s.14) som presentert i kapittel 2.8, og med Diouf (2017, s.12) som påpeker at mange bærekraftsrapporter ikke er balanserte, at selskaper ofte bare presenterer de positive

aspektene og ikke de negative, gjerne grunnet risiko for svekkelse av omdømme. Funnene våre samsvarer også med informant A og B som hevder at selskaper ofte rapporterer mer om det positive på bekostning av å få frem de negative aspektene. Informantene påpeker viktigheten med en balansert bærekraftsrapport.

Videre når det gjelder “test 2” under prinsippet *balanse*, finner vi at de fleste selskaper mangler å vise sine prestasjoner i form av trend over fem år, der kun 11 av 50 oppfyller denne testen. Videre er det 26 av 50 som viser trend over to, tre eller fire år. Slike mangler svekker balansen i rapporten, og derav kvaliteten. Under illustrerer vi i figur 10 et eksempel på en rapport som får toppscore på “test 2”.

Figur 10. Eksempel på trend over 5 år på “test 2” under prinsippet *balanse*. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 37.

Eksempelet i figur 10 er en oversiktlig måte å vise sine prestasjoner i form av trend over fem år. Dette samsvarer med informant B som mener at det som skiller de gode bærekraftsrapportene fra de mindre gode, er at de gode kan vise sine prestasjoner detaljert nok i form av trender og utvikling. Det å vise trend og utvikling er av informant C sin oppfatning et kvalitetstegn ved rapportene.

Når det gjelder “test 3” under prinsippet *balanse*, finner vi kun 12 av 50 som i bærekraftsrapporteringen inkluderer 1) sine prioriteringer innen bærekraft og 2) prioriteringene i egne overskrifter senere i rapporten. For å illustrere eksempler på toppscore på “test 3”, viser vi i figur 11 og 12 utdrag fra to bærekraftsrapporter. Begge selskapene har i begynnelsen av bærekraftsrapporten listet opp hva de prioriterer innen bærekraft, samt at disse prioriteringene utgjør egne overskrifter senere i rapportene. Vi oppfatter

bærekraftsrapporten i figur 11 som mest oversiktlig på dette punktet, fordi her brukes ordene “our sustainability priorities” i en egen overskrift, mens rapporten i figur 12 bruker ordene “our main elements” som noen kulepunkter under overskriften “our approach”, og ikke som en egen overskrift.

Our sustainability priorities								
Sustainability ambitions, performance and impact on the SDGs								
Our strategy	Our priorities	Milestones	KPI/Indicators	2018 performance	2019 ambition	2019 performance	Looking forward	SDG contributions
Always safe – Responsible operations	Protecting people	Implemented the Safety beyond 2020 improvement programme	SIF: Serious Incident Frequency (per million hours worked)	0.5	0.4	0.6	Zero harm to people	
		Implemented Life-Saving rules	TRIF: Total Recordable Injury Frequency (per million hours worked)	2.8	2.5	2.5	To be an industry leader in safety and security	
			Oil and gas leakages (number of incidents > 10 kg per second)	12	10	10	Enhanced collaboration with our suppliers	
	Managing environmental impact	Signed up to UN Global Compact's Sustainable Oceans Principles	Volume of spills (m ³)	138	-	8983	Strengthen security culture	
			Share of production in water scarce areas (%)	21	-	0	Improve learning and assurance processes	
	Respecting human rights	Developed and implemented a company-wide human rights action plan	Supplier human rights verifications conducted (number of)	75	-	50	Improve sustainable management approach of oceans and biodiversity	
	Promoting integrity and transparency	Improved the anti-corruption risk management and monitoring process	Percentage of employees completed the code of conduct course (%)	83	92	93	Zero harm to the environment	
		Increased targeted trainings appropriate to the nature and location of the employees					Implementing Equinor human rights project ambitions	
						Respect human rights as an employer, business partner and buyer		
						Develop and implement a plan for strengthening compliance capability and ethics culture		

Figur 11. Eksempel på prioriteringer innen bærekraft på “test 3” under prinsippet balanse. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 10-11.

- Energy and climate change
- Environmental impact management
- Ensuring a culture of compliance and integrity
- Human rights and community impact
- Organization and work environment
- Innovation and design thinking

Figur 12. Eksempel på prioriteringer innen bærekraft på “test 3” under prinsippet balanse. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 79.

Prinsippet klarhet

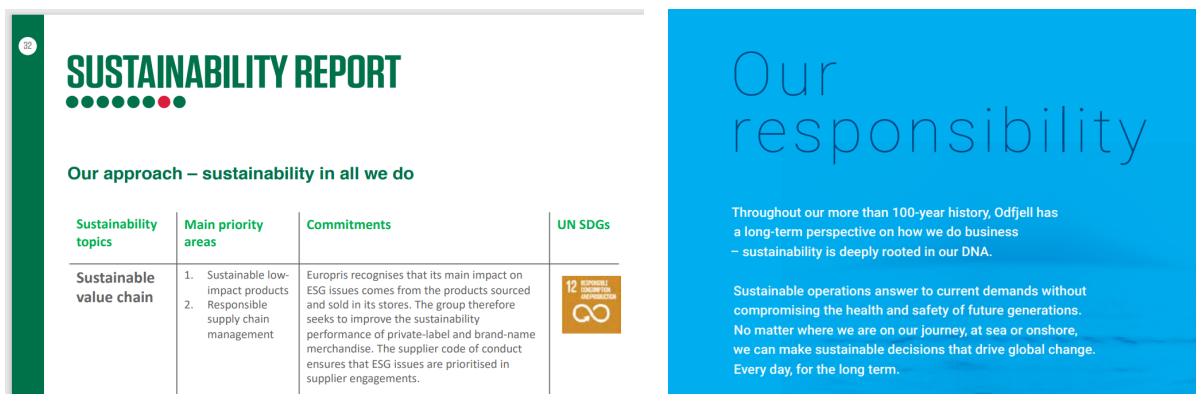
GRI hevder at det å ha en klar rapport blant annet betyr å ha en “forståelig” rapport. Under dette prinsippet vurderer vi rapportene opp mot fem tester; 1) innholdsfortegnelse, 2) ordliste, 3) engelsk språk, 4) jevnt med figurer og 5) forside. Som det fremgår av figur 7 oppfyller selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på 55 prosent (277 av 500 poeng) på prinsippet klarhet, og scorer ifølge figur 7 bedre på klarhet enn på konsistens, balanse, pålitelighet og nøyaktighet.

Hele 46 selskaper får score 0 på én eller flere av testene under prinsippet klarhet, altså er det kun fire som i sin bærekraftsrapportering både har forside, innholdsfortegnelse, ordliste,

figurer og engelsk språk. Funnene våre samsvarer med Diouf (2017, s.15-16) som finner at det foreligger mangel på klarhet i GRI-rapportene, som ofte svekker rapportens forståelighet.

Vi finner stor variasjon i oversiktligheten ved rapportene, når det gjelder å ha en forståelig og klar rapport, hvor enkle fenomener som å ha med en forside, innholdsfortegnelse, figurer og ordliste kan øke leservennligheten betraktelig. Likevel kan det nevnes at det kanskje ikke burde bli stilt like strenge krav til integrerte rapporter som til separate rapporter når det gjelder forside og innholdsfortegnelse, i og med at integrerte rapporter kanskje ikke har adskilt bærekrafts-informasjonen nettopp fordi formålet med integrert rapportering er å integrere bærekraft i virksomheten ellers. Likevel er Hydro et godt eksempel på et selskap som har integrert rapportering og samtidig har med egen forside og innholdsfortegnelse for bærekrafts-informasjonen i årsrapporten. Funn relatert til dette presenteres nærmere i kapittel 4.3.1.

Når det gjelder “test 1” og “test 5” finner vi at 35 av 50 har med forside for bærekrafts-rapporteringen, 28 av 50 har med innholdsfortegnelse og 26 av 50 har med både forside og innholdsfortegnelse. For å illustrere eksempler på mangel på en *klar* rapport, vises det i figur 13 utdrag fra to rapporter. Begge har tilsynelatende integrert rapportering, men mangler forside og innholdsfortegnelse; De har kun en overskrift for bærekraftsrapporteringen. Rapporten til høyre i figur 13 har i tillegg en språkbruk som svekker oversiktligheten, siden de ikke bruker ordene bærekraft / “sustainability” i overskriften. Dette svekker klarheten i rapporten, og derav kvaliteten. Når det gjelder “test 3” og “test 4” under *klarhet*, finner vi 17 av 50 rapporter som har jevnt over figurer, og kun 1 av 50 som mangler å ha rapporten tilgjengelig på engelsk.

Figur 13. Eksempler på mangel på forsider på “test 5” og innholdsfortegnelse på “test 1” under prinsippet klarhet. Utdrag fra Europris sin 2019-årsrapport s. 32, og Odfjell SE sin 2019-årsrapport s. 26.

For å illustrere hvordan en ordliste (“test 2”) i bærekraftsrapporten kan bli fremstilt, vises det i figur 14 et utdrag fra en rapport som får toppscore på denne testen. Vi finner at de fleste selskapene mangler ordliste i bærekraftsrapporten, da kun 7 av 50 oppfyller dette.

Abbreviation	Definition
Actual serious incident frequency (SIF)	The number of serious incidents (per million hours worked). An incident is an event or chain of events that has caused or could have caused injury, illness and/or damage to/loss of property, the environment or a third party. All undesirable incidents are categorised according to the degree of seriousness, based on established categorisation matrices
Area of high biodiversity value	Comprises “Key biodiversity areas” included in the World Database on Key Biodiversity Areas managed by International Union for Conservation of Nature (IUCN) and Particularly Valuable and Sensitive Areas (“Særlig verdifulle og sårbare områder”) on the Norwegian Continental Shelf.
BOD	Board of Directors.
BoD SSEC	Board of Directors’ Safety, Sustainability and Ethics committee

Figur 14. Eksempel på ordliste på “test 2” under prinsippet klarhet. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 57.

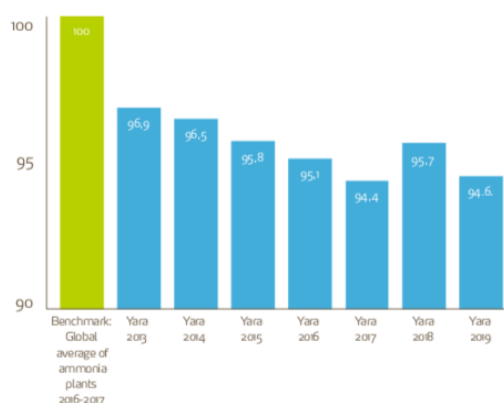
Prinsippet sammenlignbarhet

Under dette prinsippet vurderer vi rapportene opp mot tre tester; 1) sammenligningstall, 2) benchmark og 3) bærekrafts-regnskap. Som det fremgår av figur 7 oppfyller selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på 58 prosent (173 av 300 poeng) på prinsippet *sammenlignbarhet*, og scorer ifølge figur 7 bedre på *sammenlignbarhet* enn på *klarhet*, *konsistens*, *balanse*, *pålitelighet* og *nøyaktighet*.

Funnene på “test 1” under *sammenlignbarhet* er at 40 selskaper viser tall fra både 2019 og 2018 i bærekraftsrapporten. Når det gjelder “test 2” finner vi at 26 av 50 mangler å nevne benchmark. Å ha med benchmark øker kvaliteten i bærekraftsrapporten i form av at brukerne kan se selskapets prestasjoner i perspektiv av bransjens prestasjoner på det aktuelle området.

Det kan antas at dersom rapportene ikke nevner hva benchmarken er på for eksempel klimautslipp, kan det oppleves at tallene i bærekraftsrapporten kun er “empty words”. Vi finner kun 5 av 50 som får toppscore på “test 2”, altså som både nevner 1) ordet benchmark og 2) forklarer benchmarken i form av tall. Grunnen til at tallet er så lavt, kan være som informant C hevder at det er en utfordring å sammenligne bærekraftsrapporter fordi selskaper bruker ulik målemetode for eksempel for måling av klimautslipp, og at det dermed kanskje ikke finnes en benchmark for eksempel for klimautslipp. Funnene våre samsvarer i noe grad med funnene til Diouf (2017, s.13) som presentert i kapittel 2.7.

Vi finner kun 1 av 50 rapporter som presenterer benchmarken ved siden av sine egne prestasjoner i form av et søylediagram, noe som øker leservennligheten. Under i figur 15 vises et utdrag fra denne ene rapporten som skilte seg ut fra resten av utvalget. Denne rapporten får toppscore på “test 2”, fordi de nevner ordet benchmark og viser tall.

Figur 15. Eksempel på benchmark på “test 2” under prinsippet sammenlignbarhet. Utdrag fra Yara sin 2019-bærekraftsrapporten s. 61.

Videre når det gjelder “test 3” under *sammenlignbarhet*, finner vi 32 av 50 som har med bærekrafts-regnskap i sine rapporter. Noen av rapportene har det oversiktlig med egne overskrifter for bærekrafts-regnskap, mens andre har det mindre oversiktlig uten overskrift og med flere mindre tabeller. Noen selskaper har plassert bærekrafts-regnskapene bak i vedlegg, og ikke opppe i selve bærekraftsrapporten. Dette opplever vi som lite hensiktsmessig, og vi synes dette svekker kvaliteten i rapporten.

Regnskap i bærekraftsrapporten mener vi er viktig for at brukerne skal kunne lese selskapets prestasjoner i form av tall, og ikke bare tekst. Informant C påpeker at å vise prestasjoner i et regnskap er en viktig del for å oppnå en moden og kvalitetsrik rapport. En bærekraftsrapport

bør ifølge informant C inneholde kvantitativ informasjon, og ikke kun kvalitativ, noe informant C eksemplifiserer med at rapporten bør vise selskapets klimautslipp i form av tall istedenfor å kun oppgi at selskapet arbeider med å redusere utslippene sine. For å illustrere et eksempel på en toppscore på “test 3” under *sammenlignbarhet*, har vi i figur 16 med et utdrag fra en av rapportene som har med bærekrafts-regnskap.

Environmental statements

The table below shows Hydro's main quantitative indicators related to its environmental performance. More detailed information is, when indicated, available in the notes to the environmental statements.

Environmental performance		%-change Notes 2018-2019	2019	2018	2017	2016	2015	GRI Standards reference ¹⁾
GHG emissions								
Direct GHG emissions from consolidated operations (Million tons CO ₂ e) (equal to scope 1)	E1.1	7%	6.96 ²⁾	6.55 ²⁾	8.23	8.18	7.84	305-1
Indirect GHG emissions from consolidated operations (Million tons CO ₂ e) (equal to scope 2)	E1.1	-1%	2.70 ²⁾	2.72 ²⁾	2.96	3.17	3.32	305-2
Direct GHG emissions from Hydro's ownership equity (Million tons CO ₂ e) (equal to scope 1) ¹⁾	E1.4	5%	7.41 ²⁾	7.05 ²⁾	8.48	8.49	8.17	305-1
Indirect GHG emissions from Hydro's ownership equity (Million tons CO ₂ e) (equal to scope 2) ¹⁾	E1.4	-1%	5.33 ²⁾	5.37 ²⁾	5.31	5.51	5.57	305-2

Figur 16. Eksempel på bærekrafts-regnskap på “test 3” under prinsippet sammenlignbarhet. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 222.

Prinsippet pålitelighet

Under dette prinsippet vurderer vi rapportene opp mot tre tester; 1) attestasjon, 2) fotnoter / noter og 3) attestasjonsuttalelse. Som det fremgår av figur 7 oppfylder selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på 40 prosent (119 av 300 poeng) på prinsippet *pålitelighet*, og scorer ifølge figur 7 bedre på *pålitelighet* enn på *nøyaktighet*, og likt på *pålitelighet* som på *balanse*.

Funnene våre er at 23 av 50 selskaper innhenter attestasjon på bærekraftsrapporteringen i 2019. Vi finner at 13 av disse mangler å eksplisitt nevne det i innledningen til bærekraftsrapporten, og dermed får score 1 på “test 1” under *pålitelighet*. For å illustrere et eksempel på en toppscore på “test 1”, vises det i figur 17 et utdrag fra en av rapportene hvor det innledningsvis i rapporten oppgis at de har innhentet attestasjon på bærekraftsrapporten.

Third party verification

Entra has engaged Deloitte to conduct a review and provide a limited level of assurance on Entra's ESG Report. The review and assurance are carried out in accordance with the assurance standard ISAE 3000 "Assurance Engagements other than Audits or Reviews of Historical Financial Information" established by the International Auditing and Assurance Standards Board. The auditor's conclusion and scope of work is presented in the Auditor's report, included at the back of this ESG report.

Figur 17. Eksempel på opplysning av attestasjon på “test 1” under prinsippet pålitelighet. Utdrag fra Entra sin 2019-årsrapport s. 36.

Videre vises det i figur 18 eksempel fra en rapport som får toppscore på “test 2” under pålitelighet fordi rapporten har med egne noter som forklarer tallene, noe vi ikke finner i de øvrige 49 rapportene. Vi finner 30 av 50 rapporter som har fotnoter til tallene, men ikke nødvendigvis til alle tallene.

Notes to the environmental statements

General reporting standards and principles

Environment, energy and resource data are reported through the corporate data reporting tool HERE on an annual basis covering all consolidated operational units (defined as Hydro's ownership share exceeding 50 percent). Data reported to HERE should be based on specific environmental, energy and resource data reporting processes that have been established for management purposes at site, business unit, business area, and corporate level within Hydro. Data are reported on a 100 percent basis for all consolidated operational units if not otherwise stated. All environmental emissions include historical emissions from current operations and are recalculated annually to reflect Hydro's current portfolio, and secure comparability.

Figur 18. Eksempel på noter på “test 2” under prinsippet pålitelighet. Utdrag fra Hydro sin 2019-årsrapport s. 223.

Når det gjelder “test 3” under *pålitelighet*, finner vi kun ett av de 23 selskapene som har innhentet attestasjon, som mangler å vise attestasjonsuttalelsen i bærekraftsrapporten (eller årsrapporten). Funnene våre med 40 prosent oppfyllelse av pålitelige rapporter, samt at 27 av 50 selskaper mangler attestasjon, samsvarer i noe grad med Diouf (2017, s.16) som hevder at det foreligger mangel på pålitelighet i sammenheng med at det foreligger mangel på en balansert, sammenlignbar, nøyaktig og klar rapport.

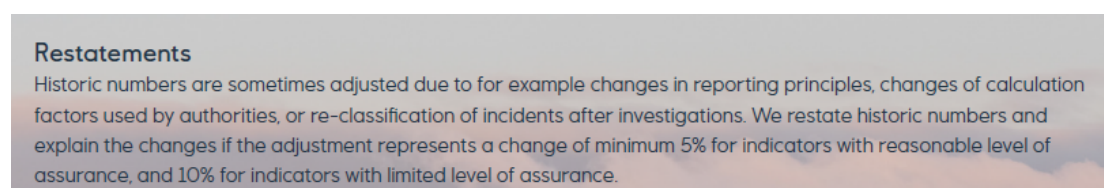
Prinsippet kortfattet

Som det fremgår av figur 7 oppfyller selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på hele 98 prosent (98 av 100 poeng) på prinsippet *kortfattet*, og er det kvalitetsprinsippet det scores best på. Kun én av 50 får score 0 på *kortfattet* fordi har for mye unødvendig generell informasjon i bærekraftsrapporten. Dette prinsippet kan belyses av informant A som påpeker at det er viktig at bærekraftsrapporter viser spesifikk informasjon knyttet til selskapet og foruten mye klassisk bærekrafts-informasjon, og av informant B som hever at en kvalitetsrik bærekraftsrapport er en rapport som klarer å formidle de viktigste bærekrafts-temaene på en “god og kortfattet måte”.

Prinsippet konsistens

Her vurderer vi hvorvidt selskapene oppgir (helst innledningsvis) i bærekraftsrapporten at de rapporterer etter GRI, og skriver hva de gjør ved eventuelle endring av rapporteringsprinsipp. Som det fremgår av figur 7 oppfyller selskapenes bærekraftsrapportering en kvalitetsscore på

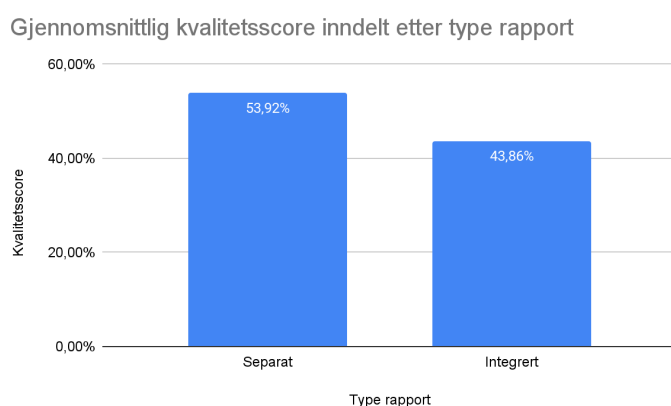
49 prosent (49 av 100 poeng) på prinsippet *konsistens*, og scorer ifølge figur 7 bedre på *konsistens* enn på *balanse*, *pålitelighet* og *nøyaktighet*. Funnene våre er at mange rapporter oppgir at selskapet rapporterer etter GRI (som gir score 1), men mangler å oppgi hva de gjør ved endringer av rapporteringsprinsipp (som gir score 2). For å illustrere et eksempel på en toppscore under prinsippet *konsistens*, vises det i figur 19 et utdrag fra en av rapportene som oppgir hvilke rapporteringsprinsipp som brukes, i tillegg at de forklarer at informasjonen i rapporten kan endre seg dersom de endrer valg av prinsipp. Vi finner kun 6 av 50 rapporter som får toppscore på dette prinsippet.

Figur 19. Eksempel på rapporteringsprinsipp på “test 1” under prinsippet *konsistens*. Utdrag fra Equinor sin 2019-bærekraftsrapport s. 5.

4.3.1 Type rapportering og kvalitet

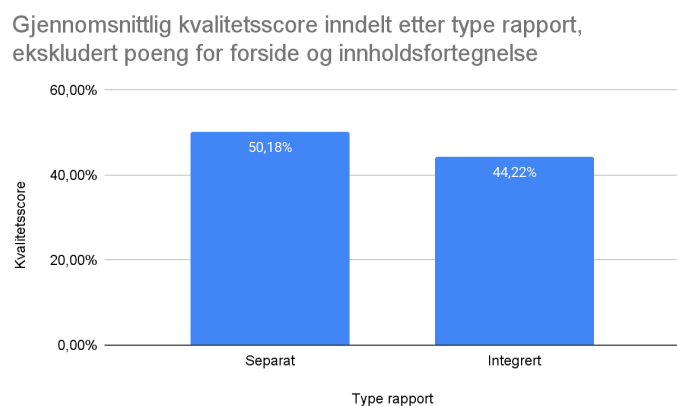
Under kapittel 4.2 deler vi utvalget i to kategorier; separate bærekraftsrapporter og integrerte årsrapporter. Det er videre interessant å undersøke om det er noe forskjell i kvaliteten på bærekraftsrapporteringene med tanke på type rapportering. I figur 20 under vises funnene våre inndelt etter disse to kategoriene.

Figur 20. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de separate bærekraftsrapportene kontra de integrerte.

Som det fremgår av figur 20 finner vi at de separate bærekraftsrapportene har en gjennomsnittlig kvalitetsscore på 54 prosent, og de integrerte rapportene en gjennomsnittlig kvalitetsscore på 44 prosent. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på 54 prosent er beregnet ved å ta samlet poengscore for de separate rapportene på 330, og dele på høyest mulig poengscore på 612 (36 poeng*17 selskap). Tilsvarende beregning for de integrerte rapportene. Figur 20 viser

altså at de separate bærekraftsrapportene i gjennomsnitt utgjør ti prosentpoeng høyere kvalitet enn de integrerte rapportene. Dette samsvarer med funnene til Romero et al. (2018) som presentert i kapittel 2.7. Likevel kan det påpekes at de separate rapportene kanskje har lettere for å oppnå score for forside og innholdsfortegnelse, og derav lettere for å oppnå høyere kvalitet enn de integrerte. For å kunne utelukke at det foreligger en slik årsak, vises det i figur 21 rapportenes oppnådde kvalitetsscore ekskludert de fire poengscorene rapportene kan få for forside (“test 5” under *klarhet*) og innholdsfortegnelse (“test 1” under *klarhet*).

Figur 21. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de separate bærekraftsrapportene kontra de integrerte rapportene, ekskludert poengscore for forside og innholdsfortegnelse under prinsippet klarhet.

Som det fremgår av funnene våre i figur 21 oppnår de separate bærekraftsrapportene i gjennomsnitt seks prosentpoeng høyere kvalitetsscore enn de integrerte rapportene (50%>44%), når det ekskluderes poengscore for forside og innholdsfortegnelse.

Gjennomsnittlig kvalitetsscore på 50 prosent er beregnet ved å ta samlet poengscore for de separate rapportene på 273, og dele på høyest mulig score på 544 poeng (32 poeng*17 selskap). Tilsvarende beregning for de integrerte rapportene. Funnene våre i figur 20 og 21 gir en indikasjon på at separate bærekraftsrapporter er av bedre kvalitet enn integrerte rapporter, selv når det ekskluderes poengscore for forside og innholdsfortegnelse (som de separate gjerne oftere har enn de integrerte).

Funnene våre i figur 20 og 21 kan settes i perspektiv ved å nevne at de med veldig lav score trekker snittet ned, mens de med veldig høy score trekker snittet opp. Som det fremgår av tabell 4 er det en integrert rapport som får høyest kvalitetsscore i vår undersøkelse, men også en integrert rapport som får lavest score.

	Laveste score	Høyeste score
Separat	11	30
Integrert	3	33

Tabell 4. Oversikt over høyeste og laveste oppnådde kvalitetsscore, inndelt etter type rapport.

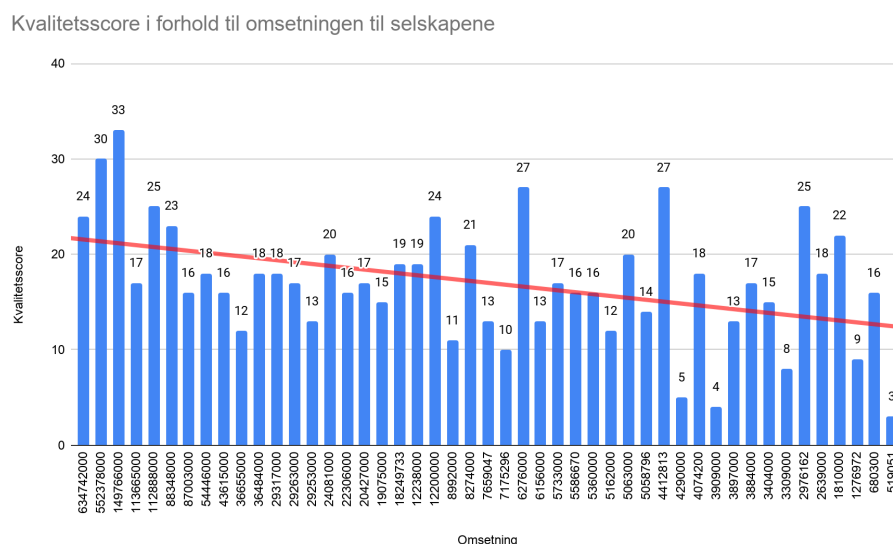
Videre er det blant de fire bærekraftsrapporteringene i vårt utvalg som får høyest kvalitetsscore, to separate rapporter og to integrerte, noe som kan gi en indikasjon på at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom kvalitet på rapporten og type rapport.

Når det gjelder informantenes oppfatninger av hvilken type rapportering som gir best kvalitet, hevder både informant A, B og Brandsås at de ikke ser noe forskjell i kvaliteten på separat og integrert rapportering. Både informant B og C hevder at stadig flere selskap beveger seg fra separate bærekraftsrapporter til integrert rapportering. Dette kan støttes av Brandsås som påpeker at rapporten blir mer nyttig dersom selskapene klarer å integrere bærekraft i årsrapporten. Informant C hevder at separate rapporter har mer plass til informasjon og dermed mulighet for å oppfylle flere av rapporterings-prinsippene enn det integrerte rapporter har, som kan være en årsak til bedre kvalitet. Informant B hevder det er et dilemma at man ønsker at selskaper integrerer bærekraft i virksomheten, men at man også ønsker bærekraftsinformasjon samlet i én rapport eller ett kapittel, noe det ofte ikke er i integrerte rapporter. Under dokumentanalysen finner vi at noen integrerte rapporter samler all informasjonen om bærekraft i ett og samme kapittel, mens noen integrerte rapporter har bærekraftsinformasjonen ganske spredt.

Blant utvalget vårt hevder alle 50 selskapene at de følger GRI i sin bærekraftsrapportering, mens kun fem hevder at de også rapporterer etter IIRC. Dette til tross for at over halvparten av utvalget tilsynelatende har integrerte rapporter. Informantenes meninger om dette er flere. Informant B mener at selskaper ofte ikke vet hva IIRC er, og informant C hevder at selskaper riktignok kan hevde at de utarbeider integrerte rapporter uten å følge IIRC. Informant B påpeker at selskaper ofte ender opp med å hevde at de “bare” rapportere etter GRI (og ikke IIRC), siden det å plassere bærekraftsinformasjonen i årsrapporten ikke nødvendigvis oppfyller kriteriene for en integrert rapport. Informant C påpeker at grunnen til at IIRC ikke er mer populært kan være at GRI er mer “revisor-vennlig” oppbygd, og at selskaper derfor ofte velger å rapportere etter GRI fremfor IIRC med tanke på attestasjon.

4.3.2 Størrelse på selskap og kvalitet

Videre er det interessant å undersøke om størrelsen på selskapet har noe å si for kvaliteten på bærekraftsrapportering. Under vises det i figur 22 selskapene oppstilt etter omsetning, hvor størst omsetning står helt til venstre og lavest omsetning helt til høyre. Høyden på søylene viser kvalitetsscore i poeng. Når det gjelder størrelsen på selskapene tar vi utgangspunkt i selskapenes omsetning for regnskapsåret 2019, som er hentet fra Nordnet (u.å). Tre av selskapene finner vi ikke på Nordnet (u.å), og disse er ekskludert fra figur 22. Videre er det ekskludert tre nuller på alle omsetningstallene i figur 22. På Nordnet (u.å) er omsetningen til selskapene oppgitt i ulike valutaer, vi bruker dermed statistikken til Norges Bank (u.å) for å finne ut hva de aktuelle valutakursene er per 31.12.19.

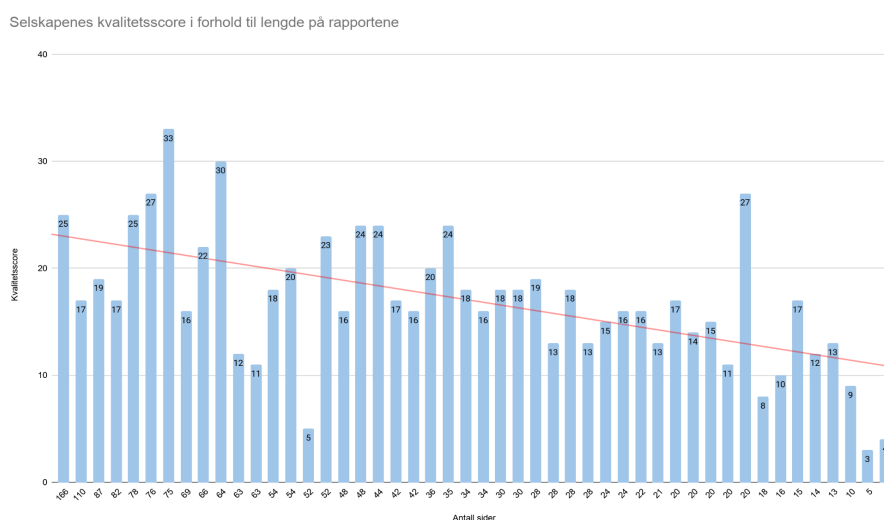
Figur 22. Hvert selskaps oppnådde kvalitetsscore i poeng, sortert etter selskapenes omsetning. Den røde linjen viser trenden.

Som det fremgår av figur 22 finner vi at de to selskapene med høyest kvalitetsscore (33 og 30), er blant topp tre når det gjelder omsetning. Figur 22 viser også at selskapet med lavest kvalitetsscore (3) er det selskapet med lavest omsetning. Dette kan gi en indikasjon på at jo høyere omsetning jo bedre bærekraftsrapport, som den røde trendlinjen i figuren illustrerer med sin svakt fallende helning. Funnene våre samsvarer med tidligere forskning, som hevder at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen er bedre hos større selskap som ikke er begrenset av kostnaden ved å utarbeide rapporten (Quick, 2008, s.22; Khan et al., 2015; Deloitte, 2019, s.6). Dette støttes også av informant A, B og C som hevder at større selskap har mer ressurser og større budsjett til å arbeide med bærekraftsrapportering, og derav bedre rapporter. En annen grunn til at større selskap har bedre bærekraftsrapporter kan ifølge informant C være

omdømmerisiko. Dette innebærer at store selskap har mange interessenter, og dermed et stort omdømme som det er risiko for at blir “ødelagt” dersom de ikke følger trenden å rapportere om bærekraft. Informant C mener at de fleste olje- og gasselskaper har veldig god bærekraftsrapportering, men det er kanskje de selskapene som er minst miljømessig bærekraftige; For dem er bærekraft en eksistensiell risiko, og da har de et behov for å signalisere risikohåndtering. Dette samsvarer med Brandsås som mener at det er paradoksalt at for eksempel Equinor som driver med oljeutvinning, er så god på bærekraftsrapportering.

4.3.3 Lengde på rapport og kvalitet

Videre er det interessant å undersøke om antall sider i bærekraftsrapportene har noe å si for kvaliteten i rapportene. Under i figur 23 ser vi på rapportenes oppnådde kvalitetsscore opp mot lengden på rapportene, hvor den med høyest antall sider står helt til venstre og den med lavest helt til høyre. Høyden på søylene viser kvalitetsscore i poeng. I figur 23 er det listet opp 48 rapporter, og ikke 50, fordi to av selskapene med integrert rapportering ikke har en klar avgrensning til bærekrafts-delen, hvor vi da ikke får fatt på lengden på rapporten.

Figur 23. Hvert selskaps oppnådde kvalitetsscore i poeng, sortert etter antall sider i bærekraftsrapporten. Den røde linjen viser trenden.

Som det fremgår av figur 23 varierer selskapenes lengde på bærekraftsrapporteringen fra 1 til 166 sider. Vi finner vi at det ikke nødvendigvis er slik at de lengste rapportene er de med best kvalitet, for eksempel fordi en rapport med 52 sider får en kvalitetsscore på fem, mens en rapport med 20 sider får en kvalitetsscore på 27. Likevel gir den røde trendlinjen med sin svake fallende helning en indikasjon på at det kan være en tendens til at de lengste rapportene også er de av best kvalitet. Funnet vårt samsvarer med funnene til Quick (2008, s.23) som

presentert i 2.7. Når det gjelder informantenes syn på sammenhengen mellom lengde og kvalitet, er det ifølge informant B en utfordring at rapportene ofte blir for lange og viktig informasjon da “drukner” i informasjonsmengden. Dette støttes av informant C som mener at i lange rapporter er det risiko for mye ikke-relevant informasjon. Informant A hevder at en ikke får plass til all vesentlig informasjon på for eksempel en fem-siders rapport, men at en 160-siders rapport inneholder mye uvesentlig informasjon. Brandsås mener at en 160 sider lang rapport kan bli for lang med tanke på leservennligheten overfor brukerne.

4.4 Funn og analyse til underspørsmål

Har kvaliteten på bærekraftsrapporteringen en sammenheng med attestasjon?

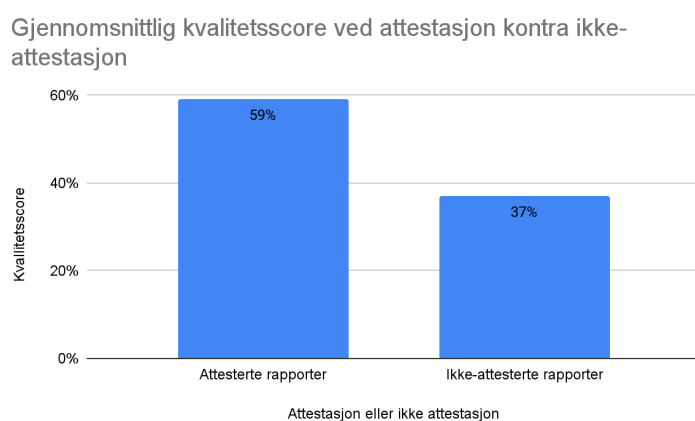
Når det gjelder å finne svar på hvorvidt attestasjon bidrar til kvaliteten i bærekraftsrapportene, må det gjøres opp en mening om hvordan kvaliteten i bærekraftsrapportene er. Derfor bygger dette underspørsmålet på funnene fra hovedproblemstillingen.

Funnene våre i dokumentanalysen er at 23 av 50 selskaper benytter seg av attestasjon på bærekraftsrapporteringen. Dette kan ses opp mot PwC (2020) som finner at 25 av Norges 100 største selskaper, uavhengig av om de er på børs, benytter seg av attestasjon på bærekraftsrapporten, og mot Finanstilsynet (2020) som finner tilsvarende for 42 av 157 norske børsnoterte selskaper. PwCs (2020) andel på 25 prosent (25 av 100) og Finanstilsynets (2020) andel på 26 prosent (42 av 157) kan ses opp mot vår andel på 46 prosent (23 av 50). Selv om vi finner en betydelig høyere andel enn Finanstilsynet og PwC, kan dette muligens skyldes at vi har et mindre utvalg. Videre kan grunnen til at vi får en høyere andel være at utvalget vårt består av selskaper basert på tre kriterier som presentert i kapittel 3.3. Vår andel på 46 prosent kan gi en indikasjon på at det er de største børsnoterte selskapene som benytter seg av attestasjon, eller at det er selskaper som rapporterer etter GRI som benytter seg av attestasjon. Grunlaget for denne indikasjonen er at PwC (2020) også ser på de største norske selskapene, men ikke nødvendigvis børsnoterte, og når de “bare” finner 25 av 100, og vi finner 23 av 50, så kan det gi en indikasjon på at det er noe annet enn størrelse som påvirker bruk av attestasjon. Men det kan også være at det er GRI som påvirker bruk av

attestasjon, fordi Finanstilsynet (2020) ser på børsnoterte og finner “bare” 42 av 157, altså er det ikke sikkert at det er en notering på børs som styrer om en bruker attestasjon eller ikke.

Når informantene blir spurt om hva de tror er grunnen til at bare 23 av 50 selskaper benytter seg av attestasjon, er alle fire informantene entydige på at det kan skyldes at det ikke foreligger noe krav til attestasjon i Norge, og at selskaper ofte ikke ser nytteverdien som større enn kostnadene. Informant C hevder at det å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapporteringen kan for noen selskaper medføre en betydelig kostnad. Brandsås påpeker at grunnen til at selskaper ikke velger å benytte seg av attestasjon, kan være fordi de ikke har kommet så langt i prosessen med bærekraftsrapportering. Dette støttes av informant A, som hevder at for noen selskaper er det ikke nødvendigvis nyttig å benytte seg av attestasjon før de er mer modne i sin bærekraftsrapportering. Ifølge Brandsås kan det også skyldes at revisor ikke forklarer verdien av en attestasjon, som igjen kan skyldes at det ikke er sikkert at verken revisor eller selskapet har tenkt på verdien av en uavhengig attestasjon.

For å undersøke om kvaliteten på bærekraftsrapporteringene har en sammenheng med attestasjon, sammenlignes det i figur 24 selskapenes oppnådde kvalitetsscore inndelt etter attesterte og ikke-attesterte rapporter.

Figur 24. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de attesterte rapportene kontra de ikke-attesterte.

Som det fremgår av figur 24 finner vi at de attesterte rapportene i gjennomsnitt oppnår en kvalitetsscore på 59 prosent (21 av 36 poeng), som er 22 prosentpoeng høyere enn en kvalitetsscore på 37 prosent (13 av 36 poeng) hos de ikke-attesterte. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på 59 prosent er beregnet ved å ta samlet poengscore til de attesterte rapportene på 491, og dele på høyest mulig score på 828 (36 poeng*23 selskap). Tilsvarende beregning for de ikke-attesterte rapportene. Funnene våre i figur 24 samsvarer med Revisorforeningen

(2019, s.9), Quick (2008, s.25), Finanstilsynet (2020, s.12) og Young & Wergeland (2020, s.45), som presentert i kapittel 2.9. Funnene våre er også i tråd med også med Chen et al. (2019), som finner at bruk av attestasjon bidrar med å øke kvaliteten på bærekraftsrapportene i form av oppdatert informasjon.

Videre gjør vi en korrelasjonsanalyse i Excel, hvor funn presenteres under i figur 25.

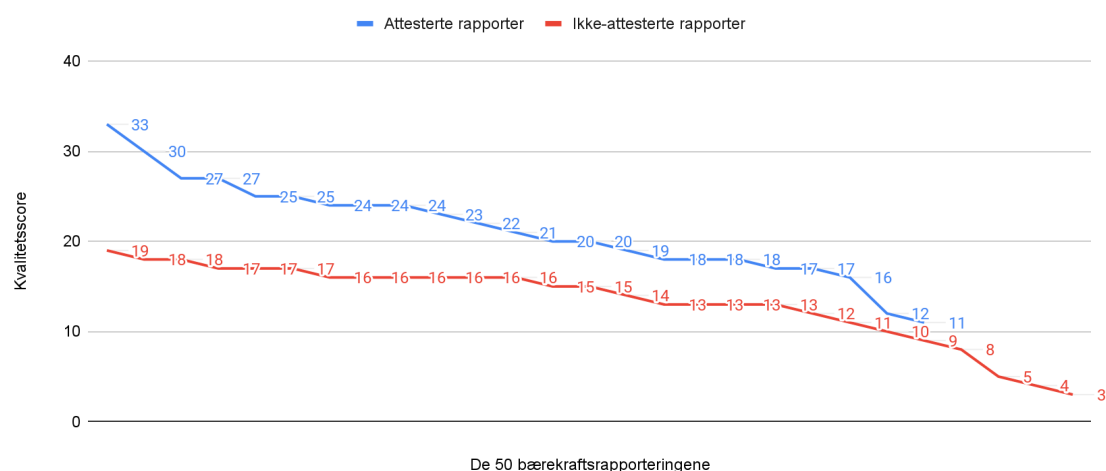
	Attestert	Score
Attestert	1	
Score	0,51883296	1

Figur 25. Korrelasjonsanalyse fra Excel, mellom hvorvidt selskapenes rapporter er attestert og selskapenes oppnådde kvalitetsscore.

Funnene våre i figur 25 er at det foreligger en *moderat* sammenheng mellom kvalitet på bærekraftsrapportering og attestasjon, hvor korrelasjonstallet er 0,519 (Johannessen et al., 2011, s.322). Korrelasjon (Pearsons r) angir hvor sterk lineær sammenheng det er mellom to variabler. Pearsons r er en standardisert koeffisient som varierer mellom -1 og + 1, der 1 angir et fullstendig positivt sammenfall mellom verdiene på variablene, noe som betyr at de som scorer høyt på den ene variabelen, scorer høyt på den andre variabelen (Johannessen et al., 2011, s.322).

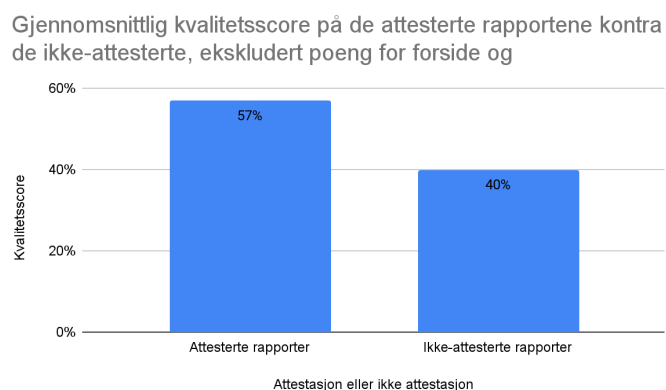
For å bygge videre på funnene i figur 24, vises det i figur 26 hvor mye bedre kvalitetsscore de med attestasjon oppnår i forhold til de uten attestasjon.

Hver rapporters kvalitetsscore fordelt etter attesterte og ikke-attesterte

Figur 26. Hver rapport oppnådde kvalitetsscore fordelt etter om de er attestert eller ikke. Den blå kurven viser de attesterte rapportenes poengscore, og den røde kurven viser de ikke-attesterte.

Som det fremgår av figur 26 representerer den blå kurven oppnådd kvalitetsscore til hver av de attesterte rapportene, og den røde kurven for de ikke-attesterte. Funnene våre i figur 26 er at de med attestasjon jevnt over har en høyere kvalitetsscore enn de uten attestasjon. Likevel kan det nevnes at kurvene i figur 26 er oppstilt fra høyest til lavest score. Videre viser figur 26 at den rapporten med høyest kvalitetsscore (33) er en som er attestert, og den med lavest kvalitetsscore (3) er en uten attestasjon. Videre kan det nevnes at 14 av de 23 som er attestert, har høyere kvalitetsscore enn den beste rapporten uten attestasjon (score 19). Likevel kan det kommenteres at den ikke-attesterte rapporten med høyest kvalitetsscore (19), er høyere enn åtte av de attesterte rapportene, noe som tilsier at det ikke alltid er slik at de attesterte rapportene har høyere kvalitet enn de ikke-attesterte. Videre kan det antas at grunnen til at vi finner at de attesterte rapportene har høyere kvalitetsscore enn de ikke-attesterte kan være at de attesterte får fire potensielle poeng for attestasjon. For å utelukke at det er disse poengene som er årsaken til at attesterte rapporter er av høyere kvalitet enn de ikke-attesterte, foretar vi i figur 27 en undersøkelse av dette. I figur 27 sammenlignes det selskapenes oppnådde kvalitetsscore inndelt etter attesterte og ikke-attesterte rapporter, ekskludert poengscore for “test 1” og “test 3” under prinsippet *pålitelighet*.

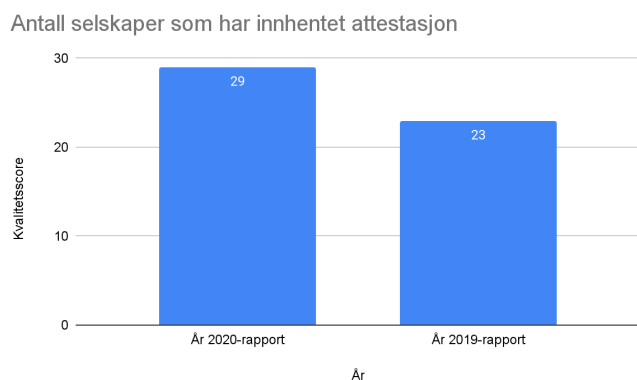
Figur 27. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på de attesterte rapportene kontra de ikke-attesterte, ekskludert poengscore for attestasjon og attestasjonsuttalelse under prinsippet *pålitelighet*.

Som det fremgår av funnene våre i figur 27 oppnår de attesterte rapportene i gjennomsnitt en kvalitetsscore på 57 prosent, som er 17 prosentpoeng høyere enn en kvalitetsscore på 40 prosent hos de ikke-attesterte. Gjennomsnittlig kvalitetsscore på 57 prosent er beregnet ved å ta samlet poengscore til de 23 attesterte rapportene på 421 (ekskludert potensielt fire poeng per rapport), og dele på høyest mulig poengscore på 736 (32 poeng*23 selskap). Tilsvarende beregning for de ikke-attesterte.

Funnene våre i figur 27 og 24 gir en indikasjon på at attestasjon øker kvaliteten i bærekraftsrapporter på andre områder enn kun påliteligheten.

Attestasjon styrker brukernes tillit til bærekraftsrapporteringen, som presentert i kapittel 2.9, noe som støttes av Brandsås som mener at det bør være krav om uavhengig attestasjon for å styrke tilliten. Når informantene blir spurt om hvordan de mener attestasjon kan styrke kvaliteten i bærekraftsrapporteringen foruten påliteligheten, blir flere nytteverdier nevnt. Informant C påpeker at attestasjon kan bidra til å tilføye mer relevant informasjon i rapporten. Ikke alle selskap har etablert strukturerte internkontroller for bærekraftsrapportering, noe ifølge informant C kan øke risiko for feil i rapportene i form av mangel på relevant og sammenlignbar informasjon. Informant C hevder at revisor kan bidra med å redusere risiko for feil, altså å kvalitetssikre rapporten. Brandsås hevder at attestasjon kan bidra til at selskapene blir mer bevisste på hva de rapporterer og hvordan de oppfyller rapporteringskravene, ved at revisor gir tilbakemelding til selskapet om forbedringer på rapporteringen. Dette støttes av informant B som hevder at revisors attestasjon kan bidra til at ledelsen i selskapene blir mer opptatt av bærekraft. Informant A og B påpeker at attestasjon kan gi innspill til forbedring i kvaliteten på selskapers rapporterings-prosesser. En annen nytteverdi er ifølge informant B at revisor kan dele sine tidligere erfaringer med attestasjon på bærekraft. Videre hevder informant B og C at en nytteverdi ved bruk av attestasjon, kan være å oppnå høyere score og kredibilitet av de som "rater" selskaper. Det er ifølge Brandsås en høy avkastning ved å benytte seg av attestasjon på bærekraftsrapportering.

I etterkant av dokumentanalysen og intervjuene får vi inspirasjon til å undersøke om det er slik at attestasjon på bærekraftsrapportering er en økende trend, som både informantene hevder, og som Deloitte (2019, s.6), KPMG (2020, s.23), Norges Bank (2020, s.8), Finanstilsynet (2020) og Revisorforeningen (2019) hevder. Vi undersøker i figur 28 en slik økende trend.

Figur 28. Antall selskaper som har innhentet attestasjon på bærekraftsrapporteringen i 2020 vs. i 2019, basert på utvalget vårt på 50 selskaper.

Funnene våre i figur 28 viser at det foreligger en økning i antall selskaper som benytter seg av attestasjon på bærekraftsrapportering; En økning på seks selskaper, fra 23 i 2019 til 29 i 2020. Dette er et interessant funn, som kan gi en indikasjon på at selskaper blir mer og mer bevisste verdien av attestasjon på bærekraftsrapportering. Funnet vårt samsvarer med informant B og C som hevder at bruk av attestasjon på bærekraft er en stadig økende trend, hvor det er ganske stor forskjell fra 2019 til 2020 i bruk av attestasjon, og med informant C som hevder at de har stadig flere attestasjonsoppdrag. Dette kan støttes av informant B som hevder at de hadde et dobbelt så stort antall attestasjonsoppdrag for 2020-rapportene som for 2019-rapportene. Informant B hevder grunnen til økt bruk av attestasjon kan være fordi rapportering av bærekraft oftere inngår i bonusordninger og kredittvurderinger, der store selskaper har låneavtaler basert på klima-målsettinger. Dermed ønsker selskapene å engasjere revisor for å sikre korrekt informasjon i rapporteringen.

Avslutningsvis kan det nevnes at på spørsmål angående et potensielt krav til attestasjon av bærekraftsrapportering i Norge, svarer informantene at det ikke er nødvendig med en slik innføring, da selskapene vil tilpasse seg i lys av de nye “Non-Financial Reporting Directive” kravene hos EU, samt stadig økende forventninger fra investorer. Informantene mener videre at det ikke nødvendigvis bør bli obligatorisk med attestasjon for alle som er pålagt å ha et revidert regnskap, men kanskje for eksempel for de med en omsetning over en viss grense / i visse bransjer. Dette fordi Norges største selskap ikke nødvendigvis er på børs.

4.5 Anbefalinger til bærekraftsrapportering

I løpet av denne forskningsprosessen merker vi oss noen tendenser, og vil komme med noen anbefalinger basert på erfaringer vi tilegner oss om globalt aksepterte prinsipper for kvalitet og faktiske bærekraftsrapporter. Vi vil i dette kapittelet forsøke å kartlegge hva vi synes selskaper kan bli bedre på med tanke på oppfyllelse av kvalitetsprinsippene.

Den første anbefalingen er språkbruken. Vi antar at det er mest forståelig for brukerne, dersom rapporten om bærekraft heter bærekraftsrapport eller “sustainability report”. Blant de 50 bærekraftsrapporteringene finner vi varierende språkbruk i på forsiden / overskriften på rapportene / kapitlene om bærekraft, som avviker fra ordet bærekraft eller “sustainability”. Eksempler på slike avvik i vårt utvalg er følgende: “Viability performance”, “ESG report”, “GRI report”, “The blue revolution”, “Our responsibility”, “Sustainability notes”, “Corporate Sustainability & Responsibility report”, “Samfunnsansvar”, “Bærekraftig vekst på agendaen” og “Vårt samfunnsengasjement”. Spesielt mener vi det er viktig at de integrerte rapportene bruker ordene bærekraft / “sustainability”, i og med at når man søker etter ordet bærekraft i en årsrapport og det ikke dukker opp noe, kan det bli komplisert å finne bærekraftsinformasjonen i årsrapporten. De separate rapportene mener vi også bør bruke disse ordene, slik at det er klart og tydelig at det er en bærekraftsrapport, og ikke bare for eksempel en “GRI report” (dersom ikke alle brukerne kjenner til GRI).

Den andre anbefalingen gjelder å utarbeide en oversiktlig og forståelig rapport. Vi opplever det mer oversiktlig dersom selskapene har samlet all bærekraftsinformasjonen på en og samme plass, enten i form av et kapittel eller en egen rapport. Vi opplever det mer leservennlig dersom selskapene har egen forside og innholdsfortegnelse for bærekraftsinformasjonen. Som funnene våre viser har de separate rapportene i gjennomsnitt bedre kvalitet enn de integrerte, men det betyr ikke at vi nødvendigvis prefererer separat rapportering over integrert dersom de integrerte slik som for eksempel Hydro gjør, har en oversiktlig og forståelig bærekraftsrapportering i form av bruk av forside og innholdsfortegnelse, samt klarer å samle informasjonen i et kapittel. Videre opplever vi at mange av bærekraftsrapporteringene ikke har så mye figurer og grafiske illustrasjoner, og dette er noe vi synes svekker oversiktligheten / leservennligheten. Vi anbefaler å få mer jevnt over figurer og tabeller i rapporteringen, og ikke bare tekst.

En tredje anbefaling gjelder tilgjengeligheten. Vi opplever blant mange av selskapenes nettsider at det ikke er lett å finne bærekraftsrapporten, og anbefaler at den bør bli lettere tilgjengelig på nettsiden, slik at brukerne ikke må “grave” for å finne rapporten. Videre opplever vi at det ofte er enklere å finne årsrapportene enn bærekraftsrapportene på selskapenes nettsider. Noen selskaper har også både et kapittel om bærekraft i årsrapporten, samtidig som det tilsynelatende finnes en separat bærekraftsrapport på selskapets nettside; Da blir det uklart om selskapet har integrert rapportering eller separat rapport, eller om den tilsynelatende separate rapporten kun er en kopiering av bærekrafts-informasjonen fra årsrapporten.

4.6 Oppsummering av funn

Under følger tabell 5 som er en oppsummering av intervjuene og av vår kvalitative undersøkelses oppfatning av de 50 selskaperes bærekraftsrapportering. I fanen “funn” under har vi med hovedfunn, altså vi har kun med de som får score 0 og ikke nyanser (score 1).

Kvalitets-prinsipp	Oppnådd kvalitetsscore	Funn - mangler i bærekraftsrapporteringen
<i>Nøyaktighet</i>	8%	36 av 50 mangler å forklare målinger / estimater.
<i>Balanse</i>	40%	20 av 50 mangler negative aspekter. 39 av 50 mangler trend over fem år. 26 av 50 mangler bærekrafts-prioriteringer. >Selskaper rapporterer ofte positive aspekter fremfor negative. >Gode bærekraftsrapporter viser selskapets prestasjoner i form av trender og utvikling.
<i>Klarhet</i>	55%	22 av 50 mangler innholdsfortegnelse. 43 av 50 mangler ordliste. 1 av 50 mangler engelsk rapport. 13 av 50 har ingen figurer i rapporten. 15 av 50 mangler forside.
<i>Sammenlign-barhet</i>	58%	10 av 50 mangler sammenligningstall. 45 av 50 mangler benchmark. 18 av 50 mangler bærekrafts-regnskap. >Bærekraftsrapporter bør inneholde tall, ikke bare tekst.
<i>Pålitelighet</i>	40%	27 av 50 mangler attestasjon. 20 av 50 mangler fotnoter / noter. 1 av 23 mangler attestasjonsuttalelse.

<i>Kortfattethet</i>	98%	1 av 50 har ikke en spesifikk rapport. >Gode bærekraftsrapporter formidler bærekraft på en god og kortfattet måte.
<i>Konsistens</i>	49%	44 av 50 mangler å forklare om endring i rapporterings-prinsipp.
Total	47%	Store forbedringspotensialer.
<i>Generelt</i>	<p>-Antall selskaper som bruker attestasjon har økt fra 23 i 2019 til 29 i 2020.</p> <p>-Attesterte rapporter har høyere kvalitetsscore enn ikke-attesterte.</p> <p>-Indikasjon på at attestasjon øker kvaliteten i rapportene på andre områder enn kun påliteligheten.</p> <p>-Separate bærekraftsrapporter har høyere kvalitetsscore enn integrerte.</p> <p>-Størrelse på selskap og lengde på rapport kan ha påvirkning på kvaliteten i rapporten.</p> <p>>Kvaliteten på bærekraftsrapporteringen varierer blant selskaper.</p> <p>>Hvor god bærekraftsrapporteringen er avhenger av hvor modent selskapet er i sin rapporteringsprosess.</p> <p>>Større selskaper har ofte bedre rapportering grunnet at de ikke er begrenset av kostnadene, eller pga omdømmerisiko.</p> <p>>Attestasjon kan bidra med følgende; redusere risiko for feil, tilføye mer relevant informasjon og kvalitetssikre i rapporten, gjøre selskaper mer bevisste på rapporteringskravene, gi selskaper innspill på hvordan de kan rapportere bedre, gjøre selskaper mer opptatt av bærekraft.</p> <p>>Noen selskaper er ikke modne nok til å benytte seg av attestasjon.</p> <p>>Bruk av attestasjon er en økende trend, fordi bærekrafts-relaterte mål i større grad nå enn før inngår i kredittvurderinger og bonusordninger.</p>	

Tabell 5. Oppsummering av funn fra dokumentanalysen og fra intervjuene. Oversikt over kvalitetsscore på de ulike kvalitetsprinsippene, samt antall rapporter som mangler de ulike kvalitetene, samt andre funn.

Som et bidrag fra vår forskning kan det nevnes at vi antar at skala-score-systemet vi utarbeidet, som presentert i kapittel 3.4.1, også kan brukes i andre lignende undersøkelser.

5. Konklusjon

Dette forskningsprosjektet tar for seg norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering i lys av globalt aksepterte prinsipper for kvalitet, og attestasjon. Dokumentanalyse av 50 bærekraftsrapporteringer fra år 2019 og fire dybdeintervju, er grunnlag for funn og analyse. Kapittel 5 forsøker å svare på forskningsprosjektets problemstilling og underspørsmål, etterfulgt av refleksjoner og forslag til videre forskning.

Selskaper, spesielt store og / eller børsnoterte, har ofte mange interessenter og derav mange potensielle brukere av rapportene sine. Derfor er det viktig at rapportering av bærekraft er av god kvalitet, i og med at rapportene ofte er den eneste tilgangen brukerne har til informasjon om selskapenes prestasjoner og omgivelser. Vi vurderer rapportene opp mot 18 tester med inspirasjon fra syv veiledningsprinsipper fra GRI og IIRC, og gir hver rapport en kvalitetsscore. Maksimal score er 36 poeng per rapport. Generelt sett oppfatter vi at selskapene har mange forskjellige måter å presentere og oppstille informasjonen i bærekraftsrapportene på.

5.1 Svar på problemstilling

Masteroppgaven vår forsøker å besvare følgende hovedproblemstilling med underspørsmål:

Hvordan er kvaliteten på norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering, sett i lys av prinsipper for kvalitet hos GRI og IIRC?

-Har kvaliteten på bærekraftsrapporteringen en sammenheng med attestasjon?

Som det fremgår av forskningsprosjektets funn, oppfyller bærekraftsrapportene i gjennomsnitt 47 prosent (17 av 36 poeng) av det som forventes av kvalitetsprinsippene. Den beste rapporten oppnår 33 poeng, og den dårligste tre poeng. 26 av rapportene oppnår en score lik eller over gjennomsnittet, og 24 scorer dårligere enn gjennomsnittet. Kun seks selskaper oppnår "høy" kvalitet (>70% score) på bærekraftsrapporteringen, noe som er i tråd med Brandsås som illustrerer nivået på bærekraftsrapporteringen i Norge med at det trolig finnes maksimalt ti norske selskaper som har god bærekraftsrapportering. Funnene våre samsvarer også med informantene som hevder at kvaliteten i bærekraftsrapporteringene er varierende, og i snitt langt fra gode nok.

Videre kan det nevnes at de tre testene rapportene scorer best på er å unngå for mye generell informasjon, å ha rapporten tilgjengelig på engelsk og å ha med sammenligningstall. De tre testene rapportene scorer dårligst på er å forklare målinger og estimater, samt å ha med ordliste. Rapportene scorer over middels (>50 poeng) på 6 av 18 tester, og under middels (<50 poeng) på 12 av 18 tester. Ifølge informantene foreligger det blant annet ofte mangel på balanserte bærekraftsrapporter i form av mangel på negative aspekter. De gode rapportene viser trender og utvikling, som gir en balansert rapport. Videre er det viktig å vise tall i rapportene, og ikke bare tekst, for å sikre sammenlignbarhet. Hvor god bærekraftsrapportering selskaper har avhenger av hvor modent selskapet er i sin rapporteringsprosess.

Som det fremgår av forskningsprosjektets funn har selskapene et stort forbedringspotensial i å oppnå en *nøyaktig* rapport (fra 8 til 100%), men har også et forbedringspotensial i å oppnå en *balansert* og *pålitelig* (fra 40 til 100%), en *konsistent* (fra 49 til 100%), en *klar* (fra 55 til 100%) og en *sammenlignbar* (fra 58 til 100%) rapport.

Følgende er hva vi finner av forbedringspotensialer i bærekraftsrapporteringen;

- Forklare målinger og estimater, for å oppnå en mer nøyaktig rapport.
- Vise negative aspekter i tillegg til positive, for å oppnå en mer balansert rapport.
- Vise prestasjoner i form av trend og utvikling, for å oppnå en mer balansert rapport.
- Oppgi sine prioriteringer innen bærekraft, for å oppnå en mer balansert rapport.
- Ha med forside, innholdsfortegnelse, ordliste og jevnt med figurer for å oppnå en mer klar og forståelig rapport.
- Ha med regnskap og benchmark for å oppnå en mer sammenlignbar rapport.
- Innhente attestasjon på rapporten, for å kvalitetssikre og oppnå en mer pålitelig rapport. Også ha med fotnoter som forklarer tallene i rapporten.

Videre fremgår det tre side-funn av forskningsprosjektet vårt:

1) De separate bærekraftsrapportene har i gjennomsnitt ti prosentpoeng bedre kvalitetsscore enn de integrerte rapportene. Når vi ser vekk fra poengene for forside og innholdsfortegnelse, finner vi at de separate i gjennomsnitt har seks prosentpoeng bedre score enn de integrerte. Funnene våre gir en indikasjon på at separate bærekraftsrapporter utgjør høyere kvalitet enn integrerte rapporteringer.

2) Funnene våre gir en indikasjon på at størrelsen på selskaper i form av omsetning har en påvirkning på hvor god bærekraftsrapporteringen blir.

3) Funnene våre gir en indikasjon på at lengden på bærekraftsrapporteringen har en påvirkning på hvor god den blir.

Når det gjelder attestasjon, finner vi at 23 av 50 selskaper bruker attestasjon på bærekraftsrapporteringen i 2019, og tilsvarende 29 av 50 i 2020. Som det fremgår av forskningsprosjektets funn har de attesterte rapportene i gjennomsnitt 22 prosentpoeng høyere kvalitetsscore enn de ikke-attesterte. Ser vi vekk fra poengscore tilhørt attestasjon i beregningen av kvalitetsscore, finner vi at de attesterte rapportene i gjennomsnitt scorer 17 prosentpoeng bedre enn de ikke-attesterte. Dette funnet samsvarer med informantene og tidligere litteratur, som entydig hevder at attestasjon er med på å øke kvaliteten i bærekraftsrapportene.

Det fremgår av funnene våre at attestasjon kan bedre bærekraftsrapporteringen på flere måter; tilføye mer relevant informasjon-, redusere risiko for feil i- og kvalitetssikre rapporten, bidra til at selskaper blir mer bevisste bærekraft, gi tilbakemelding til selskaper om hvordan rapportere bedre og dele tidligere erfaringer fra attestasjon. Grunnen til at stadig flere selskaper benytter seg av attestasjon kan være fordi bærekrafts-relaterte mål oftere inngår i bonusordninger og kredittavtaler, og fordi de som “rater” selskaper etterspør attestasjon.

Oppsummert kan vi i dette forskningsprosjektet som en konklusjon på hovedproblemstillingen, si at norske børsnoterte selskaper som rapporterer etter GRI har et stort forbedringspotensial når det gjelder å oppnå en kvalitetsrik bærekraftsrapport.

Som en konklusjon på underspørsmålet kan vi si at ifølge funnene våre kan det tyde på at det er en sammenheng mellom kvaliteten på bærekraftsrapportering og attestasjon. Dette fordi vi finner en indikasjon på at attestasjon medvirker til kvaliteten i bærekraftsrapporter på flere områder enn kun påliteligheten.

Vi må være påpasselige med å trekke slike konklusjoner for norske selskaper generelt, men vi mener at funnene våre til en viss grad er overførbare og at denne studien gir et interessant innblikk i kvaliteten på bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskaper. Avslutningsvis kan det sies at forskningsprosjektet vårt gir et inntrykk av at bærekraftsrapporteringen i Norge er i en modningsprosess, og at det foreligger forbedringspotensialer for å oppnå gode rapporter.

5.2 Refleksjoner

Det kan være mange faktorer som medvirker til kvalitet på bærekraftsrapporter. Det er ikke sikkert at det er de syv veiledningsprinsippene i dette forskningsprosjektet som er den beste forklaringen på en kvalitetsrik rapport. I tillegg kan det nevnes at kvalitet ofte er en subjektiv oppfattelse, hvor det kan variere fra forsker til forsker hvor god kvalitetsscore rapporter får.

Videre ser vi i ettertid at ikke alle de 18 testene dokumentanalysen baserer seg på passer for alle selskaper, at vi kanskje burde laget individuelle maksimal-scorer istedenfor en generell maksimal-score per rapport på 36 poeng. Et argument for dette er at vi både etter dokumentanalysen og intervjuene fikk vite at det ikke nødvendigvis er lett for alle selskaper å ha med for eksempel benchmark i rapporten, som er en av testene under prinsippet 'sammenlignbarhet', nettopp fordi det ikke nødvendigvis finnes benchmark på for eksempel klimautslipp. Dette fordi det finnes så mange forskjellige rammeverk og standarder for bærekraftsrapportering, noe som innebærer at det finnes mange forskjellige metoder å måle klimagassutslipp på. Likevel kan det nevnes at det hadde blitt mer tidkrevende å lage individuelle maksimal-scorer, fordi det ville innebære å undersøke rapportene før en setter opp kriterier for hva de maksimalt kan oppnå.

Videre kan det nevnes at noen av testene vi vurderer rapportene mot er tekniske (enten-eller spørsmål), mens noen er preget av skjønnsmessige vurderinger. Dette innebærer at det ikke nødvendigvis er like enkelt å sammenligne selskapenes oppfyllelse av de ulike prinsippene. Et eksempel her er prinsippet *nøyaktighet*, som består av to skjønnsmessige tester. Barrieren for å gi toppscore er trolig høyere på skjønnsmessige tester enn på tekniske tester, altså kan det være enklere å oppnå toppscore på eksempelvis *klarhet* enn på *nøyaktighet*.

En annen refleksjon er at under prinsippet *balanse* burde vi kanskje ikke bare hatt score 0, 1 og 2 på testen om trend, i og med at det å vise trend over fire år er mye bedre enn å kun vise over to år, at vi dermed ikke burde likestilt trend over 2, 3 og 4 år alle under score 1.

En siste refleksjon er at vi i ettertid ser at vi kanskje ikke burde kreve under prinsippet *konsistens* at selskapene opplyser om endringer av rapporterings-prinsipp, i og med at det ikke nødvendigvis er aktuelt for alle selskaper med endringer av prinsipp. Kanskje det under dette prinsippet istedenfor bare skulle vært en teknisk test, altså enten så har rapporten oppgitt rapporterings-prinsippene eller ikke.

5.3 Videre forskning

Etter dette forskningsprosjektet sitter vi igjen med forslag til fremtidige prosjekter. Kvaliteten i bærekraftsrapporteringene varierer veldig, derfor hadde det vært interessant å undersøke nærmere hva det er som gjør at noen selskaper har bedre bærekraftsrapporter enn andre, spesielt når alle selskapene i vårt utvalg er børsnoterte og har dermed mange potensielle interessenter og brukere av rapportene. Hva er det som gjør at noen utarbeider en mer kvalitetsrik rapport enn andre? Er det holdningene til ledelsen? Er det bransjepraksis? Er det selskapenes ressurser og budsjett? Eller stammer det fra kompleksiteten rundt de mange valgmulighetene av standarder for bærekraftsrapportering? Videre fremgår det av oppgaven at bærekraftsrapportering er i stadig utvikling, og det hadde vært interessant å gjøre samme undersøkelsen fra bærekraftsrapporteringen de siste fem årene for eksempel, for å se hvordan kvaliteten utvikler seg med tiden. Det kunne også vært interessant å gjøre den samme undersøkelsen noen år frem i tid, for å undersøke endringer i kvalitet i og med at det ser ut som NFRD vil innføres i norsk rett. En annen mulig problemstilling er å se på om kvaliteten på bærekraftsrapporteringen blir bedre dersom det blir innført en standardisering.

Vi har undersøkt bærekraftsrapporteringen til norske børsnoterte selskap som hevder å følge GRI. En mulig problemstilling kunne vært å undersøke norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering uavhengig om en følger GRI eller ikke. Videre har vi et utvalg på 50 selskaper, og det kunne vært interessant og gjort den samme undersøkelsen med for eksempel 100 selskaper, for å se om kvaliteten i gjennomsnitt er annerledes ved et større utvalg. En annen mulighet er å intervju flere revisorer enn hva vi gjorde, og eventuelt de som utarbeider bærekraftsrapporter, for å undersøke hva de mener gir en god bærekraftsrapport overfor brukerne.

6. Litteraturliste

- Anderson, J. (2015). *The Importance of Sustainability Reporting*. Hentet 13.02.21 fra [The Importance of Sustainability Reporting - The ADEC Innovations Blog \(adeconovations.com\)](https://www.adeconovations.com)
- Anderson, N. (2019). IFRS Standards and climate-related disclosures. *IFRS.org*, 1-12. Hentet 17.02.21 fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/news/2019/november/in-brief-climate-change-nick-anderson.pdf?la=en>
- Arco. (2020). *Why sustainability reporting is important for private and public organizations?*. Hentet 08.02.21 fra [Why is sustainability important for businesses? | ARCO \(arcolab.org\)](https://www.arcolab.org)
- Calcprofi.com. (u.å). *Tilfeldig nummer generator*. Hentet 19.03.21 fra [Online tilfeldig nummer generator \(calcprofi.com\)](https://www.calcprofi.com)
- CDP. (u.å. a). *About us*. Hentet 21.02.21 fra [About us - CDP](https://www.cdp.net)
- CDP. (u.å. b). *CDP disclosure and the TCFD recommendations*. Hentet 22.02.21 fra [TCFD-overview - CDP](https://www.cdp.net)
- Chen, P., Ballou, B., Grenier, H. J., & Heitger, L. D. (2019). Sustainability assurance's link to reporting quality. *Journal of accountancy and Public Policy*, 37(2): 167-188. Hentet den 09.02.21 fra [Sustainability assurance's link to reporting quality - Journal of Accountancy](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278425418300061?casa_token=rXgTrBfGNHIAAAAA:WlhsDC2sbDDo3AxphsRRt4RHT4MyLk-cEHPNMbBOowYQr2ncn4NUXV_hbbegWGllBbeiawr2bmQ) og https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278425418300061?casa_token=rXgTrBfGNHIAAAAA:WlhsDC2sbDDo3AxphsRRt4RHT4MyLk-cEHPNMbBOowYQr2ncn4NUXV_hbbegWGllBbeiawr2bmQ
- Deloitte. (2019). *Grønnvasking eller målbare resultater? Bærekraft og integrert rapportering - en analyse av Norges 50 største virksomheter*. Hentet 05.02.21 fra [Bærekraft og integrert rapportering - grønnvasking eller målbare resultater? \(deloitte.com\)](https://www.deloitte.com)
- Diouf, D. (2017). The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, Volume 30 (Issue 3)*. 643-667. Hentet 04.02.21 fra [The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective | Emerald Insight](https://www.emeraldinsight.com)

- Ellefsen, H. C. (2019a). Bærekraftsrapportering - også for de små?. *Regnskap Norge*, Hentet 03.02.21 fra [Bærekraftsrapportering – også for de små? \(regnskapnorge.no\)](https://www.regnskapnorge.no)
- Ellefsen, H., C. (2019b). Global Reporting Initiative - en kort innføring. *Regnskap Norge*. Hentet 01.02.21 fra <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/global-reporting-initiative---en-kort-innforing/>
- Ellefsen, H., C. (2020). Bærekraftsstandarden TCFD - Hva betyr den for regnskapsføreren. *Regnskap Norge*. Hentet 21.02.21 fra [Bærekraftstandarden TCFD – hva betyr den for regnskapsføreren \(regnskapnorge.no\)](https://www.regnskapnorge.no)
- European Commission. (u.å). *Non-financial reporting*. Hentet 04.02.21 fra [Non-financial reporting | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/non-financial-reporting/)
- EUR Lex. (2017). *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION. Guidelines on non-financial reporting (methodology for reporting non-financial information)*. Hentet 22.02.21 fra [EUR-Lex - 52017XC0705\(01\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LEX/summary/?uri=CELEX:52017XC0705(01)-EN-20170222-0001-5)
- Finanstilsynet. (2020). *Temarapport: Kartlegging av foretakens bærekraftsrapportering*. Hentet 10.02.21 fra [Kartlegging av foretakens bærekraftsrapportering \(finanstilsynet.no\)](https://www.finanstilsynet.no)
- FN-Sambandet. (2021). *FNs bærekraftsmål*. Hentet 02.02.21 fra [FNs bærekraftsmål \(fn.no\)](https://www.fn.no)
- FN-Sambandet. (2019). *Bærekraftig utvikling*. Hentet 02.02.21 fra [Bærekraftig utvikling \(fn.no\)](https://www.fn.no)
- Grewal, J. & Serafeim, G. (2020). Research on Corporate Sustainability: Review and Directions for Future Research. *Foundations and Trends® in Accounting 14, no. 2 (2020): 73–127*. Hentet 29.01.21 fra [Research on Corporate Sustainability: Review and Directions for Future Research - Article - Faculty & Research - Harvard Business School \(hbs.edu\)](https://www.foundationsandtrends.com/article/view/1420202)
- GRI 101. (2016). *GRI 101: Foundation*. Hentet den 16.02.21 fra [GRI Standards English Language \(globalreporting.org\)](https://www.globalreporting.org)
- GRI. (2020a). *GRI calls for mandatory sustainability reporting*. Hentet 18.02.21 fra <https://www.accountingtoday.com/news/gri-calls-for-mandatory-sustainability-reporting-alongside-financial-reporting>
- GRI. (2020b). Sustainability reporting is growing, with GRI the global common language. Hentet 12.02.21 fra [2020-12-01 Sustainability reporting is growing, with GRI the global common language \(globalreporting.org\)](https://www.globalreporting.org)
- GRI. (u.å. a). *Global Sustainability Standards Board*. Hentet 18.02.21 fra [Global Sustainability Standards Board \(globalreporting.org\)](https://www.globalreporting.org)

- GRI. (u.å. b). *Our Mission and history*. Hentet fra 20.02.21 fra [Mission & history \(global reporting.org\)](https://www.gri.org/mission-history)
- Herzig, C. & Schaltegger, S. (2006). Chapter 13- Corporate sustainability reporting. *Centre for Sustainability Management, University of Luenburg, Germany*. S.301-324
- IAASB. (2013). *ISAE 3000 (revidert) Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*. Hentet den 17.02.21 fra <https://www.revisorforeningen.no/globalassets/fag/standarder-og-veiledninger/revisjonsstandardene/pr-05022021/isa-3000-0121.pdf?fbclid=IwAR3GZUHoz8tSB2fwidRxKw8Ch2A34WW-EdhmweiXUplBumX-nQrnWGXXVg1E>
- IIRC. (2021). *International <IR> Framework*. Hentet 22.02.21 fra <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2021/01/InternationalIntegratedReportingFramework.pdf>
- IFRS Foundation. (2020). Consultation Paper on Sustainability Reporting. *IFRS Foundation*. Hentet 17.02.21 fra [Consultation Paper on Sustainability Reporting \(ifrs.org\)](https://www.ifrs.org/consultation-papers/consultation-paper-on-sustainability-reporting)
- Ioannou, I. & Serafeim, G. (2011). The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting. *Harvard Business School*. Hentet den 09.02.21 fra https://papers.ssrn.com/Sol3/papers.cfm?abstract_id=1799589
- IR (u.å). The IIRC. Hentet den 10.02.21 fra [The IIRC | Integrated Reporting](https://www.integratedreporting.org/)
- Jadoon, I. A., Ali, A., Ayub, U., Tahir, M. & Mumtaz, R. (2020). The impact of sustainability reporting quality on the value relevance of corporate sustainability performance. *Sustainable Development, Volume 29 (Issue 1), 155-175*. Hentet 06.02.21 fra [The impact of sustainability reporting quality on the value relevance of corporate sustainability performance - Jadoon - 2021 - Sustainable Development - Wiley Online Library](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/sd.2021)
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3. utgave). Abstrakt forlag.
- Khan, H. Z, Bose, S., Mollik, A. T., & Harun, H. (2020). “Green washing” or “authentic effort”? An empirical investigation of the quality of sustainability reporting by banks. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, Volume 34 issue 2, 338-369*. Hentet 06.04.21 fra [“Green washing” or “authentic effort”? An empirical investigation of the quality of sustainability reporting by banks | Emerald Insight](https://www.emerald.com/insight/fulltext.aspx?doi=10.1108/AJAAJ-03-2020-0012)

- Khan, M., Serafeim, G. & Yoon, A. (2015). Corporate Sustainability: First Evidence on Materiality. *Harvard Business School*, 1-37. Hentet den 09.02.21 fra <https://dash.harvard.edu/handle/1/14369106>
- KPMG. (2020). *The time has come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020*. Hentet 17.02.21 fra [The Time Has Come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020 \(assets.kpmg\)](https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2020/04/2020-sustainability-reporting-survey.pdf)
- Kristiansen, S. (2019). Revisorene kan redde verden. *Klima og bærekraft*, (6), 14-15. Hentet 03.02.21 fra <https://www.revregn.no/asset/pdf/2019/6-14-5.pdf>
- Kristiansen, S. (2021). Europeisk rapporteringsstandard for bærekraft. *Klima og bærekraft*, (4), 58-60. Hentet 26.05.21 fra [https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/04/RR-2021-04\(58\).pdf](https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/04/RR-2021-04(58).pdf)
- Nordnet.no (u.å). Hentet 21.04.21 fra [Ta kontroll over pengene dine og få mer å leve for - Nordnet](https://www.nordnet.no/ta-kontroll-over-pengene-dine-og-fa-mer-a-leve-for-nordnet)
- Norges Bank. (2020). *Corporate Sustainability Reporting: Asset Manager Perspective*. Hentet 03.02.21 fra [assetmanagerperspective_1-20_corporatesustainabilityreporting.pdf \(nbim.no\)](https://www.nbim.no/assetmanagerperspective_1-20_corporatesustainabilityreporting.pdf)
- Norges Bank. (u.å). *Valutakurser*. Hentet 20.04.21 fra [Valutakurser \(norges-bank.no\)](https://www.norges-bank.no/valutakurser)
- Næss, H. J. (2020). *Norges 500 største selskaper*. Hentet 27.02.21 fra [Norges 500 største selskaper | Kapital](https://www.norges-bank.no/500-storste-selskaper/kapital)
- PwC. (2020). *Bærekraft 100*. Hentet 01.02.21 fra [PwC Bærekraft 100 og klimaindeks](https://www.pwc.no/baerokraft100)
- Quick, R. (2008). Voluntary sustainability reporting practices in Germany: a study on reporting quality. *Contabilidade e Gestão*, (N. 5), 7-35. Hentet 10.02.21 fra [1219660131_7-35.pdf \(occ.pt\)](https://www.occ.pt/publicacoes/contabilidade_e_gestao/contabilidade_e_gestao_n5_7-35.pdf)
- Regjeringen. (u.å). *Krav til rapportering om samfunnsansvar. Rapport til Finansdepartementet fra arbeidsgruppen for rapportering om samfunnsansvar*. Hentet 15.02.21 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/fma/horingsnotat/krav_til_rapportering_om_samfunnsansvar.pdf
- Regnskapsloven. (1998). *Lov om årsregnskap (LOV-1998-07-17-56)*. Hentet 17.02.21 fra [Lov om årsregnskap m.v. \(regnskapsloven\) - Lovdata](https://lovdata.no/lov/1998-07-17-56)
- Revisorforeningen. (2019). Attestasjoner gir bedre bærekraftsrapportering. *Revisjon og regnskap*, (8), 9-10. Hentet den 15.02.20 fra [8-9-10.pdf \(revregn.no\)](https://www.revregn.no/attestasjoner-gir-bedre-baerokraftsrapportering)

- Revisorforeningen. (2020a). Bærekraftsrapporteringen må bedres for å drive omstilling av næringslivet. Hentet 24.03.21 fra [Bærekraftsrapporteringen må bedres for å drive omstilling av næringslivet \(revisorforeningen.no\)](https://www.revisorforeningen.no)
- Revisorforeningen. (2020b). *IFRS Foundation Consultation Paper on Sustainability Reporting*. Hentet den 18.02.21 fra <https://www.revisorforeningen.no/contentassets/1285091ddcbe44a095f4704aa5c34996/revisorforeningens-horingssvar-til-ifrs-foundation-consultation-paper-on-sustainability-reporting.pdf>
- Revisorforeningen. (u.å. a). *Bærekraftsrapportering*. Hentet 17.02.21 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/barekraftsrapportering/>
- Revisorforeningen. (u.å. b). *EUs klassifiseringssystem for bærekraftige aktiviteter*. Hentet 28.01.21 fra [EUs klassifiseringssystem for bærekraftige aktiviteter \(revisorforeningen.no\)](https://www.revisorforeningen.no)
- Revisorloven. (2020). *Lov om revisjon og revisorer (LOV-2020-11-20-128)*. Hentet 17.02.21 fra [Lov om revisjon og revisorer \(revisorloven\) - Lovdata](https://lovdata.no/dokument/lov/2020-11-20-128)
- Romero, S., Ruiz, S. & Fernandez-Feijoo, B. (2018). Sustainability reporting and stakeholder engagement in Spain: Different instruments, different quality. *Business Strategy and the Environment. Volume 28, issue 1*, p. 221-232. Hentet 22.02.21 fra [Sustainability reporting and stakeholder engagement in Spain: Different instruments, different quality - Romero - 2019 - Business Strategy and the Environment - Wiley Online Library](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bst.12199)
- SASB. (2017). *Conceptual Framework*. Hentet den 22.02.21 fra https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2020/02/SASB_Conceptual-Framework_WATERMARK.pdf
- SASB. (u.å.). *SASB & Other ESG Frameworks*. Hentet den 21.02.21 fra <https://www.sasb.org/about/sasb-and-other-esg-frameworks/>
- Serafeim, G. (2015). Integrated Reporting and Investor Clientele. *Journal of Applied Corporate Finance, 27(2): 34–51*. Hentet 29.01.21 fra [Integrated Reporting and Investor Clientele - Serafeim - 2015 - Journal of Applied Corporate Finance - Wiley Online Library](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jacf.12199)
- Simnett, R., A. Vanstraelen, & W.F. Chua. (2009). Assurance on Sustainability Reports: An International Comparison. *Accounting Review, 84(3): 937-967*. Hentet den 17.02.21 fra https://www.jstor.org/stable/pdf/27784199.pdf?casa_token=AE6axZJF_i0AAAAA:c

eigUZ6a3FHb5gPAPhvzA-

XS1Do_KDSHNJzK9gSKGRHp80NdIqhLIQRcWFTIVupnuD6Ezd7fjThgxePSu2hJ

LCd3gU5E5gq4SlsHeXUn2WKSQEBDgb0

TCFD (2017, juni). *Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures*. Hentet 22.02.21 fra FINAL-2017-TCFD-Report-11052018.pdf (bbhub.io)

The Governance Group. (2020). *Tall som teller. En analyse av bærekraftsrapporteringen til de 100 største selskapene på Oslo Børs*. Hentet 20.01.21 fra ESG 100 - Oslo Stock Exchange - The Governance Group (thegovgroup.org)

Thornam, H. & Mamelund, E. (2015). Hvorfor fremtidens rapportering er integrert. *Magma 1/2015* s.62-69. Hentet 18.02.21 fra Hvorfor fremtidens rapportering er integrert - Magma

Tvedt, T. (2018). Verdifulle bidrag eller meningsløs formalisme. *Regnskap og revisjon*, (3), 57-65. Hentet 08.02.21 fra Revisors attestasjoner - Revisjon og regnskap (revregn.no)

Young, M. & Wergeland, F. (2020). Bærekraftstrategi og rapportering. *Revisjon og regnskap*, (6), 43-46. Hentet 05.02.21 fra https://www.revregn.no/i/2020/6/m-1584

Vedlegg 1 – Scoreskjema

Vedlegg 1 viser de 50 selskapers oppnådde kvalitetsscore, på 18 tester under syv kvalitetsprinsipper.

NR	Selskap	Type rapport	Nøyaktighet		Balanse			Klarhet					Sammenlignbarhet			Pålitelighet			Kortfattet	Konsistens	Sum	Makscore	%	Kortfattet		
			Test nr. 1	Test nr. 2	Test nr. 1	Test nr. 2	Test nr. 3	Test nr. 1	Test nr. 2	Test nr. 3	Test nr. 4	Test nr. 5	Test nr. 1	Test nr. 2	Test nr. 3	Test nr. 1	Test nr. 2	Test nr. 3							Test nr. 1	Test nr. 1
1	Equinor ASA	Separat	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	30	36	83%	64 sider	
2	Norsk Hydro ASA	Integret	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	33	36	92%	75 sider
3	Yara International ASA	Separat	1	0	1	2	1	2	0	2	1	2	2	2	2	2	1	0	2	2	2	2	25	36	69%	78 sider
4	Telenor ASA	Integret	0	1	1	1	0	2	0	2	0	2	2	2	1	0	2	0	0	2	1	17	36	47%	20 sider	
5	Aker Solutions ASA	Separat	0	0	1	1	0	1	0	2	0	2	0	2	2	2	2	0	1	0	2	1	17	36	47%	62 sider
6	Bonregaard ASA	Integret	0	0	2	1	2	2	0	2	2	2	2	2	0	0	1	0	2	2	0	20	36	56%	36 sider	
7	Gjensidige ASA	Integret	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	0	2	0	0	0	2	1	13	36	36%	21 sider	
8	Grieg Seafood ASA	Integret	0	1	0	1	0	0	0	2	2	0	2	2	2	2	1	2	2	2	2	21	36	58%	-	
9	Mowi ASA	Integret	1	0	1	2	1	0	0	2	2	0	2	0	2	1	0	2	2	0	18	36	50%	30 sider		
10	Orkla ASA	Integret	0	1	0	1	0	0	0	2	1	2	2	0	2	0	2	0	2	1	16	36	44%	69 sider		
11	Aker BP ASA	Separat	1	0	0	1	0	1	0	2	1	2	2	1	2	0	2	0	2	2	1	18	36	50%	34 sider	
12	DNB ASA	Integret	0	0	0	1	2	1	0	2	2	0	2	1	0	2	0	2	0	2	1	18	36	50%	45 sider	
13	Kongsberg Gruppen ASA	Integret	0	0	1	2	1	0	0	2	1	2	2	0	2	1	1	2	2	1	20	36	56%	54 sider		
14	Lerøy Seafood Group ASA	Separat	0	0	1	1	2	1	0	2	2	2	2	0	2	0	0	0	2	0	17	36	47%	110 sider		
15	Samar ASA	Integret	0	0	1	1	1	2	0	2	2	2	2	0	2	0	2	0	2	0	19	36	53%	28 sider		
16	Schibsted ASA	Integret	0	0	1	1	0	1	0	2	1	0	2	0	2	0	2	0	2	1	15	36	42%	24 sider		
17	Storebrand ASA	Integret	0	0	1	1	0	0	0	2	1	0	2	0	2	1	1	2	2	1	16	36	44%	-		
18	Elkem ASA	Integret	1	0	0	1	0	0	0	2	2	0	2	1	2	0	2	0	2	1	16	36	44%	48 sider		
19	Veidekke ASA	Integret	0	0	2	1	1	0	0	2	1	2	2	1	2	0	1	0	2	1	18	36	50%	30 sider		
20	Atlea ASA	Separat	0	0	0	0	0	1	0	2	1	2	0	1	2	0	0	0	2	1	12	36	33%	63 sider		
21	Odffell SE	Integret	0	0	1	2	1	0	0	2	1	0	2	0	0	0	1	0	2	1	13	36	36%	13 sider		
22	Norske Skog ASA	Integret	1	0	0	2	1	2	0	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	24	36	67%	44 sider		
23	Wallenius Wilhelmsen ASA	Integret	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	4	36	11%	1 side		
24	XXL ASA	Separat	0	0	1	0	0	1	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0	2	1	11	36	31%	63 sider		
25	Olav Thon Eiendomsselskap ASA	Separat	0	0	1	2	1	1	0	2	2	2	2	0	2	0	1	0	2	1	17	36	47%	42 sider		
Sum kvalitet			7	9	35	48	36	41	14	98	54	70	80	29	64	33	42	44	98	49	851	1800	47%			

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Hei! Velkommen! Mitt navn er Marie og dette er Kristina.

Først og fremst vil vi si takk for at du vil ta deg tid til å stille på intervju. Vi vil informere om at det blir tatt lydopptak av intervjuet. Opptaket vil bli slettet senest når masteroppgaven er levert. Vi tenkte først å fortelle litt om hva masteroppgaven vår handler om, og hva vi har sett på til nå, og litt om hva ditt bidrag gir oss. Vi er to studenter ved Norges Handelshøyskole som skriver masteroppgave innen regnskap og revisjon. I masteroppgaven har vi en problemstilling og et underspørsmål: hvor problemstillingen handler om å kartlegge kvaliteten i bærekraftsrapportene til norske børsnoterte selskaper, og hvor underspørsmålet handler om å finne ut hva revisors attestasjon av bærekraftsrapporter tilfører kvaliteten på rapporteringen. Vi har i forkant av intervjuet gjennomført en dokumentanalyse av 50 bærekraftsrapporter fra norske børsnoterte selskaper. Vi sjekket rapportene opp mot prinsipper for kvalitet hos rammeverkene GRI og IIRC. Det at du stiller på intervju vil kunne gi oss en dypere innsikt i hva kvalitet i bærekraftsrapporter er, og hvordan attestasjon kan påvirke kvaliteten. Vi vil anonymisere deg med mindre du synes det er greit at vi oppgir navn og/eller selskap/stillingstittel. Vi tenker at intervjuet varer i opp mot en time.

-Hvor lenge har du jobbet med bærekraft?

-Har dere i *selskapsnavn* mye attestasjonsoppdrag av bærekraftsrapporter?

-Kan du kort si hvordan du oppfatter begrepene bærekraft og bærekraftsrapportering?

-Hva mener du er en **kvalitetsrik** bærekraftsrapport?

-GRI er det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering i Norge. Vår masteroppgave tar blant annet utgangspunkt i GRI sine kvalitetsprinsipper; nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet, pålitelighet og aktualitet. Hva synes du om disse prinsippene, og hva tenker du om at disse prinsippene kan gi god kvalitet på rapporteringen?

-Vi har som sagt gjennomført en dokumentanalyse av 50 bærekraftsrapporter, hvor alle hevder at de følger rammeverket GRI. Vi lurer på hvordan du synes nivået på norske børsnoterte selskapers bærekraftsrapportering er?

-Videre så kan selskaper rapportere om bærekraft enten integrert i årsrapporten eller som en separat bærekraftsrapport - har du oppdaget noen forskjeller i kvalitet mellom disse to måtene?

-Blant norske børsnoterte selskaper - Tror du det er sann at størrelse på selskapene har noe å si for bedre kvalitet på rapporten?

- Blant de 50 bærekraftsrapportene fant vi veldig stor variasjon i lengden på bærekraftsrapportene. Tror du lengden på rapporten har noe å si på hvor god kvaliteten på rapporten er?
- Selv om over halvparten av vårt utvalg på 50 selskaper hadde integrert rapportering, var det kun 5 selskaper som skrev at de følger rammeverket til IIRC. Hva tenker du om at så få selskaper velger å bruke IIRC?
- Videre går vi inn på attestasjon, og da lurte vi på om du har attestert bærekraftsrapporter?
- I vår undersøkelse er det kun 23 av 50 selskaper som innhenter attestasjon på bærekraftsrapporteringen i 2019. Hvorfor tror du at tallet ikke er høyere?
- Hva tenker du om at attestasjon av bærekraftsrapportering bør bli obligatorisk i Norge?
- Hovedspørsmålet vårt er hvordan du mener attestasjon kan tilføre kvalitet i bærekraftsrapporter? Kan attestasjon øke kvaliteten på flere områder enn påliteligheten?
- Hva tenker du om dagens krav til norske selskapers rapportering av bærekraft, som kun er i Regnskapsloven §3-3c. Er dette tilstrekkelig? Og burde det blitt obligatorisk å følge et rammeverk som for eksempel GRI?
- Attestasjon av bærekraftsrapporter er i form av “moderat sikkerhet”, burde dette vært av “betryggende sikkerhet”?
- Nå har vi stilt de spørsmålene vi lurte på, er det noe du vil tilføye?

Igjen tusen takk for at du tok deg tid til å stille på intervju, det setter vi pris på.